

ಅಗುರುಲಹುಗಾ ಅಣಂತಾ ತೇಹಿಂ ಅಣಂತೇಹಿಂ ಪರಿಣಾದಾ ಸವ್ಯೇ ।
ದೇಸೇಹಿಂ ಅಸಂಖಾದಾ ಸಿಯ ಲೋಗಂ ಸವ್ಯಮಾವಣ್ಣ ॥೨೦॥

ಕೇಚಿತ್ತು ಅಣಾವಣ್ಣ ಮಿಚ್ಚಾದಂಸಣಕ್ಸಾಯಜೋಗಜುದಾ ।
ವಿಜುದಾ ಯ ತೇಹಿಂ ಬಹುಗಾ ಸಿದ್ಧಾ ಸಂಸಾರಣೋ ಜೀವಾ ॥೨೧॥

ಅಗುರುಲಫುಕಾ ಅನಂತಾಸ್ಯೈರಸಂತ್ಯಃ ಪರಿಣತಾಃ ಸವ್ಯೇ ।
ದೇಶೈರಸಂಖ್ಯಾತಾಃ ಸ್ಯಾಲೋಕಂ ಸರ್ವಮಾಪನಾಃ ॥೨೨॥

ಕೇಚಿತ್ತು ಅನಾಬಣ್ಣ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನಕರ್ವಾಯಯೋಗಯುತಾಃ ।
ವಿಯುತಾಕ್ಷ್ಯ ತೈಬಹವಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಸಂಸಾರಣೋ ಜೀವಾಃ ॥೨೩॥

ಗಾಥೆ - ೨೦-೨೩

ಗಾಥಾಧ್ಯ : - [ಅಣಂತಾ ಅಗುರುಲಹುಗಾ] ಅನಂತವಾದಂಥ ಯಾವ ಅಗುರುಲಫು (ಗುಣ, ಅಂತ) [ತೇಹಿಂ ಅಣಂತೇಹಿಂ] ಆ ಅನಂತ ಅಗುರುಲಫು (ಗುಣ) ರೂಪದಿಂದ [ಸವ್ಯೇ] ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳು [ಪರಿಣಾದಾ] ಪರಿಣತವಾಗಿವೆ ; [ದೇಸೇಹಿಂ ಅಸಂಖಾದಾ] ಅವು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರದೇಶಪ್ರಭುಗಳಾಗಿವೆ. [ಸಿಯ ಸವ್ಯಂ ಲೋಗಂ ಆವಣ್ಣ] ಕೆಲವು ಕಥಂಬ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಪ್ರಾಗುತ್ತವೆ [ಕೇಚಿತ್ತು] ಮತ್ತು ಕೆಲವು [ಅಣಾವಣ್ಣ] ಪ್ರಪ್ರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. [ಬಹುಗಾ ಜೀವಾ] ಅನೇಕ (-ಅನಂತ) ಜೀವರುಗಳು [ಮಿಚ್ಚಾದಂಸಣಕ್ಸಾಯಜೋಗಜುದಾ] ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನ-ಕರ್ವಾಯ-ಯೋಗಸಹಿತವಾಗಿ [ಸಂಸಾರಣೋ] ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿವೆ [ಯಾ] ಮತ್ತು ಅನೇಕ (-ಅನಂತ ಜೀವರುಗಳು) [ತೇಹಿಂ ವಿಜುದಾ] ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನ-ಕರ್ವಾಯ-ಯೋಗರಹಿತವಾಗಿ [ಸಿದ್ಧಾ] ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಯಾವ ಅಗುರುಲಫು ಅನಂತ ಆ-ರೂಪದಿಂದೆಲ್ಲ ಜೀವ ಪರಿಣಮಸುವವು ।
ಅವು ಅಸಂಖ್ಯಾತಪ್ರದೇಶಿಯಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ಸರ್ವಲೋಕವ್ಯಾಪಿ ತಾನಾಗಿವೆ ॥೨೦॥

ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಅವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದ್ದು ಹಲವು ನಿದೋಽಪ ಸಿದ್ಧ ಜೀವಗಳಿವೆ ।
ಮತ್ತುನೇಕ ಜೀವ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮ-ಯೋಗ-ಕರ್ವಾಯಸಹಿತ ಸಂಸಾರ ತಾನಾಗಿವೆ ॥೨೧॥

ಅತ್ಯ ಜೀವಾನಾಂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ಮುಕ್ತಾಪುಷ್ಟಿಭಾಗಶ್ಲೋಕೇಽತ್ವಃ ।

ಜೀವ ಹೃದಿಭಾಗ್ಯಕದ್ವತ್ವಾಲೋಕಪ್ರಮಾಣೇಕಪ್ರದೇಶಾಃ । ಅಗುರುಲಫ್ಳವೋ ಗುಣಾಸ್ತ
ತೇಮಾವಾಗುರುಲಫ್ಳತ್ವಾಭಿಧಾನಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಪ್ರತಿಪ್ರತ್ಯೇಣಿಬಂಧನಸ್ಯ ಸ್ವಭಾವಸ್ಯಾವಿಭಾಗಪರಿಷ್ಯೇದಾ:
ಪ್ರತಿಸರ್ವಯಸಂಭವತ್ತತ್ವಾಶ್ವಾಸವತಿತವ್ಯದ್ವಿಧಾನಯೋಽನಂತಾಃ । ಪ್ರದೇಶಾಸ್ತ ಅವಿಭಾಗ-
ಪರಮಾಣುಪರಿಷ್ಯೇನ್ನಸೂಕ್ತಾಂತರೂಪಾ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಾಃ । ಏವಂದಿಧೇಷು ತೇಷು ಕೇಂಡಿತ್ತಫಂ-
ಚಲೋಕಪ್ರೂರಕಾವಸ್ಯಾಪ್ರಕಾರೇಣ ಸರ್ವಲೋಕವ್ಯಾಪಿನಃ, ಕೇಂಡಿತ್ತ ತದವ್ಯಾಪಿನ ಇತಿ । ಅಥ
ಯೇ ತೇಷು ಮಧ್ಯಾದರ್ಶನಕವಾಯಯೋಗ್ಯರನಾದಿಸಂತತಿಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಕ್ತಾಸ್ತೇ ಸಿದ್ಧಾಃ, ತೇ ಚ
ಪ್ರತೀಕಂ ಬಹವ ಇತಿ ।

ಟೀಕೆ :- ಇಲ್ಲಿ ಚೇವರುಗಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ಅಮುಕ್ತದಂಧ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

వాస్తవికవాగి ఎల్ల జీవగాలు అవిభాగ-పకద్రవ్యత్తద కారణవాగి లోకప్రమాణ-పక-ప్రదేశ వ్యఖ్యగాలివే. అవుగాల (జీవగాల) అగురులఫుగుణా - అగురులఫుత్తువెంట హసరిన యావ స్వరూపప్రతిష్టత్కు కారణభూతవాద స్వభావవిదే అదర అవిభాగ ప్రతిచ్ఛేద - ప్రతియోందు సమయక్కు ఆగుచంధ షట్కోస్థానపతితి వ్యద్దికానియుళ్వుగాలు అనంతవివే; మత్తు (అవుగాల ఎందరే జీవగాల) ప్రదేశగాలు - యావవు అవిభాగ పరమాణువినష్టు అళతెయుళ్ సూక్ష్మ అంతరూపగాలివే అవు - అసంబ్యువివే. ఇంధ ఆ జీవగాలల్లి కెలవు కథంచితో (కేవల సముద్వాతద కారణవాగి) లోకపూరణ - అవస్థేయ ప్రకారదింద సంపూర్ణ లోకదల్లి బ్రాహ్మణవాగుత్తవే మత్తు కెలవు సంపూర్ణ లోకదల్లి వ్యాప్తవాగువుదిల్లి. ఇన్న ఆ జీవరుగాలల్లి యావవు ఆనాది ప్రవాక రూపదింద ప్రవత్తమాన ఏఫ్ఫాదత్తమ - కషాయమ-యోగసహితవాగివే అవు సంసారియివే, యావవు

०. ప్రమాణ అల్పి ; పరిమాణ. [జీవద ఆగురులభూత్త స్ఫూర్ధవద ఎల్లక్కింత చిక్క అంత (అవిభాగ వ్రతిచ్ఛేద) మాడిదమేలి స్ఫూర్ధవదిందలే యావాగలూ అనంతంగాగుత్తిరుపుదరింద జీవవు యావాగలూ ఇంఫ (పోగుణమైది కానియుక్త) అనంత అంతగలభ్య ఇదే. మత్తు జీవద ఎల్లక్కింత శస్త్ర అంత మాడిదమేలి స్ఫూర్ధవదిందలే యావాగలూ అసంఖ్య అంతగాగుత్తిరుపుదరింద జీవవు యావాగలూ ఇంఫ అసంఖ్య అంతగలభ్య, ఇదే.]

೨. ಗುಣ = ಅಂಶ ; ಅವಿಭಾಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆದ. [ಒಂದಲ್ಲಿ ಅಗುರುಲಘುತ್ವದೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸ್ಥಾವರವಿದೆ. ಆ ಸ್ಥಾವರವು ಒಂದಕ್ಕೆ ಸ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ (ಎಂದರೆ ಸ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಕ್ಕೆ) ಕಾರಣಭೂತವಿದೆ. ಅದರ ಅವಿಭಾಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆದಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಅಗುರುಲಘುಗುಣ (ಅಂಶ)ದೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.]

೩. ಯಾವುದೇ ಗುಣದಲ್ಲಿ (ಎಂದರೆ ಗುಣದ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ) ಅಂತದ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿದ ಚೇತೆ, ಅದರ ಯಾವ ವಲಸ್ಕಿಂತ ಚಿಕ್ಕ (ಒಫ್ನ್‌ಮಾತ್ರರೂಪ, ನಿರಂತ) ಅಂತವಾಗುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಗುಣದ (ಎಂದರೆ ಗುಣದ ಪರ್ಯಾಯದ) ಅವಿಭಾಗ ಪತಿಭೀದವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಎ. ಪಟ್ಟಾನಾನವರೆತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಕಾನಿ = ಅರು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುವಂಥ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕಾನಿ; ಪಟ್ಟಾನಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕಾನಿ. [ಅಗುರುಲಭಾತ್ಸದ್ಭಾವದ ಅನಂತ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರದಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಸಮಯಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಾನಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಕಾನಿ ಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.]

ಜಹ ಪಣುಮಾಯರಯಣಂ ಖಿತ್ತಂ ಖೀರೇ ಪಭಾಸಯದಿ ಖೀರಂ ।
ತಹ ದೇಹೀ ದೇಹತೋ ಸದೇಹಮೇತ್ತಂ ಪಭಾಸಯದಿ ॥೨೩॥

ಯಥಾ ಪದ್ಮರಾಗರತ್ನಂ ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಕ್ಷೀರೇ ಪಭಾಸಯತಿ ಕ್ಷೀರವ್ಯಾ ।

ತಥಾ ದೇಹೀ ದೇಹಸ್ತಃ ಸ್ವದೇಹಮಾತ್ರಂ ಪಭಾಸಯತಿ ॥೨೩॥

ಏಷ ದೇಹಮಾತ್ರತ್ವದೃಷ್ಟಾಂತೋಪನ್ಯಾಸಃ ।

ಯಭೈವ ಹಿ ಪದ್ಮರಾಗರತ್ನಂ ಕ್ಷೀರೇ ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಸ್ವತೋಽವೃತ್ತಿರಿಕ್ತಪ್ರಭಾಸ್ಯಂಧೀನ ತದ್ವಾಪ್ಲೋತಿ
ಕ್ಷೀರಂ, ತಭೈವ ಹಿ ಜೀವಃ ಅನಾದಿಕಪಾಯವುಲೀವುಸತ್ಯವೂಲೀ ಶರೀರೋಽವತಿಪ್ತವಾನಃ
ಸ್ವಪ್ರದೇಶೀಸ್ತದಭಿವಾಪ್ಲೋತಿ ಶರೀರವ್ಯಾ । ಯಭೈವ ಚ ತತ್ತ, ಕ್ಷೀರೋಽಗ್ನಿಸಂಯೋಗಾದುದ್ವಲವಾನೇ
ತಸ್ಯ ಪದ್ಮರಾಗರತ್ನಸ್ಯ ಪ್ರಭಾಸ್ಯಂಧ ಉದ್ವಲತೇ ಪುನರ್ವಿಶಮಾನೇ ನಿವಿಶತೇ ಚ, ತಭೈವ ಚ ತತ್ತ,
ಶರೀರೇ ವಿಶಿಪ್ಪಾಹಾರಾದಿವಶಾದುತ್ಪರ್ವತಿ ತಸ್ಯ ಜೀವಸ್ಯ ಪ್ರದೇಶಾಃ ಉತ್ಪರ್ವಂತಿ ಪುನರ್ಪರಪಸಪರಾತಿ
ಅಪಸರ್ವಂತಿ ಚ । ಯಭೈವ ಚ ತತ್ಪದ್ಮರಾಗರತ್ನಮನ್ಯತ್ರ ಪ್ರಭೂತಕ್ಷೀರೇ ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಸ್ವಪ್ರಭಾಸ್ಯಂಧವಿನ್ಯಾ-
ರೇಣ ತದ್ವಾಪ್ಲೋತಿ ಪ್ರಭೂತಕ್ಷೀರಂ, ತಭೈವ ಚ ಜೀವೋಽನ್ಯತ್ರ ಮಹತಿ ಶರೀರೋಽವತಿಪ್ತವಾನಃ

ಅವಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವಿವೆ (ಎಂದರೆ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನ-ಕಪಾಯ-ಯೋಗಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿವೆ) ಅವು ಸಿದ್ಧವಿವೆ;
ಮತ್ತು ಅವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಜೀವಗಳು ಅನೇಕವಿವೆ (ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರಿ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಜೀವಗಳಲ್ಲಿ
ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಜೀವಗಳು ಅನಂತವಿವೆ).

ಗಾಭಿ - ೫೫

ಗಾಭಾಭರ : - [ಜಹ] ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ [ಪಣುಮಾಯರಯಣಂ] ಪದ್ಮರಾಗರತ್ನವನ್ನು [ಖೀರೇ
ವಿತ್ತಂ] ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ [ಖೀರಂ ಪಭಾಸಯದಿ] (ಅದು) ಹಾಲನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ,
[ತಹ] ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ [ದೇಹೀ] ದೇಹ (ಜೀವನು) [ದೇಹತೋ] ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತ [ಸದೇಹಮೇತ್ತಂ
ಪಭಾಸಯದಿ] ತನ್ನ ದೇಹ ಪ್ರಮಾಣದಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಕೆ : - ಇಲ್ಲಿ ದೇಹಪ್ರಮಾಣತನದ ದೃಷ್ಟಾಂತದ ನ ಕಫನವಿದೆ (ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವದ
ದೇಹಪ್ರಮಾಣತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುಪುದಕ್ಕಾಗಿ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಹೇಳಿದೆ.)

ಹೇಗೆ ಪದ್ಮರಾಗಮನ ಹಾಲಿನೊಳಿಗೆದ್ದು ಹಾಲನು ಪ್ರಕಾಶಿತಮಾಡುವುದು ।
ಹಾಗೆ ದೇಹ ದೇಹದೊಳಿಗೆದ್ದು ದೇಹಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವನು ॥

೧. ದೃಷ್ಟಾಂತ ಮತ್ತು ದಾಖ್ಯಾಂತಪ್ಯ ಇಂಥ ಅಂತರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರೊಡನೆ ಕೂಡುವಂತಿರುತ್ತವೆ,
ಎಲ್ಲ ಅಂತರಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸ್ವಾಪ್ರದೇಶವಿಸ್ತಾರೇಣ ತದ್ವಾಪ್ಲೋತಿ ಮಹಷ್ಯರೀರವ್ಯಾ । ಯಾವ ಚ ತತ್ವದೃರಾಗರತ್ನಮನ್ಯತ್
ಸ್ತೋಕ್ಷೀರೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಸ್ವಾಪ್ರಭಾಸ್ಯಂಧೋಪಸಂಹಾರೇಣ ತದ್ವಾಪ್ಲೋತಿ ಸ್ತೋಕ್ಷೀರಂ, ತತ್ವವ ಚ ಜೀ-
ಪ್ಲೋಕನ್ಯತ್ವಾಣಿಕರೀರೇಣಪತಿಪ್ತವಾನಃ ಸ್ವಾಪ್ರದೇಶೋಪಸಂಹಾರೇಣ ತದ್ವಾಪ್ಲೋತ್ಯಾಣಿಕರೀರಮಿತಿ ।

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪದ್ಯರಾಗರತ್ವವನ್ನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ತನ್ನಿಂದ ಅವೃತ್ತಿರಿಕ್ತವಾದ ನಿ-
ಪ್ರಭಾಸಮೂಹದಿಂದ ಆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವವು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ
ಕಂಪಾಯಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಲಿನತೆಯಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳ
ಮುಖಾಂತರ ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಬೆಂಕಿಯ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆ
ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಾ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಪದ್ಯರಾಗರತ್ವದ ಪ್ರಭಾಸಮೂಹದದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಾ ಬರುತ್ತದೆ (ಎಂದರೆ
ಅದು ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ) ಮತ್ತು ಹಾಲು ತಳಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾಸಮೂಹವೂ ತಳಸೇರುತ್ತದೆ;
ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಏಷಿಪ್ತ ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಶದಿಂದ ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಆ
ಜೀವದ ಪ್ರದೇಶಗಳೂ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಶರೀರವು ವ್ಯಾಂತಿಸಿದ್ದಿಂದ ಮೇಲೆ ಪ್ರದೇಶಗಳೂ
ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೇ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಪದ್ಯರಾಗರತ್ವವನ್ನ ಬೇರೆ ಅಧಿಕ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ
ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾಸಮೂಹದ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಆ ಅಧಿಕ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ
ಪ್ರಕಾರ ಜೀವವು ಬೇರೆ ದೊಡ್ಡ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿಸ್ತಾರದ
ಮುಖಾಂತರ ಆ ದೊಡ್ಡ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೇ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಪದ್ಯರಾಗರತ್ವವು ಬೇರೆ
ಕಡಿಮೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾಸಮೂಹದ ಸಂಕೋಚಿದಿಂದ ಆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ
ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವವು ಬೇರೆ ಚಿಕ್ಕ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ
ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂಕೋಚದ ಮುಖಾಂತರ ಆ ಪ್ರಟ್ಟ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಮೂರು ಲೋಕ ಮತ್ತು ಮೂರು ಕಾಲದ ಸಮಸ್ಯದವ್ಯ-ಗುಣ-ಪಯಾಯಗಳನ್ನು
ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾದಂಥ ವಿಶುದ್ಧ - ದರ್ಶನ ಜ್ಞಾನಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ
ಚೈತನ್ಯ ಚಮತ್ವಾರಮಾತ್ರ, ಶುದ್ಧಜೀವಾಸ್ತಿಕಾಯದಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಏಭಾತ್ಮರಾಗಾದಿ ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಂದ
ಉಪಾಜ್ಞಾನಲ್ಪಣಿಯಾದ ಶರೀರನಾಮಕರ್ಮವಿದೆ ಅದರಿಂದ ಜನಿತವಾದ (ಎಂದರೆ ಆ ಶರೀರನಾಮಕರ್ಮದ
ಉದಯವ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಿದೆ ಅಂಥ) ಸಂಕೋಚ ವಿಸ್ತಾರದ ಅಧಿನರೂಪದಿಂದ ಜೀವವು
ಸರ್ವೋತ್ತಮವು ಅವಗಾಹರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತ ಸಹಸ್ರ ಯೋಜನಪ್ರಮಾಣದ ಮಹಾಮತ್ತುದ ಶರೀರ
ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಒಬ್ಬನ್ಯ ಅವಗಾಹರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತ ಉತ್ಸೇಧ ಘನಾಂಗಲದ ಅಸಂಖ್ಯಾತದ

೧. ಅವೃತ್ತಿರಿಕ್ತ - ಅಭಿನ್ಯ, [ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ “ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಒಂದು ದ್ರವ್ಯವಿದೆ ಮತ್ತು ಸಿಹಿ ಅದರ ಗುಣವಿದೆ” - ಹೀಗೆ
ವಿಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದ್ರಘ್ಯಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿಯೂ
ಜೀವದ ಸಂಕೋಚ - ವಿಸ್ತಾರರೂಪವಾದ ದಾಖಲಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕಾಗಿ ರತ್ನ ಮತ್ತು (ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಷಿದ)
ಅದರ ಪ್ರಭಿಗೆ ಯಾವ ಅವೃತ್ತಿರಿಕ್ತವೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪ್ರದ್ಯಂಭಾತ್ಮಕವಾದ
ರತ್ನವನ್ನು ದ್ರಘ್ಯಾಂತಮಾಡಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಪ್ರದೇಶಿಯಾದ ಜೀವದ್ರವ್ಯದ ಸಂಕೋಚ - ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ
ತಿಳಿದುಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ರತ್ನದ ಪ್ರಭಿಯನ್ನು ರತ್ನದಿಂದ ಅಭಿನವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ (ಎಂದರೆ ರತ್ನದ ಪ್ರಭಿಯು
ಸಂಕೋಚ-ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮೇಲೆ ರತ್ನದ ಅಂಶವೇ-ರತ್ನದೇ-ಸಂಕೋಚ-ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆಯಂದು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ.)]

ಸವ್ವತ್ತ ಅತ್ಯಿ ಜೀವೋ ನ ಯ ಏಕೊಂಡೆ ಏಕ್ಕಾಯ ಏಕ್ಕಣೋ ।
ಅಜ್ಞವಸಾಣವಿಸಿಟೊ ಒಟ್ಟಿದಿ ಮಲಿನೋ ರಜಮಲೇಹಿಂ ॥೨೬॥

ಸರ್ವತ್ತಾಸ್ತಿ ಜೀವೋ ನ ಚೈಕ ಏಕಾಯೇ ಷಕ್ತಿಸ್ತಿ : ।

ಅಧ್ಯವಸಾನವಿಶಿಷ್ಟಕ್ಕೆಷ್ಟೇ ಮಲಿನೋ ರಜೊಮಲ್ಯಃ ॥೨೭॥

ಅತ್ಯ ಜೀವಸ್ಯ ದೇಹಾದ್ದೇಹಾಂತರೇಕಸಿತ್ತಂ, ದೇಹಾತ್ಮಾಘಗ್ರಾತತ್ತಂ, ದೇಹಾಂತರಸಂಚರಣ-
ಕಾರಣಂ ಹೊಂಪನ್ಯಸ್ತವ್ಯಾ ।

ಅತ್ಯಾ ಈ ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥಾಯಾಂ ಕ್ರಮವತ್ತಿರುಣ್ಣನವಚ್ಚಿನ್ನತರೀರಸಂತಾನೇ ಯಧೈಕ್ಕಿನ್ನ ಶರೀರೇ
ವೃತ್ತಃ ತಥಾ ಕ್ರಮೇಹಾನ್ಯೇಷ್ಟಿ ಶರೀರೇಮ ವರ್ತತ ಇತಿ ತಸ್ಯ ಸರ್ವತ್ತಾಸ್ತಿತ್ವವ್ಯಾ । ನ ಚೈಕ-
ಸ್ತಿನ್ನ ಶರೀರೇ ನೀರೇ ಕ್ಷೀರಮಿವೈಕೇನ ಸ್ತಿತೋಽಹಿ ಭಿನ್ನಸ್ವಭಾವತ್ವಾತ್ತೇನ ಸಹೈಕ ಇತಿ ತಸ್ಯ ದೇಹಾ-
ತ್ಮಾಘಗ್ರಾತತ್ತವ್ಯಾ । ಅನಾದಿಬಂಧನೋಪಾ ಧಿವರ್ತಿತವಿಧಾ ಧ್ಯಾವಸಾಯವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ತಂಸ್ಯಾಲ-
ಕಮರ್ಚಾಲಮಲೀವುಸತ್ಯಾಚ್ಚ ಹೇಷ್ಟವಸಾನಸ್ಯಾತ್ತಂಸಸ್ತಾಫಾವಿಧಾ ಧ್ಯಾವಸಾಯಕಮರ್ಚಾನಿವರ್ತಿ-
ತೇತರಶರೀರ ಪ್ರವೇಶೋಭವತೀತಿ ತಸ್ಯ ದೇಹಾಂತರಸಂಚರಣಕಾರಣೋಪನ್ಯಾಸ ಇತಿ ।

ಭಾಗದಷ್ಟು ಲಬ್ಧ ಪಯಾರಪ್ರವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಿಗೋದದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ
ಅವಗಾಹರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತ ಮಧ್ಯಮಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಢಿ - ೩೬

ಗಾಢಾರ್ಥ :- [ಜೀವೋ] ಜೀವವು [ಸವ್ವತ್ತ] ಎಲ್ಲಿಡೆಗೆ (ಕ್ರಮವತ್ತಿಯಾದ ಎಲ್ಲ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ
[ಅತ್ಯಿ] ಇದೆ [ಯು] ಮತ್ತು [ಏಕ್ಕಾಯ] ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಶರೀರದಲ್ಲಿ [ಏಕ್ಕಣೋ] (ಕ್ಷೀರನೀರಿನಂತೆ)
ವಿಕರೂಪದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ [ನ ಏಕೊಂಡೆ] ಅದರೂದನೆ ಏಕವಾಗಿಲ್ಲ ; [ಅಜ್ಞವಸಾಣವಿಸಿಟೊ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾ-
ವಸಾನಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಂ ಮಲಿನೋ] ರಜಮಲ (ಕರ್ಮಮಲ)ದಿಂದ
ಮಲಿನವಾಗುವುದರಿಂದ [ಒಟ್ಟಿದಿ] ಅದು ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇಲ್ಲಿ ದೇಹದಿಂದ ದೇಹಾಂತರದಲ್ಲಿ (ಒಂದು ಶರೀರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರದಲ್ಲಿ) ಜೀವದ
ಅಸ್ತಿತ್ವ ದೇಹದಿಂದ ಅದರ ಪೃಥಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ದೇಹಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಗಮನದ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಅತ್ಯನು ಸಂಸಾರ-ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವತ್ತಿ ಅಭಿನ್ನ (ಅಖಿಂಡ) ಶರೀರ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ
ಒಂದು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರಮದಿಂದ ಇತರ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ -
ಹೀಗೆ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಡೆಗೆ (ಎಲ್ಲ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ) ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ

ಜೀವವೆಲ್ಲಿಡೆಯದ್ದು ವ್ಯಾಪ್ತಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೂರೂಪವಿದ್ದರೂ ಏಕವಾಗಿಲ್ಲ ।

ಜೀವ ವಿವಿಧಅಧ್ಯಾತ್ಮಾವಸಾಯಯುತ ರಜಮಲಮಲಿನದಿಂ ಭ್ರಮಣವುದು ॥೨೭॥

ಜೀಸಿಂ ಜೀವಸಹಾವೋ ಇತ್ತಿ ಅಭಾವೋ ಯ ಸವ್ಯಹಾ ತಸ್ಸಿ !
ತೇ ಹೋಂತಿ ಭಿಣ್ಣದೇಹಾ ಸಿದ್ಧಾ ವಚಿಗೋಯರಮದೀದಾ ||೨೫||

ಯೇಷಾಂ ಜೀವಸ್ಯಭಾವೋ ನಾಸ್ತಿಭಾವಶ್ಚ ಸರ್ವಧಾ ತಸ್ಸಿ !

ತೇ ಭವಂತಿ ಭಿನ್ನದೇಹಾಃ ಸಿದ್ಧಾ ವಾಗೋಽಚರಮತೀತಾಃ ||೨೬||

ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಜೀವತ್ತದೇಹಮಾತ್ಯತ್ವವಸ್ತೋಯವೋ !

ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಹಿ ದ್ರವ್ಯಪೂಣಧಾರಣಾತ್ಯಕೋ ಮುಖಿತ್ತೇನ ಜೀವಸ್ಯಭಾವೋ ನಾಸ್ತಿ ! ನ ಚ ಜೀವಸ್ಯಭಾವಸ್ಯ ಸರ್ವಧಾಭಾವೋಽಸ್ತಿ ಭಾವಪೂಣಧಾರಣಾತ್ಯಕ್ಷಮ್ಯ ಜೀವಸ್ಯಭಾವಸ್ಯ ಮುಖಿತ್ತೇನ ಸದ್ಗ್ರಾವಾತ್ | ನ ಚ ತೇಷಾಂ ಶರೀರೇಣ ಸಹ ನೀರಕ್ಷಿರಯೋರಿವೈಕ್ಯೇನ ವೃತ್ತಿಃ ಯತಸ್ಸೀ ತತ್ಸಂಪರ್ಕ-
ಹೇತುಭೂತಕಪಾಯಯೋಗವಿಪ್ರಯೋಗಾದತೀತಾನಂತರಶರೀರವಾತ್ವಾಪಾತ್ವಾಪರಿಣಿತತ್ತೇ-
ಷ್ಟತ್ಯಂತಭಿನ್ನದೇಹಾಃ | ವಾಚಾಂ ಗೋಚರಮತೀತ್ವ ತಸ್ಯಹಿಮಾ, ಯತಸ್ಸೀ ಲೌಕಿಕಪೂಣಧಾರಣಮಂ-
ತರೇಣ ಶರೀರಸಂಬಂಧಮಂತರೇಣ ಚ ಪರಿಪ್ರಾಪ್ತನಿರುಪಾಧಿಸ್ಯರೂಪಾಃ ಸತತಂ ಪ್ರತಪಂತೀತಿ |

ಹಾಲಿನಂತೆ ಏಕರೂಪದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಭಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವದ ಕಾರಣ ಅದರೂಡನೆ ಏಕ (ತದೂಪ)ವಾಗಿಲ್ಲ;
ಹೀಗೆ ಅವನಿಗೆ ದೇಹದಿಂದ ವೃಥತ್ವವಿದೆ. ಅನಾದಿ ಬಂಧನರೂಪವಾದ ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ವಿವರಣ
(ಪರಿಪರ್ತನ) ಹೊಂದುವಂಥ ವಿವಿಧ ಅಧ್ಯವಸಾಯಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವವಾಗುವ ಕಾರಣ (ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ
ಅಧ್ಯವಸಾಯಪುಳಿವನಾಗುವ ಕಾರಣ) ಹಾಗೂ ಆ ಅಧ್ಯವಸಾಯಗಳು ಯಾವುದರ ನಿರ್ಮಿತ್ವವಿದೆ ಅಂಥ
ಕರ್ಮಸಮೂಹದಿಂದ ಮಲಿನವಾಗುವ ಕಾರಣ ಭೂಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅಯಾ ವಿಧ ಅಧ್ಯವಸಾಯ
ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗುವ (-ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಏಧಾತ್ಮರಾಗಾದಿರೂಪ ಭಾವಕರ್ಮ ಹಾಗೂ
ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗುವ) ಇತರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪೇಶವಾಗುತ್ತದೆ; ಹೀಗೆ ಅವನಿಗೆ
ದೇಹಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನವಾಗುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿತು.

ಗಾಢ - ೩೫

ಗಾಢಾರ್ಥ :- [ಜೀಸಿಂ] ಯಾರಿಗೆ [ಜೀವಸಹಾವೋ] ಜೀವ ಸ್ವಭಾವ (ಪೂಣಧಾರಣರೂಪ
ಜೀವತ್ತ) [ಇತ್ತಿ] ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು [ಸವ್ಯಹಾ] ಸರ್ವಧಾ [ತಸ್ಸಿ ಅಭಾವೋ ಯ] ಅದರ ಅಭಾವವೂ ಕೂಡ
ಇಲ್ಲ, [ತೇ] ಅವರು [ಭಿಣ್ಣದೇಹಾ] ದೇಹರಹಿತ [ವಚಿಗೋಯರಮದೀದಾ] ವಚನಗೋಚರಾತೀತ
[ಸಿದ್ಧಾ ಹೋಂತಿ] ಸಿದ್ಧ (ಭಗವಂತ)ರಿದ್ದಾರೆ.

ಒಂಕೆ :- ಇದು ಸಿದ್ಧರ (ಸಿದ್ಧಭಗವಂತರ) ಜೀವತ್ತ - ಮತ್ತು ದೇಹಪ್ರಮಾಣತ್ವದ ವೃವಸ್ತೀಯಿದೆ.

ಯಾರಿಗೆ ಜೀವತ್ತವಿಲ್ಲ ಹೇಣ್ಣ ಸರ್ವಧಾ ಅದರ ಅಭಾವಕೂದ ತಾನಿಲ್ಲ !

ಅವರು ದೇಹರಹಿತವಚನಗೋಚರಾತೀತ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು ||೨೭||

ಣ ಕುದೋಚಿ ಏ ಉಪ್ಪಣ್ಣೋ ಜಮ್ಮಾ ಕಜ್ಜಂ ಣ ತೇಣ ಸೋ ಸಿದ್ಧೋ ।
ಉಪ್ಪಾದೇದಿ ಣ ಕಿಂಚಿ ಏ ಕಾರಣಮಾವಿ ತೇಣ ಣ ಸ ಹೋದಿ ॥೩೬॥

ನ ಕುತ್ತಿದಷ್ಟುತ್ಪನ್ನೋ ಯಭ್ಯಾತ್ ಕಾಯ್ಣಂ ನ ತೇನ ಸಃ ಸಿದ್ಧಃ ।
ಉತ್ಪಾದಯತಿ ನ ಕಿಂಚಿದಪಿ ಕಾರಣಮಾಪಿ ತೇನ ನ ಸ ಭವತಿ ॥೩೭॥

ಸಿದ್ಧಸ್ಯ ಕಾಯ್ಕಾರಣಭಾವನಿರಾಸೋಽಯವ್ಯಾ ।

ಯಥಾ ಸಂಖಾರೀ ಜೀವೋ ಭಾವಕರೂಪಯಾತ್ಪರಿಕಾಮಸಂತತ್ಯ ದ್ರವ್ಯಕರೂಪ-
ಯಾ ಚ ಪ್ರದ್ವಿಲಪರಿಕಾಮಸಂತತ್ಯ ಕಾರಣಭೂತಯಾ ತೇನ ತೇನ ದೇವಮನುಷ್ಟಿಯಗ್ನರಕ-

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಪ್ರಾಣವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವ ಸ್ವರೂಪದ ಜೀವಸ್ವಭಾವವು
ಮುಖ್ಯರೂಪದಿಲ್ಲ; (ಅವರಿಗೆ) ಸರ್ವಥಾ ಜೀವಸ್ವಭಾವದ ಅಭಾವವೂ ಇಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಭಾವಪ್ರಾಣವನ್ನು
ಧಾರಣ ಮಾಡುವ ಸ್ವರೂಪವ್ಯಾಳ್ಜಿ ಜೀವಸ್ವಭಾವದ ಸದ್ವಾಪವು ಮುಖ್ಯರೂಪದಿಂದಿದೆ. ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ
ಶರೀರದೊಡನೆ ನೀರಕ್ಕಿರದ ಹಾಗೆ ಏಕರೂಪ ವ್ಯತ್ಯಾಗ ಯಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಶರೀರಸಂಯೋಗಕ್ಕೆ
ಹೇತುಭೂತವಾದ ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಯೋಗದ ಎಯೋಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಅತೀತ್ಯ ಅನಂತರ
ಶರೀರ ಪ್ರಮಾಣ ಅವಗಾಹರೂಪರಾಗಿ ಪರಿಣತರಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ದೇಹರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಅವರ
ಮಹಿಮೆಯು ವಚನಗೋಚರಾತೀತ್ಯ ವಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಾಣದ ಧಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಶರೀರದ
ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಸಂಪೂರ್ಣರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಿರುಭಾಧಿಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಅವರು
ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗಾಢಿ - ೩೬

ಗಾಢಾಘರ :- [ಜಮ್ಮಾ ಸೋ ಸಿದ್ಧೋ] ಆ ಸಿದ್ಧರು [ಕುದೋಚಿ ಏ] ಯಾವುದೇ (ಬೇರೆ)
ಕಾರಣದಿಂದ [ಣ ಉಪ್ಪಣ್ಣೋ] ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ [ತೇಣ] ಅದುದರಿಂದ [ಕಜ್ಜಂ ಣ] (ಅವರು)
ಕಾಯ್ಕಾವಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು [ಕಿಂಚಿ ಏ] ಯಾವುದೇ (ಬೇರೆ ಕಾಯ್ಕಾವನ್ನು) [ಣ ಉಪ್ಪಾದೇದಿ] ಉತ್ಪನ್ನ
ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ[ತೇಣ] ಅದಕ್ಕಾಗಿ [ಸ] ಅವರು [ಕಾರಣಮಾವಿ] ಕಾರಣವೂ [ಣ ಹೋದಿ] ಇಲ್ಲ.

ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗದುದರಿಂದಾ ಸಿದ್ಧರು ಕಾಯ್ಕಾಗಿಲ್ಲ ।
ಯಾವುದನುತ್ಪನ್ನಮಾಡದುದರಿಂದವರು ಕಾರಣರು ಕೂಡ ತಾವಿಲ್ಲ ॥೩೭॥

೧. ವೃತ್ತಿ - ವರ್ತನೆ ; ಅಸ್ತಿತ್ವ

೨. ಅತೀತ ಅನಂತರ - ಭೂತಕಾಲದ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಕೊನೆಯ ; ಚರಮ. (ಸಿದ್ಧಭಗವಂತರ ಅವಗಾಹನವು ಚರಮ
ಶರೀರ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವ ಕಾರಣ ಆ ಕೊನೆಯ ಶರೀರದ ಅಭೇಕ್ಕೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ 'ದೇಹಪ್ರಮಾಣತೆ'ಯೆಂದು
ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದ್ದರೂ ಅವರು ದೇಹದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ.)

೩. ವಚನಗೋಚರಾತೀತ - ಯಾವನು ವಚನಗೋಚರತೆಯ ಅತಿಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ; ವಚನವಿಷಯಾತೀತ ;
ವಚನ ಅಗೋಚರ.

ರೂಪೇಣ ಕಾರ್ಯಾಭೂತ ಉತ್ಪದ್ಧತೇ, ನ ತಥಾ ಸಿದ್ಧರೂಪೇಣಾಪೀತಿ । ಸಿದ್ಧೋ ಹೃಷಿಕಮ್ಯಕ್ಷಯೀ ಸ್ವಯಮುತ್ಪದ್ಧಮಾನೋ ನಾನ್ಯತಃ ಕುತ್ತಿದುಕ್ಷದ್ಧತ ಇತಿ । ಯಭೇವ ಚ ಸಿವ ಸಂಸಾರೀ ಭಾವಕರ್ಮರೂಪಾವೂತ್ಪರಿಣಾಮಾಸಂತತಿಂ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮರೂಪಾಂ ಚ ಪುದ್ದಲಪರಿಣಾಮಾಸಂತತಿಂ ಕಾರ್ಯಾಭೂತಾಂ ಕಾರಣಾಭೂತತ್ವೇನ ನಿರ್ವರ್ತಿತಯನ್ ತಾನಿ ತಾನಿ ದೇವವುನು ಪ್ಯಾತಿಯಾಗಾಗುರ್ಕರೂಪಾಣ ಕಾರ್ಯಾಗಣ್ಣತ್ವಾದರ್ಯತ್ವಾನೋ ನ ತಥಾ ಸಿದ್ಧರೂಪಮಾಪೀತಿ । ಸಿದ್ಧೋ ಹೃಷಿಕಮ್ಯಕ್ಷಯೀ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮಾನಮುತ್ಪಾದಯನ್ನಾಷ್ಟಿಂಚಿದುತ್ವಾದಯತಿ ।

**ಸಸ್ವದಮಧುಂಭೃತ್ಯೇದಂ ಭವ್ಯಮಭವ್ಯಂ ಚ ಮಣಿದರಂ ಚ ।
ಎಣಾಣಮವಿಣಾಣಂ ಈ ಏ ಜುಜ್ಞದಿ ಅಸದಿ ಸಬ್ಬವೇ ॥೫೨॥**

**ಕಾತ್ಯತಮಾಥೋಷ್ಟೇದೋ ಭವ್ಯಮಭವ್ಯಂ ಚ ಕೊನ್ಯಮಿಕರ್ಜಿಷ್ಟ ।
ಎಣಾಣಮವಿಣಾಣಂ ನಾಪಿ ಯುಜ್ಞತೇ ಅಸತಿ ಸದ್ವವೇ ॥೫೩॥**

ಟೇಕೆ :- ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಾಭಾವವಾಗುವ ನಿರಾಕರಿತ (ಎಂದರೆ ಸಿದ್ಧಭಗವಂತರಿಗೆ ಕಾರ್ಯತನ ಮತ್ತು ಕಾರಣತನವಾಗುವ ನಿರಾಕರಣಯಿಡಿ - ವಿಂದನೆಯಿಡಿ.)

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸಾರಿ ಜೀವವು ಕಾರಣಾಭೂತವಾದಂಥ ಭಾವಕರ್ಮರೂಪ ಆತ್ಮಪರಿಣಾಮ ಸಂತತಿಗೆ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮರೂಪ ಪುದ್ದಲಪರಿಣಾಮಸಂತತಿಯಿಂದ ಆಯಾಯ ದೇವ-ಮನುಷ್ಯ-ತಿಯ್ಯಂಚ-ನಾರಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಭೂತರೂಪದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸಿದ್ಧರೂಪದಿಂದಲೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದಾಗಿಲ್ಲ; (ಮತ್ತು) ಸಿದ್ಧರು (ಸಿದ್ಧಭಗವಂತರು) ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಎರಡೂ ಕರ್ಮಗಳ ಕ್ಷಯವಾದ ಮೇಲೆ ತಾವು (ಸಿದ್ಧರೂಪದಿಂದ) ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತ ಬೇರೆ ಯಾಘ್ರದೇ ಕಾರಣದಿಂದ (ಭಾವಕರ್ಮದಿಂದ ಅಥವಾ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ) ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಅದೇ ಸಂಸಾರಿಯು (ಜೀವವು) ಕಾರಣಾಭೂತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾಭೂತವಾದಂಥ ಭಾವಕರ್ಮರೂಪ ಆತ್ಮಪರಿಣಾಮಸಂತತಿ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮರೂಪ ಪುದ್ದಲಪರಿಣಾಮಸಂತತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತ ಕಾರ್ಯಾಭೂತವಾದಂಥ ಆಯಾಯ ದೇವ-ಮನುಷ್ಯ-ತಿಯ್ಯಂಚ-ನಾರಕರೂಪಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸಿದ್ಧರೂಪವೂ (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಉತ್ಪನ್ನಮಾಡುತ್ತದೆಯೆಂಬುದಾಗಿಲ್ಲ; (ಮತ್ತು) ಸಿದ್ಧರು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಕರ್ಮಗಳು ಕ್ಷಯವಾದ ಮೇಲೆ ತಾವು ತಮ್ಮನ್ನು (ಸಿದ್ಧರೂಪದಿಂದ) ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುತ್ತ ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ (ಭಾವದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಸ್ವರೂಪ ಅಥವಾ ದೇವಾದಿಸ್ವರೂಪಕಾರ್ಯವನ್ನು) ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

**ಯಾವ ಸದ್ವಾವಿಲ್ಲದಿದ್ದರ ಶಾತ್ಯತ, ಅಶಾತ್ಯತ, ಭವ್ಯ, ಅಭವ್ಯಮೇಣ !
ಈ ವಿಣಾನ, ಅವಿಣಾನ, ಕೊನ್ಯ, ಅಕೊನ್ಯನೆಂಬಿನು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುವವು ॥೫೪॥**

ಅತ್ಯ, ಜೀವಾಭಾವೋ ಮುಕ್ತಿರಿತಿ ನಿರಸ್ತವೋ !

ದ್ರವ್ಯೋ ದ್ರವ್ಯತಯಾ ಶಾಶ್ವತಮಿತಿ, ನಿತ್ಯೋ ದ್ರವ್ಯೇ ಪಯೋರ್ಯಾಣಾಂ ಪ್ರತಿಸವಣಯಮುಕ್ತೀದ
ಇತಿ, ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ ಅಭೂತಪಯೋರ್ಯಿಃ ಭಾವ್ಯಮಿತಿ, ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ ಭೂತಪಯೋರ್ಯಿರ-
ಭಾವ್ಯಮಿತಿ, ದ್ರವ್ಯಮನ್ಯದ್ರವ್ಯಃ ಸರ್ವ ಶೂನ್ಯಮಿತಿ, ದ್ರವ್ಯಂ ಸ್ವದ್ರವೇಣ ಸದಾರಕೂನ್ಯಮಿತಿ,
ಕ್ಷಚಿಜ್ಞೇವದ್ರವ್ಯೇಣನಂತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಂತಂ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ, ಕ್ಷಚಿಜ್ಞೇವದ್ರವ್ಯೇಣನಂತಂ ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಂತ-
ಮಜ್ಞಾನಮಿತಿ - ಏತದನ್ಯಭಾನುಪರದ್ವಮಾನಂ ಮುಕ್ತಿ ಜೀವಸ್ಯ ಸದ್ವಾಪಮಾವೇದಯತ್ತಿತಿ ।

ಗಾಥೆ - ೩೨

ಗಾಥಾಫ್ರ್ಯಾ :- [ಸಬ್ಬಾವೇ ಅಸದಿ] ಒಂದು ವೇಳೆ (ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ) ಸದ್ವಾಪವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
[ಸಸ್ಯದಮಧಾ] ಶಾಶ್ವತ, [ಉಕ್ಕೀಂದಂ] ನಾತವಂತ, [ಭವ್ಯಂ] ಭವ್ಯ (-ಅಗಲು ಯೋಗ್ಯ), [ಅಭವ್ಯಂ ಚ]
ಅಭವ್ಯ (-ಅಗಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದ) [ಸುಜ್ಞಾಂ] ಶೂನ್ಯ, [ಇದರಂ ಚ] ಅಶೂನ್ಯ, [ವಿಜ್ಞಾಣಂ] ವಿಜ್ಞಾನ
ಮತ್ತು [ಅವಿಜ್ಞಾಣಂ] ಅವಿಜ್ಞಾನವು [ಇ ವಿ ಜ್ಞಾನಿ] (ಜೀವ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ) ಸಂಭವಿಸುವ ಶಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.
(ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಸದ್ವಾಪವೇ ಇದೆ.)

ಟೀಕೆ :- ಇಲ್ಲಿ 'ಜೀವದ ಅಭಾವವು ಅದು ಮುಕ್ತಿಯಿದೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿನ ವಿಂಡನೆ ಮಾಡಿದೆ.

೧) ದ್ರವ್ಯವು ದ್ರವ್ಯರೂಪದಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಿದೆ, ೨) ನಿತ್ಯದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಯಕ್ಕೆ
ಪಯೋರ್ಯಾಯಿದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ, ೩) ದ್ರವ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಭೂತಪಯೋರ್ಯಾಯಿಗಳರೂಪದಿಂದ ಭಾವ್ಯ
(-ಅಗಲು ಯೋಗ್ಯ, ಪರಿಣಮನವಾಗಲು ಯೋಗ್ಯ)ವಿದೆ, ೪) ದ್ರವ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಭೂತಪಯೋರ್ಯಾಯಿಗಳ
ರೂಪದಿಂದ ಅಭಾವ್ಯ (ಅಗಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದು) ಇದೆ, ೫) ದ್ರವ್ಯವು ಇತರ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ
ಶೂನ್ಯವಿದೆ, ೬) ದ್ರವ್ಯವು ಸ್ವದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಶೂನ್ಯವಿದೆ, ೭) ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜೀವ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ
ಅನಂತಜ್ಞಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಸಾಂತಜ್ಞಾನವಿದೆ, ೮) ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತ
ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಸಾಂತ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ - ಇದೆಲ್ಲವು ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಸಂಭವಿಸದೆ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ
ಜೀವದ ಸದ್ವಾಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

೧. ಯಾವನಿಗೆ ಸಮುಕ್ತದಿಂದ ಹೃತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಂಥ ಸಮುಕ್ತಯಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನವಿದೆ ಮತ್ತು
ಯಾವನಿಗೆ ಸಮುಕ್ತದಿಂದ ಹೃತವಾಗುವುದಿದೆ ಅಂಥ ಸಮುಕ್ತಯಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಸಾಂತಜ್ಞಾನವಿದೆ.

೨. ಅಭವ್ಯ ಜೀವನಿಗೆ ಅನಂತ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದಿದೆ ಅಂಥ
ಅಜ್ಞಾನಿ ಭವ್ಯ ಜೀವನಿಗೆ ಸಾಂತ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ.

೩. ಅನ್ಯಭಾ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ; ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿಂದ. ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಅಷ್ಟವೇ ಇಲ್ಲದಿರುತ್ತದ್ದರೆ ಮೇಲೆ
ಹೇಳಿದ ಎಂಟು ಭಾವಗಳು ಸಂಭವಿಸುವ ಶಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಅಭಾವವೇ ಆಗಿ
ಹೋಗುತ್ತದ್ದರೆ ೧) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ರವ್ಯವು ದ್ರವ್ಯರೂಪದಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಿದೆಯಿಂಬ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ? ೨) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ರವ್ಯವು ನಿತ್ಯವಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಪಯೋರ್ಯಾಯಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯಿಂಬ ಜ್ಞಾನ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ?
೩-೪) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ರವ್ಯವು ಸರ್ವದಾ ಅನಾಗತ ಪಯೋರ್ಯಾಯದಿಂದ ಭಾವ್ಯ, ಸರ್ವದಾ ಅತಿತ್ರ ಪಯೋರ್ಯಾಯದಿಂದ
ಅಭಾವ್ಯ, ಸರ್ವದಾ ಪರದಿಂದ ಶೂನ್ಯ ಮತ್ತು ಸರ್ವದಾ ತನಿಂದ ಅಶೂನ್ಯ - ಈ ಮಾತುಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ?
೫) ಯಾವುದೇ ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತಜ್ಞಾನವಿದೆಯಿಂಬ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ? ಮತ್ತು ೬) ಯಾವುದೇ
ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂತ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ (ಎಂದರೆ ಜೀವದ್ರವ್ಯವು ನಿತ್ಯವಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ ಪರಿಣಾಮದೇ ಕೊನೆ ಬರುತ್ತದೆ)
- ಈ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಎಂಟು ಭಾವಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಅಷ್ಟವು ಸಿದ್ಧಾಗುತ್ತದೆ.

ಅತ್ಯಜೀವಾಭಾವೋ ಮುಕ್ತಿರಿತಿ ನಿರಸ್ತವೋ ।

ದ್ರವ್ಯಂ ದ್ರವ್ಯತಯಾ ಶಾಶ್ವತಮಿತಿ, ನಿತ್ಯೇ ದ್ರವ್ಯೇ ಪರ್ಯಾಯಾಂಕಾಂ ಪ್ರತಿಸಮಯಮುಚ್ಯೇದಿತಿ, ದ್ರವ್ಯಸ್ತ ಸರ್ವದಾ ಅಭೂತಪರ್ಯಾಯೀಯಿಸ್ತಿ, ದ್ರವ್ಯಸ್ತ ಸರ್ವದಾ ಭೂತಪರ್ಯಾಯೀರ್ಭಾವ್ಯಮಿತಿ, ದ್ರವ್ಯಮನ್ಯದ್ರವ್ಯಃ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿತಿ, ದ್ರವ್ಯಂ ಸ್ವದ್ರವ್ಯೇಣ ಸರ್ವಾಕಶಾಸ್ತ್ರಮಿತಿ, ಕ್ಷಚಿಜ್ಞಿವದ್ರವ್ಯೇಣಂತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಂತಂ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ, ಕ್ಷಚಿಜ್ಞಿವದ್ರವ್ಯೇಣಂತಂ ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಂತಮಜ್ಞಾನಮಿತಿ - ಏತದಸ್ಯಧಾನುಪರಬದ್ಧಮಾನಂ ಮುಕ್ತಿ ಜೀವಸ್ತ ಸದ್ಗ್ಯಾಪಮಾವೇದಯತೀತಿ ।

ಗಾಳಿ - ೫೨

ಗಾಳಾರ್ಥ :- [ಸಬ್ಜ್ಯವೇ ಅಸದಿ] ಒಂದು ವೇಳೆ (ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ) ಸದ್ಗ್ಯಾಪವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ [ಸಸ್ಯದಮಾಧ] ಶಾಶ್ವತ, [ಉಚ್ಯೇದಂ] ನಾಶವಂತ, [ಭವ್ಯಂ] ಭವ್ಯ (-ಅಗಲು ಯೋಗ್ಯ), [ಅಭವ್ಯಂ ಚ] ಅಭವ್ಯ (-ಅಗಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದ) [ಸುಣ್ಣಂ] ಶಾಸ್ತ್ರ, [ಇದರಂ ಚ] ಅಶಾಸ್ತ್ರ, [ವಿಷ್ಣ್ಣಂ] ವಿಜ್ಞಾನಮತ್ತು [ಅವಿಷ್ಣ್ಣಂರಿ] ಅವಿಜ್ಞಾನವು [ಈ ಏ ಜ್ಞಾನದಿ] (ಜೀವ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ) ಸಂಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. (ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಸದ್ಗ್ಯಾಪವೇ ಇದೆ.)

ಟೀಕೆ :- ಇಲ್ಲಿ 'ಜೀವದ ಅಭಾವವು ಅದು ಮುಕ್ತಿಯಿದೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿನ ವಿಂಡನೆ ಮಾಡಿದೆ.

೧) ದ್ರವ್ಯವು ದ್ರವ್ಯರೂಪದಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಿದೆ, ೨) ನಿತ್ಯದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ, ೩) ದ್ರವ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಭೂತಪರ್ಯಾಯಗಳರೂಪದಿಂದ ಭಾವ್ಯ (-ಅಗಲು ಯೋಗ್ಯ, ಪರಿಣಮವಾಗಲು ಯೋಗ್ಯ)ವಿದೆ, ೪) ದ್ರವ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಭೂತಪರ್ಯಾಯಗಳರೂಪದಿಂದ ಅಭಾವ್ಯ (ಅಗಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದು) ಇದೆ, ೫) ದ್ರವ್ಯವು ಇತರ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಶೌಸ್ಯವಿದೆ, ೬) ದ್ರವ್ಯವು ಸ್ವದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ, ೭) ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತಜ್ಞಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಸಾಂತಜ್ಞಾನವಿದೆ, ೮) ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಸಾಂತ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ - ಇದೆಲ್ಲವು ಅನ್ಯಧಾರ್ಜಿ ಸಂಭವಿಸದೆ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಸದ್ಗ್ಯಾಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ.

೧. ಯಾವನಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿಂದ ಚ್ಯಾಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಂಥ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವನಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿಂದ ಚ್ಯಾಕ್ತವಾಗುವುದಿದೆ ಅಂಥ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಸಾಂತಜ್ಞಾನವಿದೆ.

೨. ಅಭವ್ಯ ಜೀವನಿಗೆ ಅನಂತ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದಿದೆ ಅಂಥ ಅಜ್ಞಾನಿ ಭವ್ಯ ಜೀವನಿಗೆ ಸಾಂತ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ.

೩. ಅನ್ಯಧಾರ್ಜಿ ಜೀರ್ಣ ಪ್ರಶಾರದಿಂದ; ಜೀರ್ಣ ರಿತಿಯಿಂದ. ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಆಸಿತ್ತವೇ ಇಲ್ಲದಿರುತ್ತದ್ದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಂಟು ಭಾವಗಳು ಸಂಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಅಭಾವದೇ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತದ್ದರೆ ೧) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ರವ್ಯವು ದ್ರವ್ಯರೂಪದಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಿದೆಯಿಂಬ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ? ೨) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ರವ್ಯವು ದ್ರವ್ಯರೂಪದಿಂದ ಪರ್ಯಾಯಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯಿಂಬ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ? ೩-೪) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ರವ್ಯವು ಸರ್ವದಾ ಅನಾಗತ ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಭಾವ್ಯ, ಸರ್ವದಾ ಅತೀತ ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಅಭಾವ್ಯ, ಸರ್ವದಾ ಪರದಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸರ್ವದಾ ತನಿಂದ ಅಶಾಸ್ತ್ರ - ಈ ಮಾತುಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ? ೫) ಯಾವುದೇ ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತಜ್ಞಾನವಿದೆಯಿಂಬ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ? ಮತ್ತು ೬) ಯಾವುದೇ ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂತ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ (ಎಂದರೆ ಜೀವದ್ರವ್ಯವು ನಿತ್ಯವಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವರಿಕಾಮದ ಕೊನೆ ಬರುತ್ತದೆ) - ಈ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಎಂಟು ಭಾವಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಆಸ್ತಿತ್ವ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಮ್ಮಣಂ ಫಲಮೇಕೋ೯ ಏಕೋ೯ ಕಡ್ಡಂ ತು ಕಾಣಮಧ ಏಕೋ೯ |
ಚೀದಯದಿ ಜೀವರಾಸಿ ಚೀದಗಭಾವೇಣ ತ್ವಿಹೇಣ ||೨೮||

ಕಮ್ಮಣಂ ಫಲಮೇಕ: ಏಕ: ಕಾಯ್ಣಂ ತು ಜ್ಞಾನಮಧ್ಯಃ |
ಚೀತಯತಿ ಜೀವರಾಶ್ಚೈತಭಾವೇನ ತ್ವಿಧೇನ ||೨೯||

ಚೀತಯಿತ್ಯತ್ಸ್ವಗುಣವಾಯ್ಯೈಯವ್ಯಾ |

ಏಕೇ ಹಿ ಚೀತಯಿತಾರಃ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಪರಮೋಹಮಲೀಮಸೇನ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಪರಜ್ಞಾನಾವರಣಮುದಿ-
ತಾನುಭಾವೇನ ಚೀತಕಸ್ಯಭಾವೇನ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಪರವೀಯಾಂತರಾಯಾವಸಾದಿತಕಾಯ್ಕಾರಣಾ-
ಮಧ್ಯಾಃ ಸುಖಿದುಃಖಿರೂಪಂ ಕಮ್ಮಣಂ ಫಲಮೇವ ಪ್ರಧಾನೀನ ಚೀತಯಂತೇ | ಅನ್ಯೇ ತು ಪ್ರಕೃಷ್ಟ-
ಪರಮೋಹಮಲೀಮಸೇನಾಹಿ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಜ್ಞಾನಾವರಣಮುದಿತಾನುಭಾವೇನ ಚೀತಕಸ್ಯಭಾವೇನ ಮನಾ-

ಗಾಥೆ - ೩೮

ಗಾಥಾಧ್ಯ : - [ಅವಹೇಣ ಚೀದಗಭಾವೇಣ] ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಚೀತಕಭಾವಗಳಿಂದ [ಏಕೋ೯
ಜೀವರಾಸಿ] ಒಂದು ಜೀವರಾಶಿ [ಕಮ್ಮಣಂ ಫಲಂ] ಕಮ್ಮಣಗಳ ಫಲವನ್ನು [ಏಕೋ೯ ತು] ಚೀರೆ ಒಂದು
ಚೀವರಾಶಿ [ಕಡ್ಡಂ] ಕಾಯ್ಕಾನವನ್ನು [ಅಥ] ಮತ್ತು [ಏಕೋ೯] ಒಂದು ಜೀವರಾಶಿ [ಕಾಣಂ] ಜ್ಞಾನವನ್ನು
[ಚೀದಯದಿ] ಚೀತನ (ವೇದನ) ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಟೀಕೆ : - ಇದು ಚೀತಯಿತ್ಯತ್ಸ್ವಂ ಗುಣದ ವಾಯ್ಯೈಯಿದೆ.

ಯಾವನೋ ಚೀತಯಿತನು ಎಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕೃಷ್ಟ ಮೋಹದಿಂದ
ಮಲಿನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಪ್ರಭಾವವು (ಶಕ್ತಿಯು) ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕೃಷ್ಟ ಜ್ಞಾನಾವರಣದಿಂದ
ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿರುವಂಥ ಚೀತಕಸ್ಯಭಾವದಿಂದ ಸುಖಿದುಃಖಿರೂಪವಾದ ಕಮ್ಮಣಂ ಫಲವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯಾವಾಗಿ ವೇದನ
ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಏಕಂದರೆ ಅವುಗಳ ತೀರ ಪ್ರಕೃಷ್ಟ ವೀಯಾಂತರಾಯದಿಂದ ಕಾಯ್ಕಾ ಮಾಡುವ
(ಕಮ್ಮಣಚೀತನರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮನ ಮಾಡುವ) ಸಾಮಧ್ಯವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಚೀರೆ ಚೀತಯಿತನು ಎಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಯಾವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕೃಷ್ಟ ಮೋಹದಿಂದ ಮಲಿನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು
ಅವನ ಸ್ವಭಾವವು ಪ್ರಕೃಷ್ಟ ಜ್ಞಾನಾವರಣದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದೆ ಅಂಥ ಚೀತಕಸ್ಯಭಾವದಿಂದ ಚೀಕಾದರೆ ಸುಖಿ

ತ್ವಿಧ ಚೀತಕಭಾವದಿಂದೊಂದು ಜೀವರಾಸಿಕಮ್ಮಣಗಳಫಲವ ಮೇಣೋಂದು |
ಜೀವರಾಸಿ ಕಾಯ್ಕಾನವನು ಮತ್ತೊಂದು ಜೀವರಾಸಿ ಜ್ಞಾನವನು ಚೀತಿಸುವುದು ||೩೯||

೧. ಚೀತಯಿತ್ಯತ್ಸ್ವ = ಚೀತಯಿತನ ; ಚೀತನ ಮಾಡುವನ ; ಚೀತಕತನ.

೨. ಕಮ್ಮಣಚೀತನಪ್ರಾಣಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾವರಣವು 'ಪ್ರಕೃಷ್ಟ'ವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಣಂ ಫಲಚೀತನಪ್ರಾಣಿಗೆ
ಅತ್ಯಂತ 'ಪ್ರಕೃಷ್ಟ'ವಿರುತ್ತದೆ.

ಗೀಯಾಂತರಾಯಕ್ಕು ಯೋಜಿತ್ವಪರಾಷಾದಿತಕಾಯ್ಕಾರಣಾಮಧಾರ್ಥಃ ಸುಖಿದುಃಖಿರೂಪಕಮರ್ಭಲಾನುಭವನಸಂಪರ್ಲತಮುಸಿಕಾಯ್ಕಾಮೇವ ಬ್ರಧಾನ್ಯೇನ ಚೀತಯಂತೇ । ಅನ್ಯತರೇ ತು ಬ್ರಹ್ಮಾಲಿತಸಕಲವೋಹಕಲಂಕೇನ ಸಮುಷ್ಟನ್ನಿಕ್ಕತ್ತಜ್ಞಾನಾವರಣತಯಾತ್ಯಂತಮುಸ್ಯದ್ವಿತಸಮಾಂತಿಭಾವೇನ ಚೀತಕಸ್ಯಭಾವೇನಸಮಸ್ತವೀಯಾಂತರಾಯಕ್ಕುಯಾಸಾದಿತಾನಂತವೀಯಾ ಅಷಿ ನಿರ್ಜೀವಾಕಮರ್ಭಲತ್ವಾದತ್ತ್ಯಂತಕೃತಕೃತ್ಯತ್ವಾಜ್ಞ ಸ್ವತೋಽವ್ಯತಿರಿಕ್ತಸ್ಯಾಭಾವಿಕ ಸುಖಿಂ ಜ್ಞಾನಮೇವ ಚೀತಯಂತ ಇತಿ ।

**ಸವ್ಯೇ ಖಲು ಕಮ್ಮಫಲಂ ಧಾವರಕಾಯಾ ತಸಾ ಹಿ ಕಜ್ಜಡುದಂ ।
ಪಾಣಿತ್ತಮದಿಕ್ಷಂತಾ ಣಾಣಂ ಎಂದಂತಿ ತೇ ಜೀವಾ ॥೫೬॥**

ದುಃಖಿರೂಪ ಕಮರ್ಭಲದ ಅನುಭವದಿಂದ ಮಿಶ್ರತರೂಪದಿಂದಲೂ - 'ಕಾಯ್ಕ'ವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯಿವಾಗಿ ವೇದನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಅಲ್ಲಿ ವೀಯಾಂತರಾಯದ ಕ್ಕುಯೋಜಿತಮದಿಂದ ಕಾಯ್ಕಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮತ್ತು ಚೀರೆ ಚೀತಯಿತನು ಎಂದರೆ ಅತ್ಯನು, ಯಾವುದರೂಳಿಗಿಂದ ಎಲ್ಲ ಮೋಹಕಲಂಕವು ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಾವರಣದ ವಿನಾಶದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಯಾವುದರ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಧಾವವು ಅತ್ಯಂತ ವಿಕಸಿತವಾಗಿದೆ ಅಂಥ ಚೀತಕಸ್ಯಭಾವದಿಂದ 'ಜ್ಞಾನ'ವನ್ನೇ - ಯಾವ ಜ್ಞಾನವು ತನ್ನಿಂದ ಅವೃತ್ತಿರಿಕ್ತವಾದ ಸ್ಯಾಭಾವಿಕವಾದ ಸುಖವುಳ್ಳದ್ವಿದೆ ಅದನ್ನೇ - ವೇದನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಸಮಸ್ತ ವೀಯಾಂತರಾಯದ ಕ್ಕುಯಿಂದ ಅನಂತವೀಯವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗ (ವಿಕಾರವುಳ್ಳ ಸುಖಿದುಃಖಿರೂಪ) ಕಮರ್ಭಲವು ನಿರ್ಜರಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಕೃತತೇ । ಉಂಟಾಗಿದೆ (ಎಂದರೆ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡುವುದು ತಿಲಮಾತ್ರಪೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ).

**ಸ್ವಾವರ ಕಮರ್ಭಲವ ತ್ರಸಕಾಯ್ಕಯುತಕಮರ್ಭಲವನನುಭವಿಸಿದರೆ ।
ಯಾವ ಪ್ರಾಣತ್ವವನತಿಕ್ರಮಿಸಿದ ಜೀವಗಳು ಜ್ಞಾನವನನುಭವವವು ॥೫೭॥**

೨. ಕಾಯ್ಕ (ಚೀವದಿಂದ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಅದು; ಇಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಇಜ್ಞಾನಿಷ್ಟ ವಿಕಲ್ಪರೂಪ ಕಮರ್ಭ, [ಯಾವ ಚೀವಗಳಿಗ ಸ್ವಲ್ಪ ವೀಯಾದ ವಿಕಾಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಆದಕ್ಕೆ ಕಮರ್ಭಚೀತನರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಿಸುವ ಸಾಮಧ್ಯವು ಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಮುಖ್ಯಿವಾಗಿ ಕಮರ್ಭಚೀತನರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಕಮರ್ಭಚೀತನವು ಕಮರ್ಭಲಚೀತನದಿಂದ ಮಿಶ್ರತವರುತ್ತದೆ.]

೩. ಅವೃತ್ತಿರಿಕ್ತ = ಅಭಿನ್ನ, (ಸ್ಯಾಭಾವಿಕ ಸುಖವು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಭಿನ್ನವಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಚೀತನವು ಸ್ಯಾಭಾವಿಕ ಸುಖಿದ ಸಂಭೇದನ-ಅನುಭವನ-ಸಹಿತದೇ ಇರುತ್ತದೆ.)

೪. ಕೃತಕೃತ್ಯ = ಕೃತಕಾಯ್ಕ. [ಪರಿಷ್ಠಾಣಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಅತ್ಯನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಕಾಯ್ಕನಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗ ಅನಂತವೀಯವು ಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ವೀಯಾವು ಕಾಯ್ಕಾಚೀತನವನ್ನು (ಕಮರ್ಭಚೀತನವನ್ನು) ನಿರ್ಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ, (ಮತ್ತು ವಿಕಾರವುಳ್ಳ ಸುಖಿದುಃಖಿಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಹೊಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ವೀಯಾವು ಕಮರ್ಭಲಚೀತನವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ). ಜ್ಞಾನಚೀತನವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ.]

ಸಮ್ರೋಧಿಲು ಕರ್ಮಾಫಲಂ ಸ್ಥಾಪರಕಾಯಾಸ್ತ್ರಾ ಹಿ ಕಾಯ್ದಾಯುತವ್ಯೋ ।
ಪಾಣಿತ್ವಪುತ್ತಿಕಾಂತಾಃ ಜ್ಞಾನಂ ವಿಂದಂತಿ ತೇ ಜೀವಾಃ ||೩೮||

ಅತ್ಯ ಕಃ ಕಂ ಚೀತಯತ ಇತ್ಯಕ್ತವ್ಯೋ ।

ಚೀತಯಂತೇ ಅನುಭವಂತಿ ಉಪಲಭಂತೇ ವಿಂದಂತಿತ್ಯೇಕಾಧಾರಕ್ಷೇತನಾನುಭೃತ್ಯಪಲಬ್ದಿ-
ವೇದನಾನಾಮೇಷಾಧರಶಾತ್ಮಾ । ತತ್ತ ಸ್ಥಾಪರಾಃ ಕರ್ಮಾಫಲಂ ಚೀತಯಂತೇ, ತಸಾಃ ಕಾಯ್ದಂ
ಚೀತಯಂತೇ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನಿನೋ ಜ್ಞಾನಂ ಚೀತಯಂತ ಇತಿ ।

ಗಾಥೆ - ೩೯

ಗಾಥಾಧರ :- [ಸಮ್ಮೇಷ ಧಾವರಕಾಯಾ] ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾಪರ ಜೀವಸಮೂಹವು [ಖಲು] ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ
[ಕರ್ಮಾಫಲಂ] ಕರ್ಮಾಫಲವನ್ನ ವೇದನ ಮಾಡುತ್ತವೆ, [ತಸಾ] ತ್ರಸ ಜೀವಗಳು [ಹಿ] ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ
[ಕಜ್ಞಾಜುದಂ] ಕಾಯ್ದಾಸಹಿತ ಕರ್ಮಾಫಲವನ್ನ ವೇದನ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು [ಪಾಣಿತ್ವಪುತ್ತಿಕಾಂತಾ]
ಯಾವವು ಪಾಣಿತ್ವದ (ಪಾಣಿಗಳ) ಅತಿಕ್ರಮಣ ಮಾಡಬಿಟ್ಟವೆ [ತೇ ಜೀವಾ] ಆ ಜೀವಗಳು [ಕಾಣಂ]
ಜ್ಞಾನವನ್ನು [ವಿಂದಂತಿ] ವೇದನ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಏನನ್ನ ವೇದನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ (ಎಂದರೆ ಯಾವ ಜೀವನಿಗೆ ಯಾವ
ವೇದನವಿರುತ್ತದೆ) ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಚೀತಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಉಪಲಬ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವೇದನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ - ಇವು
ವಿಕಾಧರವಾಚಿಯವೆ (ಎಂದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳು ಒಂದೇ ಅಧರವ್ಯಳ್ಳಪುಗಳಿವೆ), ಏಕೆಂದರೆ ಚೀತನ,
ಅನುಭೂತಿ, ಉಪಲಬ್ಧ ಮತ್ತು ವೇದನದ ಒಂದಧರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪರಗಳು ಕರ್ಮಾಫಲವನ್ನ ಚೀತಿಸುತ್ತವೆ,
ತ್ರಸಗಳು ಕಾಯ್ದಾವನ್ನ ಚೀತಿಸುತ್ತವೆ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜ್ಞಾನವನ್ನ ಚೀತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾಧರ :- ಐದು ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ಥಾಪರ ಜೀವಗಳು ಅವೃತ್ತ ಸುಖಿದುಃಖಾನುರೂಪವಾದ ಶುಭ
ಶುಭ ಕರ್ಮಾಫಲವನ್ನ ಚೀತಿಸುತ್ತವೆ. ದ್ವೀಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ತ್ರಸಚೀವಗಳು ಅದೇ ಕರ್ಮಾಫಲವನ್ನು
ಇಚ್ಛಿಯೋಡನೆ ಇಜ್ಞಾನಿಷ್ಟವಿಕಲ್ಪರೂಪ ಕಾಯ್ದಾಸಹಿತವಾಗಿ ಚೀತಿಸುತ್ತವೆ. ಪರಿಷೂಳಣಂ ಜ್ಞಾನವಂತರಾದ
ಭಗವಂತರು (ಅನಂತಸೌಖ್ಯದೋಡನೆ) ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಚೀತಿಸುತ್ತಾರೆ,

೧. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಷೂಳಣ ಜ್ಞಾನಚೀತನದ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಲುರುಪುದರಿಂದ ಕೇವಲಭಗವಂತರಿಗೂ ಮತ್ತು ಶಿಧ್ಯಭಗವಂತರಿಗೂ
ಜ್ಞಾನಚೀತನವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಂತಿಕ ಜ್ಞಾನಚೀತನದ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದಂತೂ ಮುನಿ, ಶಾಬಕ ಹಾಗೂ ಅವಿರತ
ಸಮ್ಮಗ್ರಹಿಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನಚೀತನವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ; ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ನಿಷೇಧವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಕೇವಲ
ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ದೀರ್ಘವಿಧಿಯಿಂದು ತೆಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಭೋಪಯೋಗಗುಣವ್ಯಾಖ್ಯಾನವ್ಯಾ |

ಉಪಣಿಗೋ ವಿಲು ದುವಿಹೋ ಕಾಣೇಣ ಯ ದಂಶಣೇಣ ಸಂಜುತ್ತೋ |

ಜೀವಸ್ತ ಸವ್ಯತಾಲಂ ಅಣಣ್ಣಭೂದಂ ವಿಯಾಣೇಹಿ ॥೪೦॥

ಉಪಯೋಗಃ ವಿಲು ದ್ವಿವಿಭೋ ಜ್ಞಾನೇನ ಚ ದರ್ಶನೇನ ಸಂಯುಕ್ತಃ |

ಜೀವಸ್ತ ಸರ್ವಕಾಲಮಪನಸ್ಯಭೂತಂ ವಿಜಾನೇಹಿ ॥೪೦॥

ಆತ್ಮನಶ್ಚತ್ತಾನ್ನಾನುವಿಧಾಯೀ ಪರಿಣಾಮ ಉಪಯೋಗಃ | ಸೌರ್ಯಾದಂಡ ದ್ವಿವಿಧಃ |
ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗೋ ದರ್ಶನೋಪಯೋಗಶ್ಚ | ತತ್ವಿತೀಷಗಾಂಹಿ ಜ್ಞಾನಂ, ಸಾಮಾನ್ಯಗಾಂಹಿ
ದರ್ಶನವ್ಯಾ | ಉಪಯೋಗಶ್ಚ ಸರ್ವದಾ ಜೀವಾದಪ್ಯಫಗ್ನಾತ ಏವ, ಏಕಾಸ್ತಿತ್ವನಿವ್ಯುತತ್ವಾದಿತಿ |

ಈಗ ಉಪಯೋಗಗುಣದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

ಗಾಥ - ೪೦

ಗಾಥಾರ್ಥ : [ವಿಲು] ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ [ಜೀವಸ್ತ] ಜೀವನಿಗೆ [ಕಾಣೇಣ ಯ ದಂಶಣೇಣ ಸಂಜುತ್ತೋ] ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತವಾದಂಥ [ದುವಿಹೋ] ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ [ಉಪಣಿಗೋ] ಉಪಯೋಗಗಳು [ಸವ್ಯತಾಲಂ] ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ [ಅಣಣ್ಣಭೂದಂ] ಅನನ್ಯರೂಪದಿಂದವೆಯೆಂದು [ವಿಯಾಣೇಹಿ] ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು.

ಟಿಕೆ :- ಆತ್ಮನ ಚ್ಯಾತನ್ಯ - ಅನುವಿಧಾಯಿಯಾದ (ಎಂದರೆ ಚ್ಯಾತನ್ಯದ ಅನುಭರಣ ಮಾಡುವಂಥ) ಪರಿಣಾಮವು ಅದು ಉಪಯೋಗವಿದೆ. ಅದುಪೂ ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗ ಮತ್ತು ದರ್ಶನೋಪಯೋಗವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದಿದ್ದದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವನ್ನ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಂತಹದು ಜ್ಞಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಂತಹದು ದರ್ಶನವಿದೆ (ಎಂದರೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವು ಪ್ರತಿಭಾಸಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಜ್ಞಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವು ಪ್ರತಿಭಾಸಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ದರ್ಶನವಿದೆ) ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗವು ಯಾವಾಗಲೂ ಜೀವದಿಂದ ಅಪ್ಯಫಗ್ನಾತ ಗಳೇ ಇದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಸಹಿತವಾದುಪಯೋಗವೆರಡುಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದು |

ಅನನ್ಯರೂಪದಿಂದದು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗಿರುವುದೆಂದರಿವುದು ॥೪೦॥

೧. ಅಪ್ಯಫಗ್ನಾತ = ಅಭಿನ್ನ, (ಉಪಯೋಗಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಜೀವದಿಂದ ಅಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಒಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆ.)

ಅಭಿಂಬುದೋಧಿಮಣಕೇವಲಾಣ ಸ್ತಾಣಾಣ ಪಂಚಭೇಯಾಣ ।
ಕುಮದಿಸುದವಿಭಂಗಾಣ ಯ ತಿಣ್ಣ ವಿ ಸ್ತಾಣೇಹಿಂ ಸಂಜುತ್ತೋ೑ ॥೪೦॥

ಅಭಿಂಬೋಧಿಕಶ್ಚತ್ರಾವಧಿಮನಃಪಯ್ಯಾಯಕೇವಲಾನಿ ಜ್ಞಾನಾನಿ ಪಂಚಭೇದಾನಿ ।
ಕುಮತಿಶ್ಚತವಿಭಂಗಾನಿ ಚ ತ್ರೀಣಾಷಿ ಜ್ಞಾನ್ಯೇ ಸಂಯುಕ್ತಾನಿ ॥೪೦॥

ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗವಿಶೇಷಾಣಾಂ ನಾಮಸ್ವರೂಪಾಭಿಧಾನಮೇತತ್ ।

ತತ್ತಾಭಿಂಬೋಧಿಕಜ್ಞಾನಂ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನಮವಧಿಜ್ಞಾನಂ ಮನಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನಂ ಕೇವಲ-
ಜ್ಞಾನಂ ಕುಮತಿಜ್ಞಾನಂ ಕುಶ್ರುತಜ್ಞಾನಂ ವಿಭಂಗಜ್ಞಾನಮಿತಿ ನಾಮಾಭಿಧಾನಮ್ರಾ । ಆತ್ಮಾ ಹೈನಂತ-
ಸರ್ವಾತ್ಮಪ್ರದೇಶವ್ಯಾಪಿವಶ್ಚಾಂಶಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ಮಾ । ಸ ವಿಲ್ಲಾನಾದಿಜ್ಞಾನಾವರಣಕರ್ಮಾವಚ್ಯಾನ್ಯ-
ಪ್ರದೇಶಃ ಸನ್, ಯತ್ತದಾವರಣಕ್ಕ ಯೋಪಶಮಾದಿಂದಿಯಾನಿಂದಿಯಾವಲಂಬಾಢ್ಯ ಮೂತಾ-
ಮೂರ್ಕದ್ವಾರ್ಥಂ ಏಕಲಂ ವಿಶೇಷಾಣಾವಬುಧ್ಯತೇ ತದಾಭಿಂಬೋಧಿಕಜ್ಞಾನಮ್ರಾ, ಯತ್ತದಾವರಣಕ್ಕ-

ಗಾಥೆ - ೪೧

ಗಾಥಾಫ್ರ : - [ಅಭಿಂಬುದೋಧಿಮಣಕೇವಲಾಣ] ಅಭಿಂಬೋಧಿಕ (-ಮತಿ), ಶ್ರುತ, ಅವಧಿ,
ಮನಃಪಯ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಕೇವಲವೆಂದು [ಸ್ತಾಣಾಣ ಪಂಚಭೇಯಾಣ] - ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬದು
ಭೇದಗಳಿವೆ ; [ಯ ಕುಮದಿಸುದವಿಭಂಗಾಣ] ಮತ್ತು ಕುಮತಿ, ಕುಶ್ರುತ ಹಾಗೂ ವಿಭಂಗವೆಂದು [ತಿಣ್ಣ
ವಿ] ಇವು ಮೂರೂ (ಅಜ್ಞಾನಗಳು) [ಸ್ತಾಣೇಹಿಂ] (ಬದು) ಜ್ಞಾನಗಳೊಡನೆ ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. (-ಹೀಗೆ
ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗದ ಎಂಟು ಭೇದಗಳಿವೆ).

ಉತ್ತ : - ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗದ ಭೇದಗಳ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

೧) ಅಭಿಂಬೋಧಿಕಜ್ಞಾನ, ೨) ಶ್ರುತಜ್ಞಾನ, ೩) ಅವಧಿಜ್ಞಾನ, ೪) ಮನಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನ, ೫)
ಕೇವಲಜ್ಞಾನ, ೬) ಕುಮತಿಜ್ಞಾನ, ೭) ಕುಶ್ರುತಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ೮) ವಿಭಂಗಜ್ಞಾನ - ಹೀಗೆ (ಜ್ಞಾನಪಯೋಗದ
ಭೇದಗಳ) ಹೆಸರಿನ ಕಥನವಿದೆ.

(ಹಾಗ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ -) ಆತ್ಮನು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅನಂತ, ಎಲ್ಲ ಆತ್ಮ
ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ, ವಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಸಾಮಾನ್ಯಸ್ವರೂಪನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು (ಆತ್ಮನು) ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅನಾದಿ
ಜ್ಞಾನಾವರಣಕರ್ಮಾದಿಂದ ಆಚ್ಯಾದಿತ ಪ್ರದೇಶವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ, ೯) ಆ ಪ್ರಕಾರದ (ಎಂದರೆ
ಮತಿಜ್ಞಾನದ) ಅವರಣದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದಿಂದ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ - ಮನಸ್ಸಿಗಳ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ

ಮತಿ, ಶ್ರುತ, ಅವಧಿ, ಮನಃಪಯ್ಯಾಯ, ಕೇವಲವೆಂಬ್ಯೇದು ಜ್ಞಾನದಭೇದವಿವೆ ।

ಮತ್ತೆ ಕುಮತಿ, ಕುಶ್ರುತ, ವಿಭಂಗವೆಂಬೀ ಮೂರು ಜ್ಞಾನದೋಡನೆ ಸೇರಿಸಿದೆ ॥೪೧॥

ಯೋಷೆಪ್ ಪರಮಾದನಿಂದಿ ಯಾವಲಂಬಾಳ್ಜ್ ಮೂರ್ತಾರ್ಥಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯಂ ವಿಕಲಂ ವಿಶೇಷೇಣಾವಬುಧ್ಯತ್ತೇತ್ತೋ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವೂ 1 ಯತ್ತದಾವರಣಕ್ಕೆ ಯೋಷೆಪ್ ಪರಮಾದೇವ ಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯಂ ವಿಕಲಂ ವಿಶೇಷೇಣಾವಬುಧ್ಯತ್ತೇತ್ತೋ ತದವರ್ಧಿಜ್ಞಾನವ್ಯೌ, ಯತ್ತದಾವರಣಕ್ಕೆ ಯೋಷೆಪ್ ಪರಮಾದೇವ ಪರಮನೋಗತಂ ಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯಂ ವಿಕಲಂ ವಿಶೇಷೇಣಾವಬುಧ್ಯತ್ತೇತ್ತೋ ತಸ್ಯನಃಪರ್ಯಾಯಜ್ಞಾನವೂ, ಯತ್ತಕಲಾವರಣಾತ್ಯಂತಕ್ಕೆಯೇಕೇವಲ ಏವ ಮೂರ್ತಾರ್ಥಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯಂ ಸಕಲಂ ವಿಶೇಷೇಣಾವಬುಧ್ಯತ್ತೇತ್ತೋ ತತ್ತ್ವಭಾವಿಕಂ ಕೇವಲ -
ಮೂರ್ತಿ, ಅಮೂರ್ತಿ ದ್ರವ್ಯಗಳ ವಿಕಲರೂಪದಿಂದಂ ವಿಶೇಷತಃ, ಅವಚೋಧನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದು ಅಭಿನಿರ್ಮೋಧಿಕಜ್ಞಾನವಿದೆ; 2) ಆ ಪ್ರಕಾರದ (ಎಂದರೆ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನದ) ಆವರಣಿದ ಕ್ಷಯೋಷೆಪರಮದಿಂದ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಅವಲಂಬನಯಿಂದ ಮೂರ್ತಿ - ಅಮೂರ್ತಿ ದ್ರವ್ಯಗಳ ವಿಕಲರೂಪದಿಂದ ವಿಶೇಷತಃ ಅವಚೋಧನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದು ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವಿದೆ; 3) ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಆವರಣಿದ ಕ್ಷಯೋಷೆಪರಮದಿಂದಲೇ ಮೂರ್ತಿ ದ್ರವ್ಯದ ವಿಕಲರೂಪದಿಂದ ವಿಶೇಷತಃ ಅವಚೋಧನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದು ಅವಧಿಜ್ಞಾನವಿದೆ. 4) ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಆವರಣಿದ ಕ್ಷಯೋಷೆಪರಮದಿಂದಲೇ ಪರಮನೋಗತ (-ಇತರರ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವ್ಯಾಳ್) ಮೂರ್ತಿ ದ್ರವ್ಯದ ವಿಕಲರೂಪದಿಂದ ವಿಶೇಷತಃ ಅವಚೋಧನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದು ಮನಸ್ಪರ್ಯಾಯಜ್ಞಾನವಿದೆ; ಸಮಸ್ತ ಆವರಣಿದ ಪ್ರಾಣಿಕ್ಷಯದಿಂದ ಕೇವಲವೇ (ವಿಕಾಸಿತತ್ವನೇ) ಮೂರ್ತಿ - ಅಮೂರ್ತಿ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಕಲರೂಪದಿಂದ ವಿಶೇಷತಃ ಅವಚೋಧನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದು ಸಾಫಾವಿಕ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವಿದೆ. 5) ಮಿಥಾದರ್ಶನದ ಉದಯದೊಡನಿರುವ ಅಭಿನಿರ್ಮೋಧಿಕ ಜ್ಞಾನವೇ ಕುಮಾರಿಜ್ಞಾನವಿದೆ; 6) ಮಿಥಾದರ್ಶನದ ಉದಯದೊಡನಿರುವ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವೇ ಕುಶ್ರುತಜ್ಞಾನವಿದೆ; 7) ಮಿಥಾದರ್ಶನದ ಉದಯದೊಡನಿರುವ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವೇ ಕುಶ್ರುತಜ್ಞಾನವಿದೆ; 8) ಮಿಥಾದರ್ಶನದ ಉದಯದೊಡನಿರುವ ಅವಧಿಜ್ಞಾನವೇ ವಿಭಂಗಜ್ಞಾನವಿದೆ. - ೫೧೬ (ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗ ಭೇದಗಳ) ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಮತಿಜ್ಞನ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ଭାବାଭାରି :- ନିଶ୍ଚୟନ୍ୟଦିଂଦ ଅଧିକ-ଏକ-ଏହୁଦ୍ୱିଜ୍ଞାନମ୍ୟନାଦିଂଥ ଆତ୍ମନୁ ପୃଷ୍ଠାର
ନ୍ୟଦିଂଦ ସଂସାରାପଥ୍ୱେ ଯୁଲ୍ଲି କମାର୍ଦ୍ଵତନାଗି ପତ୍ରିଶୁତ୍ର, ମୁତ୍ତିଜ୍ଞାନାଵରଣଦ କ୍ଷୟୋପରମ
ଚାଦ ମେଲେ ବନ୍ଦ ଜୀବିଯିଗଳୁ ମୁତ୍ତ ମୁନ୍ସିନିଂଦ ଯୋଚ ମୁଲତା-ଅମୁଲତା ଚଶ୍ତୁଗଳନ୍ତୁ
ଏକଲ୍ଲରମାପଦିଂଦ ତିଳିଯିତାନେ ଅଦୁ ମୁତ୍ତିଜ୍ଞାନବିଦେ. ଅଦରଲ୍ଲ ଉପଲବ୍ଧରୂପ, ଭାବନାରମାପ ମୁତ୍ତ
ଉପଯୋଗରୂପଚେଂଦୁ ମୁଖରୁ ପ୍ରକାରଗଳିହେ. ମୁତ୍ତିଜ୍ଞାନାଵରଣଦ କ୍ଷୟୋପରମଦିଂଦ ହୁଣ୍ଡିଦ
ଅଭାଗିହଣତକ୍ତିଯୁ (ପଦାଭାଗଳନ୍ତୁ ତିଳିଯୁଵ ତକ୍ତିଯୁ) ଅଦୁ ଉପଲବ୍ଧିଯିଦେ, ତିଳଦୁକୋଂଦ
ପଦାଭାଦ ବୁନ୍ଦେ ବୁନ୍ଦେ ଚିଂତନେଯୁ ଅଦୁ ଭାବନେଯିଦେ ମୁତ୍ତ ‘ଇଦୁ କଷିଦେ’, ‘ଇଦୁ ହାତଦି ଇଦେ’
‘ଇତ୍ତାଦି ରୂପଦିଂଦ ଅଭାଗିହଣ ଚାହାରପୁ (ପଦାଭାଵନ୍ତୁ ତିଳିଯୁଵ ଚାହାରପୁ) ଅଦୁ ଉପ
ଯୋଗବିଦେ. ଅଦେ ପ୍ରକାର ଅଦୁ (ମୁତ୍ତିଜ୍ଞାନପୁ) ଅପରିକ୍ରମିତ ଅବାଳୁ ମୁତ୍ତ ଧାରଣରୂପ
ଭେଦଗଳିଂଦ ଅଭାଗା କୋସ୍ତେ ବୁଦ୍ଧି, ବୀଜବୁଦ୍ଧି, ପଦାନୁଶାରିବୁଦ୍ଧି ହାଗୁ ଶଂଖିନ୍ଦ୍ରିୟତାବୁଦ୍ଧି
ଯେବେ ଭେଦଗଳିଂଦ ନାଲ୍ଲୁ ପ୍ରକାରଦିନିଦିନେ. (ଇଲ୍ଲ ନିର୍ବିକାର ରୁଦ୍ଧ ଅନୁଭୂତିଯ କୁରିତୁ ଅଭିମୁଖିବାଦ

०. ఏకలరూపదింద = అస్త్రగుర్వాలూపదింద; అంతః: १. విశేషత: అవచోధన మాదుచ్చదు = తిళయుచ్చదు. (విశేష అవచోధ ఎందరె విశేష ప్రతిబూధ అదు జూనివిడె).

ಜ್ಞಾನವ್ಯಾಧರ್ಥನೋದಯಸಹಚರಿತಮಾಭಿನಿಚೋಧಿಕಜ್ಞಾನಮೇವ ಕುಮಾತಿಜ್ಞಾನವ್ಯಾಧರ್ಥ, ಮಿಥಾದರ್ಶನೋದಯಸಹಚರಿತಂ ಶ್ರತಜ್ಞಾನಮೇವ ಕುಶತಜ್ಞಾನವ್ಯಾಧರ್ಥ, ಮಿಥಾದರ್ಶನೋದಯಸಹಚರಿತಮಾಧಿಜ್ಞಾನಮೇವ ವಿಭಂಗಜ್ಞಾನವ್ಯಾಧರ್ಥ ಇತಿ ಸ್ವರೂಪಾಭಿಧಾನವ್ಯಾಧರ್ಥ ! ಇತ್ತಂ ಮತಿಜ್ಞಾನಾದಿಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗಾಷ್ಟಕಂ ವಾತಿಖ್ಯಾತವ್ಯಾಧರ್ಥ !

ಯಾವ ಮತಿಜ್ಞಾನವಿದ ಅದೇ ಉಪಾದೇಯಭೂತ ಅನಂತಸುವಿದ ಸಾಧಕವಿರುವುದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಉಪಾದೇಯವಿದ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧನಭೂತವಾದ ಬಹಿರಂಗ ಮತಿಜ್ಞಾನವಂತೂ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಉಪಾದೇಯವಿದೆಯಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು.)

ಅದೇ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಅತ್ಯನು ಶ್ರತಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಕ್ಷಯೋಪರಮಾದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ತಿ ಅಮೂರ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಪರೋಕ್ಷರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಶ್ರತಜ್ಞಾನವಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಲಬ್ಧರೂಪ ಮತ್ತು ಭಾವನಾರೂಪದಿದೆ ಹಾಗೂ ಉಪಯೋಗರೂಪ ಮತ್ತು ನಯರೂಪವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಉಪಯೋಗ' ರಬ್ಬದಿಂದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಂಥದು ಶ್ರಮಾಣವಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂಥದು ಜ್ಞಾನವಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು 'ನಯ' ರಬ್ಬದಿಂದ ವಸ್ತುವಿನ (ಗುಣಪಯೋಗಯರೂಪ) ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಂಥ ಜ್ಞಾನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. (ಇಲ್ಲಿ ವಿಶುದ್ಧಜ್ಞಾನದರ್ಶನವು ಯಾವುದರ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ ಅಂಥ ಶುದ್ಧ ಅತ್ಯತತ್ತ್ವದ ಸಮ್ಯಕ್ಶತ್ರದ್ಭ್ರಾಂತಿ-ಜ್ಞಾನ-ಅನುಚರಣರೂಪ ಅಭೇದರತ್ತತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾದ ಯಾವ ಭಾವಶ್ರಯವಿದೆ ಅದೇ ಉಪಾದೇಯಭೂತ ಪರಮಾತ್ಮತತ್ತ್ವದ ಸಾಧಕವಿರುವುದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಉಪಾದೇಯವಿದೆ, ಅದರೆ ಅದರ ಸಾಧನಭೂತವಾದ ಬಹಿರಂಗ ಶ್ರತಜ್ಞಾನವಂತೂ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಉಪಾದೇಯವಿದೆಯಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು.)

ಅತ್ಯನು ಅವಧಿಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಕ್ಷಯೋಪರಮಾದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ತಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಯಾವ ಶ್ರತ್ಕರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅದು ಅವಧಿಜ್ಞಾನವು ಲಬ್ಧರೂಪ ಹಾಗೂ ಉಪಯೋಗರೂಪದಿನದಿಂದ ಏರಡು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ ಅಫವಾ ಅವಧಿಜ್ಞಾನವು ದೇಹಾವಧಿ, ಪರಮಾವಧಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾವಧಿಯಂಬ ಭೇದಗಳಿಂದ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಮಾವಧಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾವಧಿಗಳು ಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಅನಂದರೂಪ ಪರಮಾಂತ್ರಾವೃತ್ತದ ರಸಾಸ್ಯಾದರೂಪ ಸಮರಸಭಾವದಿಂದ ಪರಿಣತರಾದ ಚರಮ ದೇಹಧಾರಿ ತಪೋಧನರಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮೂರೂ ಪ್ರಕಾರದ ಅವಧಿಜ್ಞಾನಗಳು ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮ್ಯಕ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗುತ್ತವೆ. ದೇಹ ಮತ್ತು ನಾರಂಗಳಿಗೆ ಇರುವಂಥ ಯಾವ ಭವಷ್ಟತ್ತ್ಯಯ ಅವಧಿಜ್ಞಾನವಿದೆ ಅದು ನಿಯಮದಿಂದ ದೇಹಾವಧಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಅತ್ಯನು ಮನಸಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನಾವರಣದ ಕ್ಷಯೋಪರಮಾದ ಮೇಲೆ, ಪರಮಾನೋಗತ್ವವಾದ ಮೂರ್ತಿವಸ್ತುವನ್ನು ಯಾವ ಶ್ರತ್ಕರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅದು ಮನಸಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಮನಸಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮಿಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ವಿಪುಲಮತಿಯಿಂದು ಏರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ವಿಪುಲಮತಿ ಮನಸಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನವು ಪರದ ಮನವಚನಕಾಯ ಸಂಬಂಧದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವರ್ಕ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮನಸಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನವು ಪರದ ಮನವಚನಕಾಯ ಸಂಬಂಧದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವರ್ಕ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಏರಡನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಿಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ವಿಪುಲಮತಿಯಿಂದು ಮನಸಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನವಂತೂ ಮನಸಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನವನ್ನೇ (ಅವಕ ವಸ್ತೇ) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಿರ್ವಿಕಾರ ಅತ್ಯನು ಉಪಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾವನಯೋಡನೆ ಚರಮದೇಹಧಾರಿಯಾದ ಮನಸಿಗಳಿಗೆ ವಿಪುಲಮತಿ ಮನಸಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರದೂ ಮನಸಃಪಯ್ಯಾಯಜ್ಞಾನಗಳು

ದಂಸಣಮವಿ ಚಕ್ಕುಜುದಂ ಅಚಕ್ಕುಜುದಮವಿಯ ಒಹಿಕಾ ಸಹಿಯಂ |
ಅಣಿಧಣಮಣಂತವಿಸಯಂ ಕೇವಲಿಯಂ ಭಾವಿ ಪಣ್ಣತ್ತಂ ||೪೨||

ದರ್ಶನಮಹಿ ಚಕ್ಕುಯೂರತಮಚಕ್ಕುಯೂರತಮಹಿ ಭಾವಧಿನಾ ಸಹಿತಮ್ |
ಅನಿಧಣಮನಂತವಿಸಯಂ ಕೈವಲ್ಯಂ ಭಾಪಿ ಪ್ರಜ್ಞತ್ವಮ್ ||೪೨||

ವೀತರಾಗ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವದ ಸಮ್ಮೂರ್ಕ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಜ್ಞಾನ-ಅನುಷ್ಠಾನದ ಭಾವನೆಯೊಡನೆ ಹದಿನ್ಯೇದು ಪ್ರಮಾದಗಳಲ್ಲಿದ
ಅಪ್ರಮತ್ತ ಮುನಿಯ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ - ವಿಶುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ - ಉತ್ಸಾಹಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮನಃ-
ಪರ್ಯಾಯಜ್ಞಾನದ ಉತ್ಸಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪ್ರತ್ತತನದ ನಿಯಮವಿದೆ, ಬ್ರಹ್ಮ: ಪ್ರಮತ್ತತನದಲ್ಲಿ ಅದು
ಸಂಭವಿತವಿರುತ್ತದೆ.

ಯಾವ ಜ್ಞಾನವು ಭಾಟಪಟ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞೇಯವರ್ದಾಭಾಗಳ ಅವಲಂಬನೆ ಪಡೆದು ಉತ್ಸಾಹಾಗು
ಪುದಿಲ್ಲ ಅದು ಕೇವಲಜ್ಞಾನವಿದೆ ಅದು ಶ್ರುತಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅದರೆ ಆಧಾರದಿಂದ ಗಣಧರದೇವ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವು ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಶ್ರುತ
ಜ್ಞಾನವು ಗಣಧರದೇವ ಮೊದಲಾದವರಿಗೇ ಇರುತ್ತದೆ, ಕೇವಲೇ ಭಗವಂತರಿಗಂತೂ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವೇ
ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೇವಲೇಭಗವಂತರಿಗೆ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದರೆ ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ-ಅಜ್ಞಾನವೂ
ಇಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ ಹೀಗೂ ಇಲ್ಲ
- ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವೂ ಇರುತ್ತದೆ; ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಮತಿಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಭೇದವ್ಯಾಪ್ತಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ - ಒಂದು ಕೇವಲಜ್ಞಾನವೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದು ಜ್ಞಾನಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಅದು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಶ್ಚಯ
ದಿಂದಂತೂ ಆತ್ಮನು ಮೋಡವಿಲ್ಲದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಅವಿಂದ - ಏಕ-ಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಭಾಸಮಯನೇ ಇದ್ದಾನೆ.

ಆಗ ಅಜ್ಞಾನತ್ರಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ -

ಮಿಥಾತ್ವದಿಂದ ಎಂದರೆ ಭಾವ-ಅವರಣದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನ (ಕುಮತಿಜ್ಞಾನ, ಕುಶ್ರುತಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ
ವಿಭಂಗಜ್ಞಾನ) ಮತ್ತು ಅವಿರತಭಾವಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞೇಯದ ಅವಲಂಬನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ
(ಜ್ಞೇಯ ಸಂಬಂಧದ ವಿಚಾರ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ) ಅಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುಃಖಯ ಮತ್ತು
ದುಃಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. (ಮಿಥಾತ್ವದರ್ಶನದ ಸದ್ವಾಪದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತಿಜ್ಞಾನವು ಅದು ಕುಮತಿ
ಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವು ಅದು ಕುಶ್ರುತಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಅವಧಿಜ್ಞಾನವು ಅದು ವಿಭಂಗಜ್ಞಾನವಿದೆ; ಅಪ್ರಗಳ
ಸದ್ವಾಪದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಯಗಳು ಅವು ದುಃಖಯಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣವು ಅದು ದುಃಪ್ರಮಾಣವಿದೆ)
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನ ಅನುಭೂತಸ್ವರೂಪವಾದ ನಿಶ್ಚಯಸಮ್ಮಕ್ಷವು ಉಪಾದೇಯಿವೆಯಂಬ
ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಯಾವ ದರ್ಶನವು ಚಕ್ಕುದರ್ಶನ, ಅಚಕ್ಕುದರ್ಶನ, ಅವಧಿದರ್ಶನಮೇಣ್ಣೋ |
ಅವನಾತಿ ಅನಂತವಿಸಯಗತ ಕೇವಲರೂಪವೆಂದು ಭೇದ ನಾಲ್ಕಾಗಿವೆ ||೪೩||

ದರ್ಶನೋಪಯೋಗವಿಶೇಷಾಕಾಂ ನಾಮಸ್ತರೂಪಾಭಿಧಾನಮೇತತ್ತಾ ।

ಚಕ್ಕುದರ್ಶನವುಚಕ್ಕುದರ್ಶನವುವಧಿದರ್ಶನಂ ಕೇವಲದರ್ಶನಮಿತಿ ನಾಮಾಭಿಧಾನಮ್ಯಾ । ಆತ್ಮ ಹೃನಂತಸವಾರತ್ಯಾಪ್ರದೇಶವಾಯಾಸಿವಿಶುದ್ಧದರ್ಶನಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ಮಾ । ಸ ವಿಲ್ಲಾನಾದಿದರ್ಶನಾವರಣಕರ್ಮಾವಚಷ್ಟನ್ಯಾಪ್ರದೇಶಃ ಸನ್, ಯತ್ದಾವರಣಕ್ಷಯೋಪಶಮಾಭ್ಯಕ್ಷಣಿಂದಿಯಾವಲಂಬಾಭ್ಯಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯಂ ವಿಕಲಂ ಸಾಮಾನ್ಯೇನಾವಬುಧ್ಯತೇ ತಣ್ಣಕ್ಷದರ್ಶನಮ್ಯಾ, ಯತ್ದಾವರಣಕ್ಷಯೋಪಶಮಾಭ್ಯಕ್ಷಣಾಭ್ಯವರ್ಚಜಿತೇತರಚತುಂದಿಯಾನಿಂದಿಯಾವಲಂಬಾಭ್ಯಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯಂ ವಿಕಲಂ ಸಾಮಾನ್ಯೇನಾವಬುಧ್ಯತೇ ತದಚಕ್ಕುದರ್ಶನಮ್ಯಾ, ಯತ್ದಾವರಣಕ್ಷಯೋಪಶಮಾದೇವಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯಂ ವಿಕಲಂ ಸಾಮಾನ್ಯೇನಾವಬುಧ್ಯತೇ ತದವರ್ಚಣಕ್ಷಯೋಪಶಮಾದೇವಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯಂ ತತ್ತ್ವಾಭಾವಿಕಂ ಕೇವಲದರ್ಶನಮಿತಿ ಸ್ತರೂಪಾಭಿಧಾನಮ್ಯಾ ।

ಗಾಥೆ - ೪೨

ಗಾಥಾಭರ : - [ದಂಸಣಮಾವಿ] ದರ್ಶನವೂ [ಚಕ್ಕುಜೂದಂ] ಚಕ್ಕುದರ್ಶನ, [ಅಚಕ್ಕುಜುದಮಾವಿಯ] ಅಚಕ್ಕುದರ್ಶನ, [ಒಹಿಣಾ ಸಹಿಯಂ] ಅವಧಿದರ್ಶನ [ಬಾವಿ] ಮತ್ತು [ಅಣಂತವಿಸಯಂ] ಯಾವುದರ ವಿಷಯವು ಅನಂತವಿದೆ ಅಂಥ [ಅಣಿಧಸಂ] ಅವನಾಶಿಯಾದ [ಕೇವಲಿಯಂ] ಕೇವಲದರ್ಶನ [ಪಣ್ಣತ್ತುಂ] - ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಭೇದವ್ಯಾಖ್ಯಾಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಟಿಂಕೆ : - ಇಲ್ಲಿ ದರ್ಶನೋಪಯೋಗದ ಭೇದಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ತರೂಪದ ಕಥನವಿದೆ.

೧) ಚಕ್ಕುದರ್ಶನ, ೨) ಅಚಕ್ಕುದರ್ಶನ, ೩) ಅವಧಿದರ್ಶನ ಮತ್ತು ೪) ಕೇವಲದರ್ಶನವೆಂದು (ದರ್ಶನೋಪಯೋಗದ ಭೇದಗಳ) ಹೆಸರುಗಳ ಕಥನವಿದೆ.

(ಆಗ ಅಪ್ಯಗಳ ಸ್ತರೂಪದ ಕಥನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ) ಆತ್ಮನು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅನಂತ, ಎಲ್ಲ ಆತ್ಮಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ, ವಿಶುದ್ಧದರ್ಶನಸಾಮಾನ್ಯಸ್ತರೂಪನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು (ಆತ್ಮನು) ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅನಾದಿಯಿಂದ ದರ್ಶನಾವರಣಕರ್ಮಾದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯಿತ ಪ್ರದೇಶವ್ಯಾಪನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ, ೧) ಆ ಪ್ರಕಾರದ (ಎಂದರೆ ಚಕ್ಕುದರ್ಶನದ) ಅವರಣದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದಿಂದ ಮತ್ತು ಚಕ್ಕಿಂದಿಯದ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವಿಕಲರೂಪದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯತ: ಅವಯೋಧನಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದು ಚಕ್ಕುದರ್ಶನವಿದೆ, ೨) ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಅವರಣದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದಿಂದ ಹಾಗೂ ಚಕ್ಕಿವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಇಂದಿಯಗಳು ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಮೂರ್ತಿ-ಅಮೂರ್ತಿ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಕಲರೂಪದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯತ: ಅವಯೋಧನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದು ಅಚಕ್ಕುದರ್ಶನವಿದೆ, ೩) ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಅವರಣದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದಿಂದ ಮೂರ್ತಿದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವಿಕಲರೂಪದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯತ: ಅವಯೋಧನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದು ಅವಧಿದರ್ಶನವಿದೆ, ೪) ಎಲ್ಲ ಅವರಣದ ಸ್ತೋಣಕ್ಷಯದಿಂದ ಕೇವಲವೇ (ರುಕಾಕ ಆತ್ಮನೇ), ಮೂರ್ತಿ

೧. ಸಾಮಾನ್ಯತ: ಅವಯೋಧನ = ನೋಡುವುದು. (ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಯೋಧ ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರತಿಭಾಸ ಅದು ದರ್ಶನವಿದೆ).

ಈ ವಿಯಪ್ಪದಿ ಸಾಂಕಾರ್ಡೋ ಸಾಂಕ್ರಾಣಿಕ ಹೊಂತಿ ಕೇಗಾಳ |
ತಮ್ಮಾದು ವಿಸ್ತರಾವಂ ಭಣಿಯಂ ದವಿಯಂ ತ್ತಿ ಸಾಂಕ್ರಾಣಿಕಂ ||೪೩||

ನ ಏಕಲ್ಪತೇ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನಿ ಜ್ಞಾನಾನಿ ಭವಂತನೇಕಾನಿ |
ತಸ್ಮಾತ್ತು ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಭಣಿತಂ ದ್ರವ್ಯಮಿತಿ ಜ್ಞಾನಿಭಿಃ ||೪೩||

ಏಕಭಾತ್ತನೋಽನೇಕಜ್ಞಾನಾತ್ತಕತ್ವಸಮಭಾನಮೇತತ್ |

ನ ತಾವಚ್ಚಜ್ಞಾನಿ ಜ್ಞಾನಾತ್ಪರಗ್ರಹಿತ, ದ್ವಯೋರಪ್ಯೇಕಾಸಿತ್ವಿವ್ಯಾತತ್ತ್ವಿನ್ಯೇಕದ್ವಾತ್ತಾತ್, ದ್ವಯೋರಪ್ಯಭಿನ್ನಪ್ರದೇಶತ್ವಿನ್ಯೇಕಕ್ಕಿತ್ತರತ್ತಾತ್, ದ್ವಯೋರಪ್ಯೇಕಸ್ವಭಾವತ್ವಿನ್ಯೇಕಭಾವತ್ತಾತ್ | ನ ಚೈವಮುಚ್ಯಮಾನೇವ್ಯೇಕಸ್ವಿನಾಂತ್ರಾಂತ್ರಾಂಭಿನಿಚೋಧಿಕಾದೀನ್ಯನೇಕಾನಿ ಜ್ಞಾನಾನಿ ಏರುಧ್ಯಂತೇ, ದ್ರವ್ಯಸ್ವ ವಿಶ್ವರೂಪತ್ತಾತ್ | ದ್ರವ್ಯಂ ಈ ಸಹಕ್ರಮ ಪ್ರವೃತ್ತಾನಂತರಗುಣಪಯಾರ್ಯಾಧಾರತಯಾನಂತರೂಪತ್ವಾದೇಕಮುಖಿ ವಿಶ್ವರೂಪಮಬ್ರಧಿಯತ ಇತಿ |

ಅಮೂರ್ತ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನ ಸರ್ಕಲರೂಪದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಅವಚೋಧನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕೇವಲದರ್ಶನವಿದೆ - ಹೀಗೆ (ದರ್ಶನೋಪಯೋಗ ಭೇದಗಳ) ಸ್ವರೂಪದ ಕಫನವಿದೆ.

ಗಾಥೆ - ೪೩

ಗಾಥಾಭಾನಿ : - [ಸಾಂಕಾರ್ಡೋ] ಜ್ಞಾನದಿಂದ [ಸಾಂಕ್ರಾಣಿಕ ವಿಯಪ್ಪದಿ] ಜ್ಞಾನಿಯ (ಆತ್ಮನ) ಭೇದ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ; [ಸಾಂಕಾರ್ಡ ಕೇಗಾಳ ಹೊಂತಿ] ಅದಾಗ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಗಳು ಅನೇಕವಿವೆ. [ತಮ್ಮಾದು] ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ [ಸಾಂಕ್ರಾಣಿಕಂ] ಜ್ಞಾನಿಗಳು [ದವಿಯಂ] ದ್ರವ್ಯವನ್ನು [ವಿಸ್ತರಾವಂ ತ್ತಿ ಭಣಿಯಂ] ವಿಶ್ವರೂಪ (ಅನೇಕರೂಪ)ವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಟೀಕೆ : - ಇದು ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನು ಅನೇಕ ಜ್ಞಾನಾತ್ತಕನಾಗುವುದರ ಸಮಭಾನವಿದೆ.

ಮೊದಲಂತೂ ಜ್ಞಾನಿಯ (ಆತ್ಮನು) ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ ; ಏಕಂದರೆ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ನಿಮಾರ್ಗಾವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ ಏಕದ್ವಾತ್ತವಿದೆ, ಎರಡರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ ಏಕಕ್ಕಿತ್ತವಿದೆ, ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಾರ್ಗಾಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ ಏಕಕಾಲತ್ವವಿದೆ, ಎರಡರ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ ಏಕಭಾವತ್ವವಿದೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಭಿನಿಷೋಧಿಕ (ಮತ) ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಜ್ಞಾನಗಳು ಏರೋಧ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕಂದರೆ ದ್ರವ್ಯವು ವಿಶ್ವರೂಪವಿದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕಿ ಸಹವರ್ತಿ

ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯಭೇದವನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿದ್ದರು ಜ್ಞಾನಗಳು |

ಅನೇಕವಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ದ್ರವ್ಯವನು ವಿಶ್ವರೂಪವೆಂದಿಹರು ||೪೩||

ಜದಿ ಹವದಿ ದವ್ಯಮಣ್ಣಂ ಗುಣದೋ ಯ ಗುಣಾ ಯ ದವ್ಯದೋ ಅಣ್ಣೀ |
ದವ್ಯಾಣಂತಿಯಮಧ್ವಾ ದವ್ಯಾಭಾವಂ ಪರುವ್ಯಂತಿ ||೪೪||

ಯದಿ ಭವತಿ ದ್ರವ್ಯಮನ್ಯದ್ಗುಣತತ್ತ್ವ ದ್ರವ್ಯತೋರ್ವನ್ಯೇ |

ದ್ರವ್ಯಾನಂತ್ಯಮಧ್ವಾ ದ್ರವ್ಯಾಭಾವಂ ಪರುವ್ಯಂತಿ ||೪೫||

ದ್ರವ್ಯಸ್ಸು ಗುಣೇಭೋಽಭೇದೇ, ಗುಣಾನಾಂ ಚ ದ್ರವ್ಯಾದ್ಯೇದೇ ದೋಷೋಪನ್ಯಾಸೋರ್ಯಮ್ಯಾ |

ಗುಣಾ ಹಿ ಕ್ಷಚಿದಾಶ್ರಿತಾಃ | ಯತ್ತಾಶ್ರಿತಾಸ್ತದ್ವಾವ್ಯಂ | ತಚ್ಚೇದನ್ಯದ್ಗುಣೇಭ್ಯಃ | ಪ್ರಸರಪಿ ಗುಣಾ:
ಕ್ಷಚಿದಾಶ್ರಿತಾಃ | ಯತ್ತಾಶ್ರಿತಾಸ್ತದ್ವಾವ್ಯಮ್ಯಾ | ತದಪಿ ಅನ್ಯಚ್ಚೇದಗುಣೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಸರಪಿ ಗುಣಾ ಕ್ಷಚಿದಾ-
ಶ್ರಿತಾಃ | ಯತ್ತಾಶ್ರಿತಾಃ ತದ್ವಾವ್ಯಮ್ಯಾ | ತದಪ್ಯನ್ಯದೇವ ಗುಣೇಭ್ಯಃ | ಏವಂ ದ್ರವ್ಯಸ್ಸು ಗುಣೇಭೋಽಭೇದೇ ಭವತಿ ದ್ರವ್ಯಾನಂತ್ಯಮ್ಯಾ | ದ್ರವ್ಯಂ ಹಿ ಗುಣಾನಾಂ ಸಮುದಾಯಃ | ಏವಂ ದ್ರವ್ಯಸ್ಸು ಗುಣೇಭೋಽಭೇದೇ ಭವತಿ ದ್ರವ್ಯಾನಂತ್ಯಮ್ಯಾ | ದ್ರವ್ಯಂ ಹಿ ಗುಣಾನಾಂ ಸಮುದಾಯಃ | ಗುಣಾತ್ಮೇದನ್ಯೇ ಸಮುದಾಯಾತ್ರ, ಕೋ ನಾಮ ಸಮುದಾಯಃ | ಏವಂ ಗುಣಾನಾಂ ದ್ರವ್ಯಾದ್ಯೇದೇ ಭವತಿ ದ್ರವ್ಯಾಭಾವ ಇತಿ |

ಮತ್ತು ಕ್ರಮವರ್ತಿಯಂಥ ಅನಂತಗುಣಗಳ ಹಾಗೂ ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಆಧಾರವಿರುವ ಕಾರಣ
ಅನಂತರೂಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದರಿಂದ ಒಂದೇ ಇದ್ದರೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಥೇ - ೪೬

ಗಾಥಾಭ್ರ : - [ಜದಿ] ಒಂದು ವೇಳೆ [ದವ್ಯಂ] ದ್ರವ್ಯವು [ಗುಣದೋ] ಗುಣಗಳಿಂದ [ಅಣ್ಣಂ ಯ
ಹವದಿ] ಬೇರೆ (ಭಿನ್ನ) ಇದ್ದರೆ [ಯ ಗುಣಾ] ಮತ್ತು ಗುಣಗಳು [ದವ್ಯದೋ ಅಣ್ಣೀ] ದ್ರವ್ಯದಿಂದ
ಬೇರೆಯಿದ್ದರೆ [ದವ್ಯಾಣಂತಿಯಂ] ದ್ರವ್ಯದ ಅನಂತತೆಯಾಗುವುದು [ಅಧಾವಾ] ಇಲ್ಲವೆ [ದವ್ಯಾಭಾವಂ]
ದ್ರವ್ಯದ ಅಭಾವವು [ಪರುವ್ಯಂತಿ] ಆಗುವುದು.

ಟೀಕೆ : - ಗುಣಗಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯದ ಭಿನ್ನತೆಯಾದರೆ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಗುಣಗಳ ಭಿನ್ನತೆಯಾದರೆ
ದೋಷವು ಬರುತ್ತದೆಂಬುದರ ಕಥನವಿದೆ.

ದ್ರವ್ಯವು ಗುಣಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನಮೇಣಾ ಗುಣಗಳು ದ್ರವ್ಯದಿಂದನ್ಯವಾದರೆ |
ದ್ರವ್ಯದ ಅನಂತತೆಯಾಗುವುದು ಇದ್ದರೆ ದ್ರವ್ಯದ ಅಭಾವತಾನಾಗಬಹುದು ||೪೬||

೧. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅನೇಕರೂಪ, [ಒಂದು ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹವರ್ತಿ ಅನಂತಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ಕ್ರಮವರ್ತಿ ಅನಂತ
ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಆಧಾರವಿರುವ ಕಾರಣ ಅನಂತರೂಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದರಿಂದ ಆದಕ್ಕಿಂತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (ಅನೇಕರೂಪ) ಮತ್ತು
ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನು ಅನೇಕ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕನಾಗುವಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿಲ್ಲ.]

ಅವಿಭತ್ತಮಣಿತ್ತಂ ದವ್ವಗುಣಾಣಂ ವಿಭತ್ತಮಣಿತ್ತಂ ।

ಣೇಷ್ಟಂತಿ ಣೆಚ್ಯೆಯಣ್ಣ ತವ್ವಿವರೀದಂ ಹಿ ವಾ ತೇಸಿಂ ॥೪೫॥

ಅವಿಭಕ್ತಮನಸ್ತತ್ವಂ ದ್ರವ್ಯಗುಣಾನಾಂ ವಿಭಕ್ತಮನಸ್ತತ್ವಪರ್ ।

ನೇಷ್ಟಂತಿ ನಿಶ್ಚಯಜಾಸ್ತದ್ವಿಪರೀತಂ ಹಿ ವಾ ತೇಸಾಪರ್ ॥೪೬॥

ದ್ರವ್ಯಗುಣಾನಾಂ ಸೋಽಭಾನಸ್ತತ್ವೋಽತ್ತಿರಿಯಪರ್ ।

ಅವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವಲಕ್ಷಣಂ ದ್ರವ್ಯಗುಣಾನಾಮನಸ್ತತ್ವಮಭ್ಯಪಗಮ್ಯತೇ । ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವ-
ಲಕ್ಷಣಂ ತ್ವಸ್ತತ್ವಮನಸ್ತತ್ವಂ ಚ ನಾಭ್ಯಪಗಮ್ಯತೇ । ತಥಾ ಹಿ - ಯಷ್ಟೆಕಸ್ಯ ಪರಮಾಣೋರೇಕೇ-
ನಾತ್ವಪ್ರದೇಶೇನ ಸಹಾವಿಭಕ್ತತ್ವಾದನಸ್ತತ್ವಂ, ತಷ್ಟೆಕಸ್ಯ ಪರಮಾಣೋಸ್ತದ್ವತ್ತಿಂನಾಂ ಸ್ವರ್ಥರಸಗಂಧ-

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಗುಣಗಳು ಯಾವುದಾದರೊಂದರ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಇರುತ್ತದೆ ; (ಅವು) ಯಾವುದರ
ಆಶ್ರಯದಿಂದಿರುತ್ತವೆ ಅದು ದ್ರವ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಅದು (ದ್ರವ್ಯಪ್ರ) ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುಣಗಳಿಂದ ಚೇರೆ (ಭಿನ್ನ)
ಅದರೆ ಪ್ರಾನಃ ಆ ಗುಣಗಳು ಯಾವುದರ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಇರಬಲ್ಲವು ; (ಅವು) ಯಾವುದರ ಆಶ್ರಯವಾಗಿವೆ
ಅದು ದ್ರವ್ಯವಿರುತ್ತದೆ, ಅದು ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುಣಗಳಿಂದ ಚೇರೆಯಾದರೆ ಪ್ರಾನಃ ಆ ಗುಣಗಳು ಯಾವುದರ
ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಇರಬಲ್ಲವು ; (ಅವು) ಯಾವುದರ ಆಶ್ರಯವಾಗಿವೆ ಅದು ದ್ರವ್ಯವಿರುತ್ತದೆ, ಅದೂ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಚೇರೆಯೇ ಆದರೆ ..... ಹೀಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುಣಗಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯದ ಭಿನ್ನತೆಯಾದರೆ ದ್ರವ್ಯದ
ಅನಂತತೆಯಾಗುವುದು.

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಪ್ರ ಎಂದರೆ ಗುಣಗಳ ಸಮುದಾಯವು, ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುಣಗಳ ಸಮುದಾಯ-
ದಿಂದ ಚೇರೆಯಾದರೆ ಸಮುದಾಯ ಯಾವುದು ? (ಎಂದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯದಿಂದ
ಚೇರೆಯೆಂದು ನಂಬಿದರೆ ಸಮುದಾಯವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ? ಎಂದರೆ ದ್ರವ್ಯವೇ ಎಲ್ಲಿಂದ
ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ?) ಈ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುಣಗಳು ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಚೇರೆಯಾದರೆ ದ್ರವ್ಯದ ಅಭಾವ-
ವಾಗುವುದು.

ಗಾಥೇ - ೪೫

ಗಾಥಾಭಾ :- [ದವ್ವಗುಣಾಣಂ] ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ [ಅವಿಭತ್ತಮಣಿತ್ತಂ] ಅವಿಭಕ್ತತ್ವ-
ರೂಪದ ಅನಸ್ತತೆಯಿದೆ ; [ಣೆಚ್ಯೆಯಣ್ಣ ಹಿ] ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ತಿಳಿದವರು [ತೇಸಿಂ] ಅವನ್ನು
[ವಿಭತ್ತಮಣಿತ್ತಂ] ವಿಭಕ್ತತ್ವರೂಪ-ಅನ್ಸತೆ [ವಾ] ಅಧವಾ [ತವ್ವಿವರೀದಂ] (ವಿಭಕ್ತತ್ವರೂಪ)
ಅನಸ್ತತೆಯನ್ನಾಗಿ [ಣೇಷ್ಟಂತಿ] ಮನ್ವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳ ಸೋಽಭಾನಸ್ತತ್ವದ ಅನಸ್ತತೆಯ ಕಥನವಿದೆ. (ಎಂದರೆ ದ್ರವ್ಯ
ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನಸ್ತತೆಯು ಹೀಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲ ಹೇಳಿದೆ.)

ದ್ರವ್ಯಮೇಣ್ಣ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತರೂಪದ ಅನಸ್ತತೆಯಿರುವುದು ।

ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣಗಳವಿಭಕ್ತನಸ್ತತೆಯಲ್ಲವೆ ಅನ್ಸತೆಯ ಬುಧರು ಮನ್ವಿಸರು ॥೪೫॥

ವರ್ಣಾದಿಗುಣಾನಾಂ ಭಾವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವಾದನಸ್ತತಮ್ | ಯಥಾ ತ್ವತ್ತಂತವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟಯೋಃ ಸಹ್ಯ-
ವಿಂಧ್ಯಯೋರತ್ತಂತಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟಯೋಽಜ್ಞ ಮಿಶ್ರತಯೋಸ್ಮೋಯಿಪಯಿಸೋರ್ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವಲಕ್ಷಣಮನ್ಯ-
ತ್ವಮನಸ್ತತ್ವಂ ಚ, ನ ತಥಾ ದ್ರವ್ಯಗುಣಾನಾಂ ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವಾಭಾವಾದನಸ್ತತ್ವಮನಸ್ತತ್ವಂ ಚೀತಿ |

ವವದೇಷಾ ಸಂಶಾಸಾ ಸಂಖಾ ವಿಷಯಾ ಯ ಹೊಂತೆ ತೇ ಬಹುಗಾ |

ತೇ ತೇಸಿಮಣಿತ್ತೇ ಅಣಿತ್ತೇ ಭಾವಿ ವಿಜ್ಞಂತೇ ||೪೮||

ವ್ಯಾಪದೇಶಾಃ ಸಂಸ್ಕಾರಾನಿ ಸಂಖಾ ವಿಷಯಾತ್ಮ ಭವಂತಿ ತೇ ಬಹುಗಾ : |

ತೇ ತೇಜಾಮನಸ್ತತ್ವೇ ಅಸ್ತತ್ವೇ ಭಾಷಿ ವಿಜ್ಞಂತೇ ||೪೯||

ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತಂಪ್ರದೇಶತ್ವಸ್ಥರೂಪದ ಅನಸ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ; ಅದರೆ ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವ ಸ್ಥರೂಪದ ಅನ್ಯತೆ ಹಾಗೂ (ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವಸ್ಥರೂಪ) ಅನಸ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ - ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಪರಮಾಣುವಿಗೆ ಒಂದು ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶದೊಡನೆ ಅವಿಭಕ್ತತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅನಸ್ಯತೆಯಿದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಪರಮಾಣುವಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವಂಥ ಸ್ವರ್ತ-ರಸ-ಗಂಧ-ವರ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶವಿರುವುದರಿಂದ (ಅವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವಸ್ಥರೂಪ) ಅನಸ್ಯತೆಯಿದೆ; ಅದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಅತ್ಯಾಳ್ಯದಾರದಂಥ ಸಹ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಂಧ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವ ಸ್ಥರೂಪದ ಅನ್ಯತೆಯಿದೆ ಅದರಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿಕಟದಂಥ ಮಿಶ್ರತವಾದ ಕ್ಷೀರನೀರ್ಜಿಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವ ಸ್ಥರೂಪದ ಅನಸ್ಯತೆಯಿದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ (ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವ ಸ್ಥರೂಪ) ಅನ್ಯತೆ ಹಾಗೂ (ವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವಸ್ಥರೂಪ) ಅನಸ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ಗಾಥೆ - ೪೯

**ಗಾಥಾಭಾ :- [ವವದೇಷಾ] ವ್ಯಾಪದೇಶ, [ಸಂಶಾಸಾ] ಸಂಸ್ಕಾರ [ಸಂಖಾ] ಸಂಖೀಗಳು [ಯ]
ಮತ್ತು [ವಿಷಯಾ] ವಿಷಯ [ತೇ ಬಹುಗಾ ಹೊಂತೆ] ಇವು ಅನೇಕವಿರುತ್ತವೆ. [ತೇ] ಅವು (ವ್ಯಾಪದೇಶ
ಮೊದಲಾದವು), [ತೇಸಿಂ] ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣಗಳ [ಅಣಿತ್ತೇ] ಅನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ [ಅಣಿತ್ತೇ ಚ ಅವಿ] ಮತ್ತು
ಅನಸ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಕೂಡ [ವಿಜ್ಞಂತೇ] ಇರಬಹುದಾಗಿದೆ.**

ವ್ಯಾಪದೇಶ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸಂಖೀಯಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳಿವು ಅನೇಕವಿರುವವು |

ವ್ಯಾಪದೇಶಾದ ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣಗಳ ಅನ್ಯತೆ ಅನಸ್ಯತೆಯಲೂ ಸಂಭವಿವವು ||೪೯||

೧. ಅವಿಭಕ್ತ = ಅಭಿನ್ನ, (ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅಭಿನ್ನವಿರುವುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶತ್ವ ಸ್ಥರೂಪದ ಅನಸ್ಯತೆಯಿದೆ.)

೨. ಅತ್ಯಂತ ದಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಮತ್ತು ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿ ಪರವತಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶತ್ವ ಸ್ಥರೂಪದ ಅನಸ್ಯತೆಯಿದೆ.

೩. ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಿಶ್ರತವಾದ ಹಾಲು-ನೀರುಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶತ್ವ ಸ್ಥರೂಪದ ಅನಸ್ಯತೆಯಿದೆ. ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ಅನಸ್ಯತೆಯಲ್ಲ, ಅದರೆ ಅಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶತ್ವ ಸ್ಥರೂಪದ ಅನಸ್ಯತೆಯಿದೆ.

ವ್ಯಾಪದೇಶಾದೀನಾಮೇಣಂತೇನ ದ್ರವ್ಯಗುಣಾನ್ಯತ್ವನಿಬಂಧನತ್ವಮತ್ತ ಪ್ರತಾಖ್ಯಾತಮ್ |

ಯಥಾ ದೇವದತ್ತಸ್ಯ ಗೌರಿತ್ಯನ್ಯತ್ವೇ ಪಷ್ಟೀವ್ಯಾಪದೇಶಃ, ತಥಾ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ಶಾಖಾ ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ಗುಣಾ ಇತ್ಯನ್ಯತ್ವೇಽಪಿ | ಯಥಾ ದೇವದತ್ತಃ ಘಲಮಂಕುಶೇನ ಧನದತ್ತಾಯ ವೃಕ್ಷಾದ್ವಾಟಕಾಯಾಮವ-
ಚಿನೋಽಿತ್ಯನ್ಯತ್ವೇ ಕಾರಕವ್ಯಾಪದೇಶಃ, ತಥಾ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಘಟಭಾವಂ ಸ್ವಯಂ ಸೈನ ಸ್ವಸೈ ಸ್ವಸ್ಯಾತ್ ಸ್ವಸ್ಯಾನಾ ಕರೋಽಿತ್ಯಾತ್ಯಾತ್ಯಾನಮಾತ್ಕಾನಾತ್ಯನೇ ಆತ್ಯನ ಆತ್ಯನಿ ಜಾನಾತಿತ್ಯನವ್ಯತ್ವೇಽಪಿ | ಯಥಾ ಪ್ರಾಂತೋದೇವದತ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಂತಾಗೌರಿತ್ಯನ್ಯತ್ವೇ ಸಂಖ್ಯಾನಂ, ತಥಾ ಪ್ರಾಂತೋದ್ವರ್ಚಾಸ್ಯ ಪ್ರಾಂತಃ ಶಾಖಾ ಭರೋ ಮೂರ್ಕದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ಮೂರ್ಕಾ ಗುಣಾ ಇತ್ಯನ್ಯತ್ವೇಽಪಿ | ಯಥ್ವಕಸ್ಯ ದೇವದತ್ತಸ್ಯ ದಶ ಗಾವ ಇತ್ಯನ್ಯತ್ವೇ ಸಂಖ್ಯಾ, ತಥ್ಯಕಸ್ಯ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ದಶ ಶಾಖಾಃ ಏಕಸ್ಯ ದ್ರವ್ಯಸ್ಯಾನಂತಾ ಗುಣಾ ಇತ್ಯನ್ಯ-
ತ್ವೇಽಪಿ | ಯಥಾ ಗೋಷ್ಠೇ ಗಾವ ಇತ್ಯನ್ಯತ್ವೇ ವಿಷಯಃ, ತಥಾ ವೃಕ್ಷೇ ಶಾಖಾಃ ದ್ರವ್ಯೇ ಗುಣಾ ಇತ್ಯನ್ಯ-
ತ್ವೇಽಪಿ | ತತೋ ನ ವ್ಯಾಪದೇಶಾದಯೋ ದ್ರವ್ಯಗುಣಾನಾಂ ವಸ್ತುತ್ವೇನ ಭೇದಂ ಸಾಧಯಂತಿತಾ |

ಟೀಕೆ :- ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪದೇಶ ನ ಮೊದಲಾದವು ಏಕಾಂತದಿಂದ ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣಗಳ ಅನನ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದರ ಬಿಂಡನೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ “ದೇವದತ್ತನ ಹಸು” ಹೀಗೆ ಅನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಪಷ್ಟೀವ್ಯಾಪದೇಶ (ಪಷ್ಟೀ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಕಥನ) ವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ “ಮರದ ಕೊಂಬೆ”, “ದ್ರವ್ಯದ ಗುಣ” ಇಂಥ ಅನನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಾ (ಪಷ್ಟೀವ್ಯಾಪದೇಶ) ಆಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ‘ಉಪವನದಲ್ಲಿ ದೇವದತ್ತನು ಧನದತ್ತನಿಗಾಗಿ ಮರದಿಂದ ಹಣನ್ನು ಅಂಕುಶದ ಮುಖಾಂತರ ಕೊಯ್ದುತ್ತಾನೆ’ ಇಂಥ ಅನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾರಕವ್ಯಾಪದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ‘ಮನ್ಮಾತಾನಾಗಿ ಘಟಭಾವವನ್ನು (ಕೊಡರೂಪ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು) ತನ್ನಿಂದ ತನಗಾಗಿ ತನ್ಮೂಲಿಗಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ’, ‘ಅತ್ಯನು ಅತ್ಯನ್ನು ಅತ್ಯನಿಂದ ಅತ್ಯನಿಗಾಗಿ, ಅತ್ಯನೂಲಿಗಿಂದ ಅತ್ಯನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯತ್ತಾನೆ’ ಇಂಥ ಅನನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಾ (ಕಾರಣವ್ಯಾಪದೇಶ) ಆಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ‘ಎತ್ತರವಾದ ದೇವದತ್ತನ ಎತ್ತರವಾದ ಹಸು’ ಇಂಥ ಅನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ‘ಏಳಾಲ ವೃಕ್ಷದ ಏಳಾಲ ಶಾಖಾ ಸಮುದಾಯ’, ‘ಮೂರ್ಕದ್ರವ್ಯದ ಮೂರ್ಕಗುಣ’ - ಇಂಥ ಅನನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಾ (ಸಂಖ್ಯಾನ) ಇರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ‘ಒಬ್ಬ ದೇವದತ್ತನ ಹತ್ತು ಹಸುಗಳು’ ಇಂಥ ಅನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಿರುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ‘ಒಂದು ಮರದ ಹತ್ತು ರೆಂಬಿಗಳು’, ‘ಒಂದು ದ್ರವ್ಯದ ಅನಂತ ಗುಣಗಳು’ ಇಂಥ ಅನನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಾ (ಸಂಖ್ಯೆ) ಇರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ‘ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳು’ ಇಂಥ ಅನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ (ಆಧಾರ) ಏರುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ‘ಪೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಾಖೆಗಳು’, ‘ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳು’ ಇಂಥ ಅನನ್ಯತ್ವದಲ್ಲಾ (ವಿಷಯ) ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಪದೇಶ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತುರೂಪದಿಂದ ಭೇದವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಗಳಿಂದಿಲ್ಲ (ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

೧. ವ್ಯಾಪದೇಶ = ಕಥನ; ಅಭಿಧಾನ. (ಎಲ್ಲ ಭೇದವಿರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪದೇಶ ಮೊದಲಾದವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ ಹೀಗೇಗೂ ಇಲ್ಲ; ಎಲ್ಲ ಅಭೇದವಿರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಆವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯಾಪದೇಶ ಮೊದಲಾದುವಾಗುತ್ತದೆ ಅವು ಎಲ್ಲಾ ಏಕಾಂತದಿಂದ ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣಗಳ ಭೇದವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಗಳಿಂದಿಲ್ಲ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.)

ಜಾಣಂ ಧಣಂ ಚ ಕುವ್ವದಿ ಧಣಣಂ ಜಹ ಜಾಣಣಂ ಚ ದುವಿಧೇಹಿಂ ।
ಭಣ್ಣಂತಿ ತಹ ಪುಧತ್ತಂ ಏಯತ್ತಂ ಬಾವಿ ತಚ್ಚಣ್ಣಾ ॥೪೮॥

ಜಾಣಂ ಧನಂ ಚ ಕರೋತಿ ಧನಿನಂ ಯಥಾ ಜಾಣಿನಂ ಚ ದ್ವಿವಿಧಾಭಾವಾ ।
ಭಣಂತಿ ತಥಾ ಪೃಥಕ್ತಮೇಕತ್ತಂ ಬಾಪಿ ತತ್ತಜಾಣಃ ॥೪೯॥

ವಸ್ತುತ್ತಭೇದಾಭೇದೋದಾಹರಣಮೇತತ್ ।

ಯಥಾ ಧನಂ ಭಿನ್ನಸ್ತಿತ್ವನಿವ್ಯತ್ತಂ ಭಿನ್ನಸ್ತಿತ್ವನಿವ್ಯತ್ತಸ್ಯ, ಭಿನ್ನಸಂಸ್ಥಾನಂ ಭಿನ್ನಸಂಸ್ಥಾನಸ್ಯ,
ಭಿನ್ನಸಂಖ್ಯಂ ಭಿನ್ನಸಂಖ್ಯಸ್ಯ, ಭಿನ್ನವಿಷಯಲಭ್ಯವ್ಯತ್ತಿಕಂ ಭಿನ್ನವಿಷಯಲಭ್ಯವ್ಯತ್ತಿಕಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ಧನೀತಿ
ವ್ಯವದೇಶಂ ಪ್ರಕ್ರಿಪ್ತಕಾರೀಣ ಕುರುತೇ, ಯಥಾ ಚ ಜಾಣನಮಂಭಿನ್ನಸ್ತಿತ್ವನಿವ್ಯತ್ತಮಂಭಿನ್ನಸ್ತಿತ್ವ-
ನಿವ್ಯತ್ತಸ್ಯಾ ಭಿನ್ನಸಂಸ್ಥಾನಮಂಭಿನ್ನಸಂಸ್ಥಾನಸ್ಯಾ ಭಿನ್ನಸಂಖ್ಯವಾ ಭಿನ್ನಸಂಖ್ಯಸ್ಯಾ ಭಿನ್ನವಿಷಯಲಭ್ಯ-
ವ್ಯತ್ತಿಕಮಂಭಿನ್ನವಿಷಯಲಭ್ಯವ್ಯತ್ತಿಕಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ಜಾಣೀತಿ ವ್ಯವದೇಶಮೇಕತ್ತಪ್ರಕಾರೀಣ ಕುರುತೇ;
ತಥಾನ್ಯತಾಪಿ । ಯತ್, ದ್ವಿವ್ಯಸ್ಯ ಭೇದೇನ ವ್ಯವದೇಶಾದಿಃ ತತ್, ಪೃಥಕ್ತಂ, ಯತ್ತಾಭೇದೇನ
ತತ್ತ್ವಕತ್ವಮಿತಿ ।

ಗಾಥೆ - ೪೯

ಗಾಥಾಭರ :- [ಜಹ] ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ [ಧಣಂ] ಧನ [ಚ] ಮತ್ತು [ಜಾಣಂ] ಜಾಣನವು [ಧಣಣಂ]
(ಪುರುಷನನ್ನು) 'ಧನಿ' [ಚ] ಮತ್ತು [ಜಾಣಣಂ] 'ಜಾಣಿ'ಯನ್ನಾಗಿ [ಕುವ್ವದಿ] ಮಾಡುತ್ತದೆಂದು
[ದುವಿಧೇಹಿಂ ಭಣ್ಣಂತಿ] ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ, [ತಹ] ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ [ತಚ್ಚಣ್ಣಾ]
ತತ್ತಜಾಣರು [ಪುಧತ್ತಂ] ಪೃಥಕ್ತಾ [ಬಾವಿ] ಮತ್ತು [ಏಯತ್ತಂ] ಏಕತ್ತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ವಸ್ತುರೂಪದಿಂದ ಭೇದ ಮತ್ತು (ವಸ್ತುರೂಪದಿಂದ) ಅಭೇದದ ಉದಾಹರಣೆಯಿದೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ೧) ಭಿನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ರಚಿಸಿದ, ೨) ಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ, ೩) ಭಿನ್ನಸಂಖ್ಯ-
ಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ೪) ಭಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದಂಥ ಧನ ೧) ಭಿನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ರಚಿಸಿದ, ೨) ಭಿನ್ನ
ಸಂಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ, ೩) ಭಿನ್ನ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ೪) ಭಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾದಂಥ ಪುರುಷನಿಗೆ
'ಧನಿ'ಯಿಂಬ ವ್ಯವದೇಶವನ್ನು ಪೃಥಕ್ತಾ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ೧) ಅಭಿನ್ನ
ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ರಚಿಸಿದ, ೨) ಅಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ, ೩) ಅಭಿನ್ನ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ೪) ಅಭಿನ್ನ ವಿಷಯ
ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದಂಥ ಜಾಣ ೧) ಅಭಿನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ರಚಿಸಿದ, ೨) ಅಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ, ೩) ಅಭಿನ್ನ
ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ೪) ಅಭಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾದಂಥ ಪುರುಷನಿಗೆ 'ಜಾಣಿ'ಯಿಂಬ ವ್ಯವ-
ದೇಶವನ್ನು ಏಕತ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇತರೆದೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿ

ಹೇಗೆ ಧನದಿಂದ 'ಧನಿಕ' ಜಾಣನದಿಂದ 'ಜಾಣಿ'ಯಿಂಬೆರಡು ವ್ಯವದೇಶವಿವೆ ।

ಹಾಗೆ ತತ್ತಜಾಣರು ಪೃಥಕತ್ತಮತ್ತದರಂತೆ ಏಕತ್ತವನು ಹೇಳುವರು ॥೪೯॥

ಜಾಗೀ ಜಾಗಂ ಚ ಸದಾ ಅತ್ಯಂತರಿದಾ ದು ಅಣ್ಣಿಮಣ್ಣಿಸ್ವ |
ದೋಣ್ಣಂ ಅಚೇದಣತ್ತಂ ಪರಬರಿ ಸಮೃಂ ಜಿಣಾವಮಾದಂ ||೪೮||

ಜಾಣಿ ಜಾಣಂ ಚ ಸದಾಫಾರಂತರಿತೇ ತ್ವನ್ಮೋಽನ್ಸ್ವ |
ದ್ವಯೋರಚೇತನತ್ತಂ ಪ್ರಸಜತಿ ಸಮೃಗ್ರಾ ಜಿನಾವಮತವ್ರಾ ||೪೯||

ದ್ರವ್ಯಗುಣಾನಾಮಭಾರಂತರಭೂತತ್ತ್ವೇ ದೋಷೋಽಯವ್ರಾ |

ಜಾಣಿ ಜಾಣಾದ್ಯದ್ರಫಾರಂತರಭೂತಸ್ತದಾ ಸ್ವಕರಣಾಂಶಮಂತರೇಣ ಪರಶುರಹಿತದೇವದತ್ತ-
ವತ್ತರಣವ್ಯಾಪಾರಾಸಮಭರತಾದಚೇತಯವಾನೋಽಚೇತನ ಏವ ಸ್ಯಾತ್ | ಜಾಣಂ ಚ ಯದಿ
ಜಾಣಿನೋಽಫಾರಂತರಭೂತಂ ತದಾ ತತ್ತತ್ವರ್ಗಂಶಮಂತರೇಣ ದೇವದತ್ತರಹಿತಪರಶುವತ್ತತ್ವ-
ತ್ವವ್ಯಾಪಾರಾಸಮಭರತಾದಚೇತಯವಾನಮಂತನಮೇವ ಸ್ಯಾತ್ | ನ ಚ ಜಾಣಂ ಜಾಣಿನೋ-
ಯುರ್ತಸಿದ್ಯಯೋಽಸ್ವಂಯೋಗೇನ ಚೇತನತ್ತಂ, ದ್ರವ್ಯಸ್ವ ನಿರ್ವತೀಷಸ್ವ ಗುಣಾನಾಂ ನಿರಾಶಯಾಣಾಂ-
ಶೊನ್ಯತ್ವಾದಿತಿ |

ದ್ರವ್ಯದ ಭೇದದಿಂದ ವೃಪದೇಶಾದಿಗಳವೇ ಅಲ್ಲಿ ವೃಥತ್ವವಿದೆ, ಎಲ್ಲಿ (ದ್ರವ್ಯದ) ಅಭೇದದಿಂದ (ವೃಪ-
ದೇಶಾದಿಗಳು) ಇವೆ ಅಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವಿದೆ.

ಗಾಥೆ - ೪೮

ಗಾಥಾಭರ :- [ಜಾಗೀ] ಒಂದು ವೇಳಿ ಜಾಣಿಯು (ಅತ್ಯನು) [ಚ] ಮತ್ತು [ಜಾಗಂ] ಜಾಣಂಪು
[ಸದಾ] ಯಾವಾಗಲೂ [ಅಣ್ಣಿಮಣ್ಣಿಸ್ವ] ಪರಸ್ಪರ [ಅತ್ಯಂತರಿದಾ ದು] ಅಭಾರಂತರಭೂತ
(ಭಿನ್ನಪದಾಭರಭೂತ)ಗಳಾದರೆ [ದೋಣ್ಣಂ] ಎರಡಕ್ಕೂ [ಅಚೇದಣತ್ತಂ ಪರಬರಿ] ಅಚೇತನತೆಯ
ಪ್ರಸಂಗವು ಬರಬಹುದು [ಸಮೃಂ ಜಿಣಾವಮಾದಂ] ಅದು ಜನೇಂದ್ರ ಭಗವಂತರಿಗೆ ಸಮೃಕ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ
ಅಸಂಮಾತವಿದೆ.

ಟೀಕೆ :- ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅಭಾರಂತರತೆಯಿದ್ದರೆ ಈ (ಕೆಳಗಿನಂತೆ) ದೋಷವು ಬರುವುದು.

ಒಂದು ವೇಳಿ ಜಾಣಿಯು (ಅತ್ಯನು) ಜಾಣಂದಿಂದ ಅಭಾರಂತರಭೂತನಿದ್ದರೆ (ಅತ್ಯನು) ತನ್ನ ಕರಣ
ಅಂಶವಿಲ್ಲದೆ, ಕೊಡಲಿಯಲ್ಲದ ದೇವದತ್ತನಂತೆ ಕರಣದಂ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಸಮಭರಣಾಗುವುದ
ರಿಂದ ಚೇತನ (ಅನುಭವ) ಮಾಡದೆ ಅಚೇತನವೇ ಅಗುವನು ಮತ್ತು ಒಂದು ವೇಳಿ ಜಾಣಂಪು ಜಾಣಿಯಂದ
(ಅತ್ಯನಿಂದ) ಅಭಾರಂತರಭೂತವಿದ್ದರೆ ಜಾಣಂಪು ತನ್ನ ಕರ್ತೃ-ಅಂಶವಿಲ್ಲದೆ, ದೇವದತ್ತನಿಲ್ಲದ ಕೊಡಲಿಯಂತೆ

**ನಿರಂತರ ಜಾಣಿ ಮೇಣ್ಣೋ ಜಾಣಂದಲ ಅನ್ಮೋನ್ಯ ಅಭಾರಂತರಭೂತವಾದರೆ |
ಎರಡರಲ ಅಚೇತನತೆ ಬರುವುದಿದು ಜನರಿಗೆ ಸಮೃಕ್ತಮೃತವಿಲ್ಲ ||೪೯||**

೧. ಕರಣದ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಾಧನದ ಕಾರ್ಯ. (ಅತ್ಯನು ಕರ್ತೃವಿದ್ದರೆ ಜಾಣಂಪು ಕರಣವಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳಿ ಅತ್ಯನು
ಜಾಣಂದಿಂದ ಭಿನ್ನವೇ ಇದ್ದರೆ ಅತ್ಯನು ಸಾಧನದ ವ್ಯಾಪಾರ ಎಂದರೆ ಜಾಣಂಪು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಸಮಭರಣಾಗುವುದರಿಂದ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯನಿಗೆ ಅಚೇತನತ್ವವು ಒಂದು ಬಿಡಬಹುದು.

ಣ ಹಿ ಸೋ ಸಮವಾಯಾದೋ ಅತ್ಯಂತರಿದೋ ದು ಕಾಣದೋ ಕಾಣೇ ।
ಅಜ್ಞಾಣೇತ್ತ ಯ ವಯಣಂ ಏಗತ್ತಪಸಾಧಗಂ ಹೋದಿ ॥೪೮॥

ನ ಹಿ ಸಃ ಸಮವಾಯಾದಾಭಾಂತರಿತಸ್ತ ಜ್ಞಾನತೋ ಜ್ಞಾನೀ ।
ಅಜ್ಞಾನಿತೆ ಚ ವಚನಮೇಕತ್ವಪಸಾಧಕಂ ಭವತಿ ॥೪೯॥

ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನಿಸೋಃ ಸಮವಾಯಸಂಬಂಧನಿರಾಸೋಽಯವ್ಯಾ ।

ನ ವಿಲು ಜ್ಞಾನಾದಭಾಂತರಭೂತಃ ಪ್ರರುಹೋ ಜ್ಞಾನಸಮವಾಯಾತ್ ಜ್ಞಾನೀ ಭವ-
ತೇತ್ಯಪವನ್ವಯವ್ಯಾ । ಸ ವಿಲು ಜ್ಞಾನಸಮವಾಯಾತ್ವಾವ್ಯಾಂ ಕಂ ಜ್ಞಾನೀ ಕಮಜ್ಞಾನೀ? ಯದಿ ಜ್ಞಾನೀ
ತದಾ ಜ್ಞಾನಸಮವಾಯೋ ನಿವ್ಯಾಲಃ । ಅಭಾಜ್ಞಾನೀ ತದಾ ಕಮಜ್ಞಾನಸಮವಾಯಾತ್, ಕಮಜ್ಞಾನೀನ

ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯನಂ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಸಮಭಾವಾಗುವುದರಿಂದ ಚೀತನ ಮಾಡದೆ (ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ)
ಅಚೀತನವೇ ಆಗುವನು. ಆದರೆ ಯಂತಹಿದ್ದಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗೆ (ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಾನಿಗೆ)
ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಚೀತನತ್ವವಿದೆಯೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಏಕಂದರೆ ನಿರ್ವತೀಷದ್ವಯ ಮತ್ತು ನಿರಾತಿತ
ವಾದ ಗುಣಗಳು ಶಾಂತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಗಾಥ - ೪೯

ಗಾಭಾಭ್ಯಃ :- [ಕಾಣದೋ ಅತ್ಯಂತರಿದೋ ದು ಸೋ] ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಭಾಂತರಭೂತನಾದಂಥ
ಅವನು (ಅತ್ಯನು) [ಸಮವಾಯಾದೋ] ಸಮವಾಯದಿಂದ [ಕಾಣೇ] ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ [ಣ ಹಿ] ಎಂದು
ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲ. [ಅಜ್ಞಾಣೇ] ‘ಅಜ್ಞಾನೀ’ [ತ್ತಿಯ ವಯಣಂ] ಎಂಬ ವಚನವು [ಏಗತ್ತಪಸಾಧಗಂ
ಹೋದಿ] (ಗುಣ-ಗುಣಯ) ಏಕತ್ವವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಸಮವಾಯಸಂಬಂಧವಿರುವುದರ ನಿರಾಕರಣ (ಖಂಡನೆ) ಯಿದೆ.

ಜ್ಞಾನದಿಂದಭಾಂತರಭೂತನಾದಾತ್ತ ಸಮವಾಯದಿಂ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವನು ।
ಎನ್ನುವೀ ‘ಅಜ್ಞಾನೀ’ಯ ವಚನವದು ಏಕತ್ವವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ॥೪೯॥

೧. ಕರ್ತವ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ = ಕರ್ತವ್ಯ ಕರಣವಿದ್ವರೇ ಅತ್ಯನು ಕರ್ತೃವಿದ್ವಾನೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಜ್ಞಾನವು
ಅತ್ಯನಿಂದ ಭುನ್ವಾದ್ವರೆ ಜ್ಞಾನವು ಕರ್ತವ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಎಂದೆ ಅತ್ಯನು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಸಮಭಾವಾಗುವುದರಿಂದ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಚೀತನತ್ವವು ಬಂದು ಬಿಡಬಹುದು.)

೨. ಯಂತಹಿದೆ = ಸೇರಿ ಸಿದ್ಧವಾದ; ಸಮವಾಯದಿಂದ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಳ್ಳಲು
ಮತ್ತು ಮನಸ್ಯನು ಬೇರೆಯಿದ್ದರೂ ಕೊಳೀಲಿನ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಮನಸ್ಯನು ‘ಕೊಳೀಲುಳ್ಳವ’ನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ
ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅತ್ಯನು ಬೇರೆಯಿದ್ದರೂ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಯುಕ್ತಾಗಿ ಅತ್ಯನು ‘ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವ - (ಜ್ಞಾನಿ)’ ಆಗುತ್ತಾನೆಂದೂ
ಇಲ್ಲ. ಕೊಳೀ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಯನಂತೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅತ್ಯನಿಂದಾದರೂ ಬೇರೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಎತ್ತೇವಿಲ್ಲದೆ
ದ್ವಾರಾವಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಅತ್ಯನು ಹೇಗೆಉತ್ತಾನೆ? ಮತ್ತು ಆಶ್ಯಾನಿಲಿದೆ ಗುಣಗಳು ಇರುವುದೇ
ಇಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯನಿಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆಉತ್ತದೆ? ಅದುದರಿಂದ ‘ಕೊಳೀಲುಳ್ಳವ’ನಂತೆ ‘ಜ್ಞಾನ’
ಮತ್ತು ‘ಜ್ಞಾನಿಯ’ ಯಂತಹಿದೆಯು ಸಂಭವಿಸಲಾರದು.)

ಸಹೇಕತ್ವಾತ್ ? ನ ತಾವದಜ್ಞಾನಸಮವಾಯಾತ್ ; ಅಜ್ಞಾನಿನೋ ಹೃಜ್ಞಾನಸಮವಾಯೋ ನಿಷ್ಪಲಃ, ಜ್ಞಾನಿತ್ವಂ ತು ಜ್ಞಾನಸಮವಾಯಾ ಭಾವಾನ್ಯಾಸ್ತೀವ । ತತೋಽಽಜ್ಞಾನೀತಿ ವಚನಸಮಜ್ಞಾನೀನ ಸಹೇಕತ್ವಮವಶ್ಯಂ ಸಾಧಯತ್ಯೇವ । ಸಿದ್ದೇ ಚೈವಮಜ್ಞಾನೀನ ಸಹೇಕತ್ವೇ ಜ್ಞಾನೀನಾಪಿ ಸಹೇಕತ್ವಮವಶ್ಯಂ ಸಿದ್ಧಾತೀತಿ ।

**ಸಮವತ್ತೀ ಸಮವಾಂ ಅಪ್ರಥಭ್ಯಾದೋ ಯ ಅಷುದಃದೋ ಯ ।
ತಮ್ಮಾದವ್ಯಗುಣಾಂ ಅಷುದಾ ಸಿದ್ಧಿ ತ್ತಿ ಜಂದಿಟ್ತಾ ॥೪೦॥**

ಸಮವತ್ತಿತ್ವಂ ಸಮವಾಯಃ ಅಪ್ರಥಗ್ಯಾತತ್ವಮಯುತಸಿದ್ಧತ್ವಂ ಚ ।
ತಖಾದ್ವರವ್ಯಗುಣಾಂ ಅಯುತಾ ಸಿದ್ಧಾತಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾ ॥೪೦॥

ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಧಾರಂತರಭೂತನಾದ ಅತ್ಯನು ಜ್ಞಾನದ ಸಮವಾಯದಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಮನ್ಮಿಸುವುದು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ. (ಅತ್ಯನನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಸಮವಾಯದಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಮನ್ಮಿಸಿದರೆ ನಾವು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇವ -) ಅವನು (ಅತ್ಯನು) ಜ್ಞಾನದ ಸಮವಾಯವಾಗುವ ಮೊದಲು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದನೋ ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದನು ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದರೆ (ಜ್ಞಾನಿಯಂದು ಹೇಳಲಾದರೆ) ಜ್ಞಾನದ ಸಮವಾಯವು ನಿಷ್ಪಲವಿದೆ. ಈಗ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದರೆ (ಅಜ್ಞಾನಿಯಂದು ಹೇಳಲಾದರೆ) (ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇವ) ಅಜ್ಞಾನದ ಸಮವಾಯದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದನೋ ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಏಕತ್ವದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದನೆ ? ಮೊದಲು ಅಜ್ಞಾನದ ಸಮವಾಯದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ; ಏಕಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನದ ಸಮವಾಯವು ನಿಷ್ಪಲವಿದೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿತವಂತೂ ಜ್ಞಾನದ ಸಮವಾಯದ ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ‘ಅಜ್ಞಾನಿ’ಯಂಬ ವಚನವು ಅಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಡಿಯೇ ವಾದುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಅಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಏಕತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆಯೂ ಏಕತ್ವವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾಭಾ :- ಅತ್ಯನಿಗೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಏಕತ್ವವಿದೆಯಂದು ಇಲ್ಲ ಯುಕ್ತಿಯಂದ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನ :- ಭಧ್ಯಸ್ಯಾಪಸ್ಯೇಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನವೇ ಇರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೇವಲೀ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯಂತೂ ಪರಿಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ-ಕೇವಲಜ್ಞಾನವಿರುತ್ತದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯಂತೂ ಕೇವಲೇಭಾಗವಂತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಸಮವಾಯವು (ಕೇವಲಜ್ಞಾನದ ಸಂಯೋಗವು) ಅಯಿತಲ್ಲವೇ ?

ಉತ್ತರ :- ಇಲ್ಲ, ಹೀಗಿಲ್ಲ. ಜೀವನಿಗೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗುಣಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಏಕತ್ವವಿದೆ, ಅಭಿನ್ನತೆಯಿದೆ. ಭಧ್ಯಸ್ಯಾಪಸ್ಯೇಯಲ್ಲಿ ಆ ಅಭಿನ್ನವಾದ ಜ್ಞಾನಗುಣದಲ್ಲಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವು ಶಕ್ತಿರೂಪದಿಂದಿರುತ್ತದೆ, ಕೇವಲೀ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಅಭಿನ್ನವಾದ ಜ್ಞಾನಗುಣದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿರೂಪದಿಂದ ಶಿರವಾದ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವು

**ಸಮವತ್ತಿ ಸಮವಾಯವಿದ್ದದೇ ಅಪ್ರಥತ್ವ ಅಯುತಸಿದ್ಧತ್ವವಿದೆ ।
ತಮುವರಿದು ವೇಳಹರುದ್ವಮೇಣ ಗುಣಗಳ ಅಯುತ ಸಿದ್ಧಿಯನು ॥೪೦॥**

ಸಮವಾಯಸ್ಯ ಪದಾರ್ಥಂತರತ್ವನಿರಾಸೋಽಯವ್ಯಾ !

ದ್ರವ್ಯಗುಣಾನಾಮೇಕಾಸ್ತಿತ್ವನಿವೃತ್ತತ್ವಾದನಾದಿರನಿಧನಾ ಸಹವೃತ್ತಿಹೀ ಸಮವತ್ತಿತ್ವವ್ಯಾ ; ಸಿವ ಸಮವಾಯೋ ಜೈನಾನಾಮ್ಯಾ ; ತದೇವ ಸಂಜ್ಞಾದಿಭೋಽ ಭೇದೇವಪಿ ವಸ್ತುತ್ವೇನಾಭೇದಾದವೃಭಗ್ನಾತತ್ವವ್ಯಾ ; ತದೇವ ಯುತಸಿದ್ಧಿನಿಬಂಧನಸಾಸ್ತಿತ್ವಾಂತರಸ್ಯಾಭಾವಾದಯುತಸಿದ್ಧತ್ವವ್ಯಾ ! ತತೋಽದ್ರವ್ಯಗುಣಾನಾಂ ಸಮವತ್ತಿತ್ವಲಕ್ಷಣಸಮವಾಯಭಾಜಾವಾಯುತಸಿದ್ಧರೇವ, ನ ವೃಭಗ್ನಾತತ್ವಮಿತಿ।

ವಣ್ಣರಸಗಂಧಫಾಸಾ ಪರಮಾಣುಪರೂವಿದಾ ಏಸೇಸೇಹಿಂ ।

ದವ್ವಾದೋ ಯ ಅಣಣ್ಣ ಅಣ್ಣತಪಗಾಸಗಾ ಹೋಂತ ॥ಫಿಂ॥

ವೃಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ; ಕೇವಲಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಹೊರಿನಿಂದ ಒಂದು ಕೇವಲೇಭಗವಂತರ ಆತ್ಮನೂದನ ಸಮವಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದಾಗಿಲ್ಲ. ಭದ್ರಸ್ಯಾವಸ್ಥೀಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೇವಲೇ ಅವಸ್ಥೀಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜ್ಞಾನದ ಅಂತರವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಅದು ಕೇವಲ ಶಕ್ತಿ-ವೃಕ್ಷರೂಪದ ಅಂತರವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಗಾಥ - ೫೦

ಗಾಫಾರ್ಥ :- [ಸಮವತ್ತೀ ಸಮವಾಣಿ] ಸಮವತ್ತಿತ್ವವ್ಯಾ ಅದು ಸಮವಾಯವಿದೆ ; [ಅಖಿಧಬ್ರಹ್ಮದೋ] ಅದೇ ಅಪ್ಯಫಕ್ತಾ[ಯ] ಮತ್ತು [ಅಜುದಸಿದ್ಧೋ ಯ] ಅಯುತಸಿದ್ಧತ್ವವಿದೆ. [ತಪ್ಯಾ] ಅದುದರಿಂದ [ದವ್ಯಗುಣಾಣಂ] ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳ [ಅಜುದಾ ಸಿದ್ಧಿ ತ್ರಿ] ಅಯುತ ಸಿದ್ಧಿಯೆಂದು [ಣದ್ವಿಣ್ಣಾ] (ಜನಭಗವಂತರು) ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಫೀತ :- ಇದು ಸಮವಾಯದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥಂತರತೆಯಾಗುವುದರ ನಿರಾಕರಣ (ಖಂಡನೆ)ಯಿದೆ.

ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳು ಒಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಪುಗಳ ಆ ಅನಾದಿ ಅನಂತ ಸಹವೃತ್ತಿಯು (ಎಕತ್ವವಿರುವುದು) ಅದು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸಮವತ್ತಿತ್ವವಿದೆ ; ಜೈನರ ಮತದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸಮವಾಯವಿದೆ ; ಸಂಜ್ಞಾದಿ ಭೇದಗಳಿಧೂರೂ (ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಜ್ಞಾಲಕ್ಷಣ-ಪ್ರಯೋಜನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಭೇದಗಳಿಧೂರೂ) ವಸ್ತುರೂಪದಿಂದ ಅಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಅದೇ ಅಪ್ಯಫಕ್ತವಿದೆ ; ಯುತಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣಭಾತವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವಾಂತರದ ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಅದೇ ಅಯುತಸಿದ್ಧತ್ವವಿದೆ.

ಪರಮಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರರೂಪಿಸಲ್ಪಡುವ ವರ್ಣ, ರಸ, ಗಂಧ, ಸ್ವರ್ಥಗಳು ।

ಪರಮಾಣುದಿಂದ ಭಿನ್ನವಿದ್ದು ವಶೇವಗಳಿಂದ ಭೇದವ ಪ್ರಕಟಿಸುವವು ॥ಫಿಂ॥

೧. ಅಸ್ತಿತ್ವಾಂತರ ಭಿನ್ನಅಸ್ತಿತ್ವ (ಯುತಸಿದ್ಧಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳಿವೆ ಕೊಲುಳುವನಂತೆ ಗುಣ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಂದೂ ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಯುತಸಿದ್ಧತ್ವವಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಲ್ಲ).

ದಂಸಣಾಣಾಣ ತಹಾ ಜೀವಣಿಬದ್ಧಾಣ ಣಣ್ಣಭೂದಾಣ ।
ವವದೇಸದೋ ಪುಧತ್ತಂ ಕುವ್ವಂತಿ ಹಿ ಸೋ ಸಭಾವಾದೋ ॥೫೨॥

ವರ್ಣರಸಗಂಧಸ್ತಾಃ ಪರಮಾಣುಪ್ರರೂಪಿತಾ ವಿಶೇಷಃ ।

ದ್ರವ್ಯಾಷ್ಟ ಅನನ್ಯಃ ಅನ್ವತ್ತಪ್ರಕಾಶಕಾ ಭವಂತಿ ॥೫೩॥

ದರ್ಶನಜಾಣಾಣ ತಹಾ ಜೀವನಿಬದ್ಧೋ ಅನನ್ಯಭೂತೋ ।

ವೃಷದೇಶತಃ ವೃಘಕ್ತ್ವಂ ಕುರುತಃ ಹಿ ನೋ ಸ್ವಭಾವಾತ್ ॥೫೪॥

ದೃಷ್ಟಾಂತದಾಖ್ಯಾಂತಿಕಾಭರ್ಪರಸ್ತರೋ ದ್ರವ್ಯಗುಣಾನಾಮನಭಾಂತರತ್ವಾಯೋವ-
ಸಂಹಾರೋಽರ್ಥಿವಾ ।

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮವರ್ತಿತಸ್ಥರೂಪಂ ಸಮಾಯವುಳ್ಳ ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅಯುತಸಿದ್ಧಿಯೇ
ಇದೆ, ವೃಘಕತ್ವದಿಲ್ಲ.

ಗಾಥೆ - ೫೦-೫೫

ಗಾಥಾಭರ್ಪ : - [ಪರಮಾಣುಪರೂಪಿದಾ] ಪರಮಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರರೂಪಕೆ ಮಾಡಲಾಗುವಂಥ
[ವಣ್ಣರಸಗಂಧಭಾಷಾ] ವರ್ಣ-ರಸ-ಗಂಧ-ಸ್ವರ್ತಗಳು [ದವ್ವಾದೋ ಅಣಾಣಾ ಯ] ದ್ರವ್ಯದಿಂದ
ಅನನ್ಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತು [ವಿಸೇಸೇಹಿಂ] (ವೃಷದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತ) ವಿಶೇಷಗಳ ಮುಖಾಂತರ
[ಅಣ್ಣತ್ತಪರಾಸಗಾಹೋಂತಿ] ಅನ್ವತ್ತಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶಿತಮಾಡುವಂಥವಗಳಾಗಿವೆ (ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಅನ್ವರೂಪಗಳಿಲ್ಲ);
[ತಹಾ] ಅದರಂತೆ [ಜೀವಣಿಬದ್ಧಾಣ] ಜೀವದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧದಿರುವಂಥ [ದಂಸಣಾಣಾಣ]
ದರ್ಶನ-ಜಾಣನಗಳು [ಣಣ್ಣ-ಭೂದಾಣ] (ಜೀವದ್ರವ್ಯದಿಂದ) ಅನನ್ಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತು [ವವದೇಸದೋ]
ವೃಷದೇಶದ ಮುಖಾಂತರ [ಪುಧತ್ತಂ ಕುವ್ವಂತಿ ಹಿ] ವೃಘಕ್ತ್ವವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ, [ಸೋ ಸಭಾವಾದೋ]
ಸ್ವಭಾವದಿಂದಿಲ್ಲ.

ಇತೇ : ದೃಷ್ಟಾಂತರೂಪ ಮತ್ತು ದಾಖ್ಯಾಂತರೂಪ ಪದಾಭರ್ಪೂರ್ವಕ ದ್ರವ್ಯ ಹಾಗೂ ಗುಣಗಳ
ಅಭಿನ್ನ ಪದಾಭರ್ತಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಉಪಸಂಹಾರವಿದೆ.

ಈ ಪರಿ ಜೀವನಿಬದ್ದು ದರ್ಶನ ಜಾಣನಗಳು ಜೀವದಿಂದನನ್ಯ ವರ್ತಿಸುತ್ತು ।
ವೃಷದೇಶದಿಂದ ವೃಘಕತ್ವವನು ಮಾಡುವವು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ತಾನಿಲ್ಲ ॥೫೫॥

೧. ಸಮಾಯದ ಸ್ವರೂಪ ಸಮವರ್ತಿತ್ವಂದರೆ ಆನಾದಿ - ಅನಂತ ಸಹವೃತ್ತಿಯಿದೆ. ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಇಂಥ
ಸಮಾಯ (ಆನಾದಿ-ಅನಂತ ತಾದಾತ್ಮಕ ಮಯ ಸಹವೃತ್ತಿ) ಇರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅಯುತಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ. ಎಂದೂ ವೃಘಕತ್ವದಿಲ್ಲ.

೨. ದಾಖ್ಯಾಂತ - ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ತೀಳದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತು ; ಉಪಮೇಯ. (ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಾಣು ಮತ್ತು
ವರ್ಣಾದಿಗಳು ದೃಷ್ಟಾಂತರೂಪ ಪದಾಭರ್ಗಗಳವೆ ಮತ್ತು ಜೀವ ಹಾಗೂ ಜಾಣನಾದಿಗಳು ದಾಖ್ಯಾಂತರೂಪ ಪದಾಭರ್ಗಗಳವೆ.)

ವರ್ಣಿರಸಗಂಧಸ್ವಶಾರ್ ಹಿ ಪರಮಾಳೋಃ ಪ್ರರೂಪ್ಯಂತೇ ; ತೇ ಚ ಪರಮಾಳೋರವಿಭಕ್ತ-
ಪ್ರದೇಶತ್ವೇನಾನನ್ಯೇಽಪಿ ಸಂಜ್ಞಾದಿವೈಪದೇಶನಿಬಂಧನ್ಯೇವಿತೇಪ್ಯೇರನ್ತುಂ ಪ್ರಕಾಶಯಂತಿ । ಏವಂ
ಜ್ಞಾನದರ್ಶನೇ ಅಪ್ಯಾತ್ಮನಿ ಸಂಬದ್ಧೀ ಆಕೃದ್ರವಾದವಿಭಕ್ತಪ್ರದೇಶತ್ವೇನಾನನ್ಯೇಽಪಿ ಸಂಜ್ಞಾದಿವೈಪದೇಶ-
ನಿಬಂಧನ್ಯೇವಿತೇಪ್ಯೇ : ಪ್ಯಾಫಕತ್ವಪೂರ್ವಾದಯತ ; ಸ್ವಭಾವತಸ್ತು ನಿತ್ಯಮಾಪ್ಯಾಫಕತ್ವಮೇವ ಬಿಭ್ರತಃ :

- ಇತಿ ಉಪಯೋಗಗುಣವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಸಮಾಪ್ತಪರ್ ॥

ಅಥ ಕರ್ತೃತ್ವಗುಣವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪರ್ । ತತ್ತವಾದಿಗಾಥಾತ್ರಯೇಣ ತದುಪ್ರೋದ್ಧಾತ್ರ ।

ಜೀವಾ ಅಣಾಜಣಹಕ್ಷಾ ಸಂತಾ ಣಂತಾ ಯ ಜೀವಭಾವಾದೋ ॥

ಸಬ್ಯಾವದೋ ಅಣಂತಾ ಪಂಚಗ್ಗಂಪ್ರಧಾಕ್ಷಾ ಯ ॥೫೩॥

ಜೀವಾ ಅನಾದಿನಿಧನಾಃ ಸಾಂತಾ ಅನಂತಾತ್ಮ ಜೀವಭಾವಾತ್ ।

ಸದ್ಯಾವತೋಽನಂತಾಃ ಪಂಚಾಗ್ಗಂಪ್ರಧಾನಾಃ ಚ ॥೫೩॥

ವಾಸುವಿಕವಾಗಿ ವರ್ಣ-ರಸ-ಗಂಧ-ಸ್ವರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರಮಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರರೂಪಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ;
ಅವು ಪರಮಾಣುವಿನಿಂದ ಅಭಿನ್ನಪ್ರದೇಶಪ್ರಭ್ಯಾಪ್ಯಗಳಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಅಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಜ್ಞಾದಿ -
ವ್ಯಾಪದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಅನ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಾರಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನ್ಯತ್ವನಲ್ಲಿ
ಸಂಬದ್ಧವಾದ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನಗಳೂ ಆಕೃದ್ರವ್ಯಾಪಿಂದ ಅಭಿನ್ನಪ್ರದೇಶಪ್ರಭ್ಯಾಪ್ಯಗಳಾಗಿರುವ ಕಾರಣ
ಅನನ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಜ್ಞಾದಿ ವ್ಯಾಪದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಕ್ತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗು
ತ್ತದೆ, ಅದರ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಪ್ಯಾಫಕತ್ವವನ್ನೇ ಶಾರಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಉಪಯೋಗಗುಣದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಈಗ ಕರ್ತೃತ್ವಗುಣದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದ ಮೂರು ಗಾಢಿಗಳಿಂದ ಅದರ
ಉಪ್ರೋದ್ಧಾತ್ರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಢಿ - ೫೩

ಗಾಢಾಧರ :- [ಜೀವಾ] ಜೀವಗಳು [ಅಣಾಜಣಹಕ್ಷಾ] (ಪಾರಿಣಾಮಿಕಭಾವದಿಂದ) ಅನಾದಿ
ಅನಂತವಿವೆ, [ಸಂತಾ] (ಮೂರು ಭಾವಗಳಿಂದ) ಸಾಂತ (ಎಂದರೆ ಸಾದಿ - ಸಾಂತವಿವೆ, [ಯ] ಮತ್ತು
[ಜೀವಭಾವಾದೋ ಣಂತಾ] ಜೀವಭಾವದಿಂದ ಅನಂತವಿವೆ (ಎಂದರೆ ಜೀವದ ಸದ್ಯಾವರೂಪ ಕ್ಷಾಯಿಕ
ಭಾವದಿಂದ ಸಾದಿ-ಅನಂತವಿವೆ) [ಸಬ್ಯಾವದೋ ಅಣಂತಾ] ಏಕೆಂದರೆ ಸದ್ಯಾವದಿಂದ ಜೀವಗಳು ಅನಂತವೇ
ಇರುತ್ತವೆ. [ಪಂಚಗ್ಗಂಪ್ರಧಾಕ್ಷಾ ಯ] ಅವು ಬದು ಮುಖ್ಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಾನ್ಯತೆಯುಳ್ಳಪ್ರಗಳಾಗಿವೆ.

ಜೀವಗಳು ಅನಾದಿ-ಅನಂತ, ಸಾಂತವಲ್ಲದೆ ಜೀವಭಾವದಿಂದನಂತವಿವೆ ।

ಜೀವ ಸದ್ಯಾವದಿಂದನಂತವಾಗಿದ್ದು ಪಂಚಾಗ್ಗಂಪ್ರಧಾನಿಂದ ಪ್ರಧಾನವಿದೆ ॥೫೩॥

ಜೀವಾ ಹಿ ನಿಶ್ಚಯೇನ ಪರಭಾವಾನಾಮಕರಣಾತ್ಮಭಾವಾನಾಂ ಕರ್ತಾರೋ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ । ತಾಂಶ್ಚ ಕುವಾರಣಾಃ ಕೀಮನಾದಿನಿಧನಾಃ, ಕಂ ಸಾಧಿಸನಿಧನಾಃ, ಕಂ ಸಾಧ್ಯನಿಧನಾಃ, ಕಂ ತದಾಕಾರೇಣ ಪರಿಣತಾಃ, ಕೀಮಪರಿಣತಾಃ ಭವಿಷ್ಯಂತಿತ್ಯಾತಂಕ್ಯೇದಮುಕ್ತವ್ಯಾ । ಜೀವಾ ಹಿ ಸಹಜಚೈತನ್ಯಲಕ್ಷಣ-ಪಾರಿಣಾಮಿಕಭಾವೇನಾನಾದಿನಿಧನಾಃ । ತ ಏವೌದಯಿಕಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕೌಪಶಮಿಕಭಾವೇಸಾದಿಸನಿಧನಾಃ । ತ ಏವ ಕ್ಷಾಯಿಕಭಾವೇನಸಾಧ್ಯನಿಧನಾಃ । ನ ಚ ಸಾದಿತ್ಯಾತ್ಸನಿಧನತ್ವಂ ಕ್ಷಾಯಿಕ-ಭಾವಸ್ಥಾತಂಕ್ಯೇವ್ಯಾ । ಸ ಖಲುಪಾಧಿನಿವೃತ್ತೌ ಪ್ರವರ್ತಕಮಾನಃ ಸಿದ್ಧಭಾವ ಇವ ಸದ್ಯಾವ ಏವ ಜೀವಸ್ಯ ; ಸದ್ಯಾವೇನ ಜಾನಂತಾ ಏವ ಜೀವಾಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಂತೇ । ನ ಚ ತೇಮಾಮಾದಿನಿಧನ-ಸಹಜಚೈತನ್ಯಲಕ್ಷಣಕೈಭಾವಾನಾಂ ಸಾದಿಸನಿಧನಾನಿ ಸಾಧ್ಯನಿಧನಾನಿ ಭಾವಾಂತರಾಣ ಸೋಪಪದ್ಯಂತಿ ವಕ್ತವ್ಯವ್ಯಾ ; ತೇ ವಿಲ್ಲನಾದಿಕರ್ಮವುಲೀವಸಾಃ ಪಂಕಶಂಪ್ರಕ್ರತೋಯವತ್ತದಾಕಾರೇಣ ಪರಿಣತತ್ವಾತ್ಪಂಚಪ್ರಧಾನಗುಣಪ್ರಧಾನತ್ವೇನ್ಯವಾನುಭೂಯಂತಿ ಇತಿ ।

ಟೀಕೆ :- ನಿಶ್ಚಯಾದಿಂದ ಪರ-ಭಾವಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವಗಳು ತಮ್ಮ ಭಾವಗಳ ಕರ್ತೃವಿರುತ್ತವೆ; ಮತ್ತು ಅವನ್ನು (ತಮ್ಮ ಭಾವಗಳನ್ನು) ಮಾಡುತ್ತ ಅವೇನು ಅನಾದಿ-ಅನಂತವಿವೆ? ಏನು ಸಾದಿಸಾಂತವಿವೆ? ಏನು ಸಾದಿ-ಅನಂತವಿವೆ? ಏನು ತದಾಕಾರರೂಪ (ಆ-ರೂಪ)ವಾಗಿ ಪರಿಣತವಿವೆ? ಏನು (ತದಾಕಾರರೂಪವಾಗಿ) ಅಪರಿಣತವಿವೆ? - ಎಂಬ ಆಶಂಕೆ ಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ (ಎಂದರೆ ಆಶಂಕೆಗಳ ಸಮಾನರೂಪದಿಂದ ಈ ಗಾಢೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ).

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಜೀವಗಳು ಸಹಜಚೈತನ್ಯಂ ಲಕ್ಷಣ ಪಾರಿಣಾಮಿಕ ಭಾವದಿಂದ ಅನಾದಿ-ಅನಂತವಿವೆ. ಅದೇ ಸೈದಧಿಕ, ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕ ಮತ್ತು ದೈಪಶಮಿಕ ಭಾವಗಳಿಂದ ಸಾದಿ-ಸಾಂತವಿವೆ. ಅದೇ ಕ್ಷಾಯಿಕ ಭಾವದಿಂದ ಸಾದಿ-ಅನಂತವಿವೆ.

‘ಕ್ಷಾಯಿಕಭಾವವು ಸಾದಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಾಂತವಿರುವುದೇ’ಂಬ ಆಶಂಕೆ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. (ಕಾರಣವು ಹೀಗಿದೆ-) ಅದು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಉಪಾಧಿಯ ನಿವೃತ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತ, ಸಿದ್ಧಭಾವದಂತ ಜೀವದ ಸದ್ಯಾವವೇ ಇದೆ (ಎಂದರೆ ಕರ್ಮಾಣಪಾಧಿಯ ಕ್ಷಯರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕ್ಷಾಯಿಕಭಾವವು ಜೀವದ ಸದ್ಯಾವವೇ ಇದೆ); ಮತ್ತು ಸದ್ಯಾವದಿಂದಂತೂ ಜೀವಗಳು ಅನಂತವೇದೇ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ (ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಾಯಿಕಭಾವದಿಂದ ಜೀವಗಳು ಅನಂತವೇ ಎಂದರೆ ವಿನಾಶರಹಿತವೇ ಇದೆ).

ಪ್ರಣಃ ‘ಅನಾದಿ-ಅನಂತ ಸಹಜಚೈತನ್ಯಲಕ್ಷಣ ಒಂದು ಭಾವವ್ಯಲ್ಲ ಅವಕ್ಕೆ ಸಾದಿ-ಸಾಂತ ಮತ್ತು ಸಾದಿ-ಅನಂತ ಭಾವಾಂತರಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ (ಎಂದರೆ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪಾರಿಣಾಮಿಕಭಾವಪನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇತರ ಭಾವಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ)’ವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ; (ಎಂದರೆ)

೧. ಜೀವದ ಪಾರಿಣಾಮಿಕಭಾವದ ಲಕ್ಷಣವು ಎಂದರೆ ಸ್ವರೂಪವು ಸಹಜ-ಚೈತನ್ಯವಿದೆ. ಈ ಪಾರಿಣಾಮಿಕಭಾವಪನ್ನು ಅನಾದಿ-ಅನಂತವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾವದ ಅವಕ್ಕೆಯಿಂದ ಜೀವವು ಅನಾದಿ-ಅನಂತವಿದೆ.

ವಿವಂ ಸದೋ ವಿಷಾಸೋ ಅಸದೋ ಜೀವಸ್ಯ ಹವದಿ ಉಪ್ಪಾದೋ ।
ಇದಿ ಜಿಣವರೇಹಿಂ ಭಣೆದಂ ಅಣ್ಣೋಣ್ಣುವಿರುದ್ಧಮುವಿರುದ್ಧಂ ॥ಇಳಿ॥

ವಿವಂ ಸತೋ ವಿನಾಶೋಽಸತೋ ಜೀವಸ್ಯ ಭವತ್ತಾದಃ ।

ಇತಿ ಜಿನವರ್ಯಭರಣತಮನ್ಯೋಽನ್ಯುವಿರುದ್ಧಮುವಿರುದ್ಧಮ್ ॥ಇಳಿ॥

ಜೀವಸ್ಯ ಭಾವವಶಾತ್ತಾದಿಸನಿಧನತ್ಯೇಟಿ ನಾಡ್ಯನಿಧನತ್ಯೇಚ ಏರೋಧಪರಿಹಾರೋಽಯವ್ ।

ವಿವಂ ಹಿ ಪಂಚಭಿಭಾರವೈः ಸ್ವಯಂ ಪರಿಣಮವಾಸಾಸ್ಯ ಜೀವಸ್ಯ ಕದಾಚಿದೌದಯಿಕೇನೈಕೆನ ಮನುಷ್ಯತ್ವಾದಿಲಕ್ಷ್ಯಕೇನ ಭಾವೇನ ಸತೋ ವಿನಾಶಸ್ಯ ಭಾವರೇಣೈದಯಿಕೇನೈವ ದೇವತ್ವಾದಿಲಕ್ಷ್ಯಕೇನ ಭಾವೇನ ಅಸತ ಉತ್ಪಾದೋ ಭವತ್ಯೈವ । ಏತಕ್ಷ್ಯ 'ನ ಸತೋ ವಿನಾಶೋ ನಾಸತ ಉತ್ಪಾದ' ಇತಿ ಶ್ರುವೋಽಕ್ತಿಸೂತ್ರೇಣ ಸಹ ವಿರುದ್ಧಮುಪಿ ನ ವಿರುದ್ಧಮ್ ; ಯತೋ ಜೀವಸ್ಯ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕನಯಾದೇ-ತೇನ ನ ಸತ್ಯಾಖಾಶೋ ನಾಸದುತ್ಪಾದಃ, ತಗ್ರೇವ ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಿಕನಯಾದೇತೇನ ಸತ್ಯಾಖಾ-ಶೋಽಸದುತ್ಪಾದತ್ತಃ । ನ ಚೈತದನುಪಬನ್ನಮ್, ನಿತ್ಯೇ ಜಲೇ ಕಲ್ಲೋಲಾನಾಮನಿತ್ಯತ್ವದರ್ಶನಾದಿತಿ ।

ಅವು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅನಾದಿ ಕರ್ಮದಿಂದ ಮಲಿನವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಕೊಳೆಯಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತಾವಾದ ನೀರಿನಂತೆ ತದಾಕಾರರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣತವಾಗುವ ಕಾರಣ, ಬದು ಪ್ರಧಾನ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯಳ್ಳಿಸುಗಳಾಗಿಯೇ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಗಾಢಿ - ಇಳಿ

ಗಾಢಾಫರ :- [ವಿವಂ] ಈ ಪ್ರಕಾರ [ಜೀವಸ್ಯ] ಜೀವನಿಗೆ [ಸದೋ ವಿಷಾಸೋ] ಸತ್ಯದ ವಿನಾಶ ಮತ್ತು [ಅಸದೋ ಉಪ್ಪಾದೋ] ಅಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದವು [ಹವದಿ] ಅಸುತ್ತದೆ - [ಇದಿ] ಎಂದು [ಜಿಣವರೇಹಿಂ ಭಣೆದಂ] ಜಿನವರರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, [ಅಣ್ಣೋಣ್ಣುವಿರುದ್ಧಂ] ಅದು ಅನ್ಯೋನ್ಯು ವಿರುದ್ಧ-ವಿದ್ವಾಗ್ಯಾ (೧೯ ನೆಯ ಗಾಢಿಯ ಕಥನದೊಡನೆ ಏರೋಧವ್ಯಾಳ್ಭದ್ದಿದ್ದರೂ) [ಅವಿರುದ್ಧಂ] ಅವಿರುದ್ಧವಿದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ಭಾವಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ (ದೈದಯಿಕ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳ ಕಾರಣ) ಸಾಧಿಸಾತತೆ ಮತ್ತು ಅನಾದಿ - ಅನಂತತೆಯಾಗುವಲ್ಲಿನ ಏರೋಧದ ಪರಿಹಾರವಿದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸತ್ಯದ ವಿನಾಶ ಮೇಣಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದವಾಗುವುದೆಂದು ।

ವರ ಜಿನರು ಪೇಣಹರದು ಅನ್ಯೋನ್ಯುವಿರುದ್ಧವಿದ್ದರೂ ಅವಿರುದ್ಧವಿದೆ ॥ಇಳಿ॥

೧. ಇಲ್ಲಿ 'ಸಾದಿ'ಗೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಅನಾದಿ' ಇರಬೇಕಿಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಅನಾದಿ'ಯೆಂದು ಅಫರ ದಾಡಿದೆ.

೨. ಕೊಳೆಯಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತ = ಕೊಳೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದ ; ಕೊಳೆಯ ಸಂಪರ್ಕವ್ಯಾಳ್ (ಜೀವವು ದ್ರವ್ಯಸ್ಸಿಭಾವದಿಂದ ರುದ್ರವಿದ್ದರೂ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಅನಾದಿ ಕರ್ಮಾಭಂಧನದ ವರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊಳೆಯ್ತುಳ್ಳುಳ್ಳ ನೀರಿನಂತೆ ದೈದಯಿಕ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿದೆ.)

೩. ದೈದಯಿಕ, ದೈವತಮಿಕ, ಕ್ಷಾಯೋಪತಮಿಕ, ಕ್ಷಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಿಣಾಮಿಕವೆಂಬ ಬದು ಭಾವಗಳನ್ನು ಜೀವದ ಬದು ಪ್ರಧಾನಗಳಿಂದ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಶೇರಳಯತಿರಿಯಮಣಿಯೂ ದೇವಾ ಇದಿ ನಾಮಸಂಜುದಾ ಪಯಡೀ |
ಕುವ್ವಂತಿ ಸದೋ ಕ್ಷಾಸಂ ಅಸದೋ ಭಾವಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಂ ||ಇಂ||

ನಾರಕತಿಯಂಜ್ಞನುಖ್ಯಾ ದೇವಾ ಇತಿ ನಾಮಸಂಯುತಾಃ ಪ್ರಕೃತಯಃ |
ಕುವರ್ಣಂತಿ ಸತೋ ನಾಶಮಾಸತೋ ಭಾವಸ್ಯೋತ್ಪಾದಪ್ರಾ ||ಇಂ||

ಹೀಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಒದು ಭಾವಗಳರೂಪದಿಂದ ತಾನು ಪರಿಗಾಮನಮಾಡುವಂಥ ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಕಥಂಒತ್ತಾ ಹಿಡಯಿಕದಂಥ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯತ್ವಾದಿಸ್ತರೂಪಭಾವದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸತ್ಯದ ವಿನಾಶ ಮತ್ತು ಹಿಡಯಿಕದಂಥದೇ ಚೇರೆ ದೇವತ್ವಾದಿಸ್ತರೂಪ ಭಾವದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇದು (ಕಥನವು) 'ಸತ್ಯದ ವಿನಾಶವಿಲ್ಲ' ಹಾಗೂ ಅಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದವಿಲ್ಲ'ದಂಥ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಸೂತ್ರ (೧೯ ನೇಯ ಗಾಢ) ದೊಡನೆ ವಿರೋಧಪ್ರಾಣಾಗ್ರಿಧರೂ (ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ) ವಿರೋಧಪ್ರಾಣಾಗ್ರಿಧಲ್ಲಿ; ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಾಧಿಕನಯದ ಕಥನದಿಂದ ಸತ್ಯದ ನಾಶವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದವಿಲ್ಲ ಅದರಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಪಯಾರ್ಯಾಯಾಧಿಕನಯದ ಕಥನದಿಂದ ಸತ್ಯದ ನಾಶವಿದೆ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದವಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಅನುಷ್ಠಾನ ನಿಲ್ಲಿ ಏಕೆಂದರೆ ನಿತ್ಯವಾದಂಥ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತರಂಗಗಳ ಅನಿತ್ಯತೆಯು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾಧಾ :- ಇನಿ ನೇಯ ಗಾಢಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ಸಾದಿ-ಸಾಂತತನ ಹಾಗೂ ಅನಾದಿ - ಅನಂತ ತನವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾದಿ - ಸಾಂತತನ ಮತ್ತು ಅನಾದಿ - ಅನಂತತನ ಇವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಿವೆ; ಇಂಥ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧಭಾವಗಳು ಜೀವನಿಗೆ ಏಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದರ ಸಮಾಧಾನವು ಹೀಗಿದೆ - ಜೀವವು ದ್ರವ್ಯಪಯಾರ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಪಸ್ತುವಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾದಿ - ಸಾಂತತನ ಮತ್ತು ಅನಾದಿ - ಅನಂತತನ ಇವರದನ್ನು ಒಂದೇ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳಲಾಗಿಲ್ಲ, ಚೇರೆ-ಚೇರೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ; ಸಾದಿ-ಸಾಂತತನವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಅದು ಪಯಾರ್ಯಾಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಅನಾದಿ-ಅನಂತತನವು ಅದು ದ್ರವ್ಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಜೀವನಿಗೆ ಸಾದಿ-ಸಾಂತತನ ಹಾಗೂ ಅನಾದಿ- ಅನಂತತನಗಳು ಏಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ.

(ಇಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ಅನಾದಿ-ಅನಂತ ಹಾಗೂ ಸಾದಿ-ಸಾಂತಪೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದ್ದರೂ ಪಯಾರ್ಯಾಯಾಧಿಕ ನಯದ ವಿಷಯಭೂತವಾದ ಸಾದಿ-ಸಾಂತವು ಜೀವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ, ಅದರೆ ದ್ರವ್ಯಾಧಿಕನಯದ ವಿಷಯಭೂತವಾದಂಥ ಯಾವ ಅನಾದಿ-ಅನಂತವೂ, ಒಂಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುಣಾಯಕ ಸ್ವಭಾವಿಯೂ, ನಿರ್ವಿಕಾರವೂ, ನಿತ್ಯಾನಂದಸ್ವರೂಪವೂ ಆದ ಜೀವದ್ರವ್ಯದ್ವೇ ಆಶ್ರಯಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆಯಿಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು.)

ನಾರಕ-ತಿಯಂಚ-ಮನುಷ್ಯ-ದೇವವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಕೃತಿಗಳವಯವು |

ನೇರ ಸತ್ಯ ಭಾವದ ನಾಶ ಮೇಣಸತ್ಯ ಭಾವದ ಉತ್ಪಾದವನು ಮಾಡುವವು ||ಇಂ||

ಜೀವಸ್ಯ ಸದಸದ್ವಾಪೋಚಿತ್ವತ್ವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೋಽಪಾಧಿಪಾದನಮೇತತ್ |

ಯಥಾ ಹಿ ಜಲರಾಶೇಜಲರಾಶೀತ್ವೇನಾಸದುತ್ವಾದಂ ಸದುಚೈದಂ ಬಾನನುಭವತಜ್ಞತುಭ್ರ್ಯಃ ಕಕುಬ್ಜಿಭಾಗೇಭ್ರ್ಯಃ ಕ್ರಮೇಣ ವಹವಾನಾಃ ಪವವಾನಾಃ ಕಲ್ಲೊಲಾನಾಮಸದುತ್ವಾದಂ ಸದುಚೈದಂ ಚ ಕುರ್ವಣಂತಿ, ತಥಾ ಜೀವಸ್ಯಾಪಿ ಜೀವತ್ತೇನ ಸದುಚೈದವಸದುತ್ಪತ್ತಿಂ ಬಾನನುಭವತಃ ಕ್ರಮೇಣೋದೀರ್ಯವಾನಾಃ ನಾರಕತಿಯಂಜ್ಞನುಷ್ಟೆದೇವನಾಮಪ್ರಕೃತಯಃ ಸದುಚೈದವಸದುತ್ವಾದಂ ಚ ಕುರ್ವಣಂತಿತ್ತಿ |

**ಉದಯೀಣ ಉವಸಮೇಣ ಯ ವಿವಿಣ ದುಹಿಂ ಮಿಸ್ಸಿದೇಹಿಂ ಪರಿಣಾಮೇ |
ಜುತ್ತಾ ತೇ ಜೀವಗುಣಾ ಬಹುಸು ಯ ಅತ್ತೇಸು ವಿತ್ತಿಣ್ಣಾ ||೫೬||**

ಗಾಥ್ - ೫೬

ಗಾಥಾಭ್ರ್ಯ :- [ಇರಳಿಯತಿರಿಯವಾಣಿಯಾ ದೇವಾ] ನಾರಕ, ತಿಯರಂಚ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ದೇವ [ಇದಿ ಜಾವಸಂಜುದಾ] - ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ [ಪಯ್ಯಡಿ] (ನಾಮಕಮ್ರಾದ) ಪ್ರಕೃತಿಗಳು [ಸದೋ ಜಾಸಂ] ಸತ್ಯಾಭಾವದ ನಾತ ಮತ್ತು [ಅಸದೋ ಭಾವಸ್ಯ ಉಪ್ಪಾದಂ] ಅಸತ್ಯಾಭಾವದ ಉತ್ಪಾದವನ್ನು [ಕುವ್ವಂತಿ] ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಜೀವನಿಗೆ ಸತ್ಯಾಭಾವದ ಉಚ್ಚೈದ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯಾಭಾವದ ಉತ್ಪಾದದಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತಘೂತವಾದ ಉಪಾಧಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಿದೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸಮುದ್ರರೂಪದಿಂದ ಅಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದ ಮತ್ತು ಸತ್ಯದ ಉಚ್ಚೈದದ ಅನುಭವ ಮಾಡದಂಥ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಚಂಡ ಮಾರುತಗಳು ತರಂಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದ ಮತ್ತು ಸತ್ಯದ ಉಚ್ಚೈದ ಮಾಡುತ್ತವೆ. (ಎಂದರೆ ಅವಿದ್ಯಮಾನ ತರಂಗದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರಂತೆ ವಿದ್ಯಮಾನ ತರಂಗದ ನಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತಗಳಾಗುತ್ತವೆ.) ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವರೂಪದಿಂದ ಸತ್ಯದ ಉಚ್ಚೈದ ಹಾಗೂ ಅಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದದ ಅನುಭವ ಮಾಡದಂಥ ಜೀವನಿಗೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಉದಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂಥ ನಾರಕ-ತಿಯರಂಚ-ಮನುಷ್ಯ-ದೇವಗಳಿಂಬ ಹೆಸರಿನ (ನಾಮಕಮ್ರಾದ) ಪ್ರಕೃತಿಗಳು (ಭಾವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಪಯ್ಯಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ) ಸತ್ಯದ ಉಚ್ಚೈದ ಅದರಂತೆ ಅಸತ್ಯದ ಉತ್ಪಾದ ಮಾಡುತ್ತವೆ. (ಎಂದರೆ ವಿದ್ಯಮಾನ ಪಯ್ಯಾರ್ಯದ ನಾಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯಮಾನ ಪಯ್ಯಾರ್ಯದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತಗಳಾಗುತ್ತವೆ.)

ಗಾಥ್ - ೫೭

ಗಾಥಾಭ್ರ್ಯ :- [ಉದಯೀಣ] ಉದಯದಿಂದ ಯುಕ್ತ, [ಉವಸಮೇಣ] ಉಪತಮದಿಂದ ಯುಕ್ತ, [ವಿವಿಣ] ಕ್ಷಯದಿಂದ ಯುಕ್ತ, [ದುಹಿಂ ಮಿಸ್ಸಿದೇಹಿಂ] ಕ್ಷಯೋಪತಮದಿಂದ ಯುಕ್ತ [ಯ] ಮತ್ತು [ಪರಿಣಾಮೇ ಜುತ್ತಾ] ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಯುಕ್ತ - [ತೇ] ಹೀಗೆ [ಜೀವಗುಣಾ] (ಒದು) ಜೀವಗುಣ

ಉದಯ, ಉಪತಮ, ಕ್ಷಯ, ಕ್ಷಯೋಪತಮಮೇಣಾಪರಿಣಾಮದಿಂಯುಕ್ತವಾದ ಬದು ಜೀವಗುಣಗಳಿಂದರಿಷ್ಟು, ಮತ್ತುವು ಬಹುಭೇದದಿಂ ವಿಸ್ತೃತವಾಪ್ಪವು ||೫೭||

ಉದಯೀನೋಪತ್ಯಮೇನ ಚ ಕ್ಷಯೀಣ ದ್ವಾಭಾಂ ಮಿಶ್ರಿತಾಭಾಂ ಪರಿಣಾಮೇನ ।
ಯುಕ್ತಸ್ತೇ ಜೀವಗುಣ ಬಹುಪು ಭಾಷ್ಯೇಮು ವಿಸ್ತೀರ್ಣಾಃ ||೫೬||

ಜೀವಸ್ಯ ಭಾವೋದಯವರ್ಣನಮೇತತ್ ।

ಕರ್ಮಾಣಂ ಘಲದಾನಸಮಘತಯೋದ್ವಾತಿರುದಯಃ, ಅನುದ್ವಾತಿರುಪತವಃ, ಉದ್ವಾತ್ತ-
ನುದ್ವಾತಿ ಕ್ಷಯೋಪತಮಃ, ಅತ್ಯಂತವಿಶೇಷಃ ಕ್ಷಯಃ, ದ್ವಾಭಾಂ ಲಾಭಹೇತುಕಃ ಪರಿಣಾಮಃ । ತತ್ತೋ-
ದಯೀನ ಯುಕ್ತ ದೈದಯಿಕಃ, ಉಪತಮೇನ ಯುಕ್ತ ದೈಪತಮಿಕಃ, ಕ್ಷಯೋಪತಮೇನ ಯುಕ್ತಃ ಕ್ಷಯೀ-
ಪತಮಿಕಃ, ಕ್ಷಯೀಣ ಯುಕ್ತಃ ಕ್ಷಯಿಕಃ, ಪರಿಣಾಮೇನ ಯುಕ್ತಃ ಪಾರಿಣಾಮಿಕಃ । ತ ಏತೇ ಪಂಚ
ಜೀವಗುಣಾಃ । ತತ್ತೋಪಾಧಿತತ್ವತ್ವನಿಬಂಧನಾಶತ್ವಾರಃ, ಸ್ವಭಾವನಿಬಂಧನ ಏಕಃ । ಏತೇ ಪಂಚ
ಚೋಪಾಧಿಭೇದಾತ್ಮರೂಪಭೇದಾಂತ ಭಿಡ್ಯಮಾನಾ ಬಹುಪ್ವಾಷ್ಯೇಮು ವಿಸ್ತಾಯಂತ ಇತಿ ।

(ಜೀವದ ಭಾವ)ಗಳಿವೆ ; [ಯ] ಮತ್ತು [ಬಹುಪು ಅತ್ಯೇಸು ವಿಶ್ಲಿಷ್ಟಾಃ] ಅವನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ
ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಜೀವನಿಗೆ ಭಾವಗಳ ಉದಯದ (ಒದು ಭಾವಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯ) ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.

ಕರ್ಮಾಗಳ ಘಲದಾನಸಮಘತ ರೂಪದಿಂದ ಉದ್ವಾತಿಸುವುದು ಅದು 'ಉದಯ' ಏದೆ, ಅನುದ್ವಾವವು
ಅದು 'ಉಪತಮ' ಏದೆ, ಉದ್ವಾತ ಹಾಗೂ ಅನುದ್ವಾವ ಅದು 'ಕ್ಷಯೋಪತಮ' ಏದೆ, ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷ ಇವು
ಅದು ಕ್ಷಯಿದೆ, ದ್ವಾಭಾಂ ಲಾಭ ಇವು (ಅಸ್ತಿತ್ವವು) ಯಾವುದರ ಹೇತುವಿದೆ ಅದು 'ಪರಿಣಾಮ' ಏದೆ.
ಅಲ್ಲಿ ಉದಯದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದು ಅದು 'ದೈದಯಿಕ' ಏದೆ, ಉಪತಮದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದು ಅದು
'ದೈಪತಮಿಕ' ಏದೆ, ಕ್ಷಯೋಪತಮದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದು ಅದು 'ಕ್ಷಯೀಣಪತಮಿಕ' ಏದೆ, ಕ್ಷಯದಿಂದ
ಯುಕ್ತ ಇವಾದುದು ಅದು 'ಕ್ಷಯಿಕ' ಏದೆ, ಪರಿಣಾಮ ಇದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದು ಅದು 'ಪಾರಿಣಾಮಿಕ' ಏದೆ.
- ಹೀಗೆ ಇವು ಒದು ಜೀವಗುಣಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ (ಕಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ) ಉಪಾಧಿಯ ಇತರುವಿರುತ್ತಿರುತ್ತಿರುವುದು

०. ಘಲದಾನಸಮಘತ ಘಲ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಮಘತ.

१. ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷ ಅತ್ಯಂತ ವಿಯೋಗ ; ಅತ್ಯಂತಿಕ ನಿಪ್ಪತ್ತಿ.

२. ಅತ್ಯಾಭ = ಸ್ವರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿ ; ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದುವುದು ; ತನ್ನನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದುವುದು ;
ಅಸ್ತಿತ್ವ (ದ್ವಾಭಾಂ) ತನ್ನನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ತಾನು ಬದುಕಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ 'ಪರಿಣಾಮ' ಏದೆ.)

३. ಕ್ಷಯದಿಂದ ಯುಕ್ತ = ಕ್ಷಯಸಹಿತ ; ಕ್ಷಯದೋದನೆ ಸಂಬಂಧಪೂರ್ವ, (ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಕರ್ಮಾಗಳ ಕ್ಷಯದ
ಅಂಶಕ್ಕಿಲ್ಲ ಜೀವದ ಯಾವ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಅದು 'ಕ್ಷಯಿಕ' ಭಾವವಿದೆ.)

४. ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಯುಕ್ತ = ಪರಿಣಾಮಮಯ ; ಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕ ; ಪರಿಣಾಮಸ್ವರೂಪ.

५. ಕರ್ಮಾಣೋಪಾಧಿಯ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದರ್ಶಕಾಗಳು (ಉದಯ, ಉಪತಮ, ಕ್ಷಯೋಪತಮ ಮತ್ತು ಕ್ಷಯ)
ಯಾವುದುಗಳ ನಿಮಿತ್ತವಿದ ಅಂಥ ನಾಲ್ಕು ಭಾವಗಳಿವೆ ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾಣೋಪಾಧಿರೂಪ ನಿಮಿತ್ತಗಳು ಒಂದಿಗ್ರಾ ಇಲ್ಲ,
ಜೀವಲ ದ್ವಾಭಾಭಾವವೇ ಕಾರಣವಿರುವಂಥದು ಒಂದು ಪಾರಿಣಾಮಿಕ ಭಾವವಿದೆ.

ಕಮ್ಮಂ ವೇದಯಮಾಣೋ ಜೀವೋ ಭಾವಂ ಕರೇದಿ ಜಾರಿಸಯಂ |
ಸೋ ತಸ್ಸ ತೇಣ ಕತ್ತಾ ಹವದಿ ತ್ತಿ ಯ ಸಾಸಣೇ ಪಥಿದಂ ||೫೨||

ಕಮ್ಮಂ ವೇದಯಮಾನೋ ಜೀವೋ ಭಾವಂ ಕರೊಡಿ ಯಾದ್ಯತಕರ್ವಾ |
ಸ ತಸ್ಸ ತೇನ ಕತಾರ ಭವತಿತೆ ಚ ಶಾಸನೇ ಪರಿತವ್ರಾ ||೫೨||

ಜೀವಸ್ತುದಯಿಕಾದಿಭಾವಾನಾಂ ಕರ್ತೃತ್ವಪ್ರಕಾರೋಕ್ತಿರಿಯವ್ರಾ |

ಜೀವೇನ ಈ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಸಯೇನಾಸುಭೂಯತೇ ; ತಚ್ಚಾಸುಭೂಯಮಾನಂ ಜೀವ-
ಭಾವಾನಾಂ ನಿಮಿತ್ತಪೂತಪುಪವಣ್ಣತೇ | ತಸ್ಸಿನಿಮಿತ್ತಪೂತಪೂತೇ ಜೀವೇನ ಕರ್ತೃ-
ಭೂತೇನಾತ್ಮನಃ ಕಮ್ಮಾಭೂತೋ ಭಾವಃ ಕ್ತಿಯತೇ | ಅಮುನಾ ಯೋ ಯೇನ ಪ್ರಕಾರೇನ
ಜೀವೇನ ಭಾವಃ ಕ್ತಿಯತೇ, ಸ ಜೀವಸ್ತುಸ್ತ ಭಾವಸ್ತ ತೇನ ಪ್ರಕಾರೇನ ಕತಾರ ಭವತಿತೆ |

ಯಾವಪ್ಯಗಳ ಕಾರಣ (ನಿಮಿತ್ತ) ಏದೆ ಅಂಥವು ನಾಲ್ಕು ಇವೆ, ಸ್ತುಭಾವಪ್ಯ ಯಾವಪ್ಯದರ ಕಾರಣವಿದೆ ಅಂಥದು
ಒಂದು ಇದೆ. ಉಪಾಧಿಯ ಭೇದದಿಂದ ಮತ್ತು ಸ್ತುರೂಪದ ಭೇದದಿಂದ ಭೇದ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವನ್ನು
ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಥೆ - ೫೩

ಗಾಥಾಥ್ರ :- [ಕಮ್ಮಂ ವೇದಯಮಾಣೋ] ಕಮ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ [ಜೀವೋ] ಜೀವವು
[ಜಾರಿಸಯಂ ಭಾವಂ] ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಭಾವವನ್ನು [ಕರೇದಿ] ಮಾಡುತ್ತದೆ [ಸೋ] ಅದು [ತೇಣ] ಆ
ಪ್ರಕಾರದಿಂದ [ತಸ್ಸ] ಆ ಭಾವದ [ಕತ್ತಾ ಹವದಿ] ಕರ್ತೃವಾಗುತ್ತದೆ - [ತ್ತಿ ಯ] ಎಂದು [ಸಾಸಣೇ
ಪಥಿದಂ] ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಜೀವದ ಸ್ವಿದಯಿಕ ಮೌದಲಾದ ಭಾವಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವಪ್ರಕಾರದ ಕಥನವಿದೆ.

ವ್ಯವಹಾರಸಯದಿಂದ ಜೀವದ ಮುಖಾಂತರ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮವು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ ; ಮತ್ತು
ಅದು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಜೀವ-ಭಾವಗಳಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತಪೂತಪುಪವಣ್ಣ
ಅದು (ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮವು) ನಿಮಿತ್ತಪೂತಪುಪವಣ್ಣ ಜೀವದ ಮುಖಾಂತರ ಕರ್ತೃರೂಪದಿಂದ ತನ್ನ
ಕಮ್ಮರೂಪ (ಕಾಯ್ದರೂಪ) ಭಾವವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಯಾವ ಭಾವವನ್ನು ಯಾವ
ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಜೀವದ ಮುಖಾಂತರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಆ ಜೀವಪ್ಯ ಆ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಆ ಭಾವದ
ಕರ್ತೃವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವಕರ್ಮವನ್ನುಭೇದಿಸುವಾಗೆಂಥಭಾವವ ಮಾಡುವನು ಆ ಭಾವದ |

ಆ ಎಧದಿಂದವನು ಕರ್ತೃವಾಗುವನೆಂದು ಜನಶಾಸನದಿ ಪೇಳಿರುವುದು ||೫೩||

ಕರ್ಮಾಣ ವಿಷಾ ಉದಯಂ ಜೀವಸ್ತಾ ಇ ವಿಜ್ಞದೇ ಉವಸಮಂ ವಾ ।
ಖಿಳಯಂ ಖಿಡುವಸಮಿಯಂ ತಮ್ಮಾ ಭಾವಂ ತು ಕರ್ಮಕದಂ ॥೫೮॥

ಕರ್ಮಾಂಶಾ ವಿನೋದಯೋ ಜೀವಸ್ತ ನ ವಿದ್ಯತ ಉಪರವೋ ವಾ ।

କାଁ ଯିକି: କାଁ ଯୋହନେମୀକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କମ୍ପ୍ୟୁଟରରେ ||

ದವ್ವಕಮಂಕಾಂ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರತೇ ನೊದಯಿಕಾದಿಭಾವಕತ್ತೆ ತಮತ್ತೋ ಏಕವ್ಯಾ ।

ನ ವಿಲು ಕರ್ಮಕಾ ಏನಾ ಜೀವಸ್ಯೋದಯೋಪಶಮಾ ಕ್ಷಯಕ್ಕಾಯೋಪಶಮಾವಣಿ ವಿದ್ಯೇತೇ;
ತತ್ತ: ಕ್ಷಯಿಕಕ್ಕಾಯೋಪಶಮಿಕಶ್ಚೌದಯಿಕೌಪಶಮಿಕಶ್ಚ ಭಾವಃ ಕರ್ಮಕೃತೋಽನುಮಂತವ್ಯಃ ।
ಪಾರಿಕಾಮಿಕಸ್ತನಾದಿನಿಧನೋ ನಿರುಪಾಧಿ: ಸ್ಥಾಭಾವಿಕ ಏವ । ಕ್ಷಯಿಕಸ್ತ ಸ್ವಭಾವವ್ಯಕ್ತಿ-
ರೂಪತ್ವಾದನಂತೋಽಪಿ ಕರ್ಮಣಃ ಕ್ಷಯೋನೋತ್ಪದ್ಯಮಾನತ್ವಾದಿರಿತಿ ಕರ್ಮಕೃತ ಏವೋಕ್ತ: ।
ದೀಪಶಮಿಕಸ್ತ ಕರ್ಮಕಾಮಾಪಶಮೋ ಸಮುತ್ಪದ್ಯಮಾನತ್ವಾದನಂಪಶಮೋ ಸಮುಂಘ್ರಿದ್ಯಮಾನತ್ವಾ
ಕರ್ಮಕೃತ ಏವೇತಿ ।

ಅಧವಾ ಉದಯೋಪಶಮಕ್ಕಿಯಕ್ಕೆಯೋಪಶಮಲಕ್ಕಾತ್ತತಸೋ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಣಾಮೇವಾ-
ವಸ್ಥಾ; ನ ಪುನಃ ಪರಿಣಾಮಲಕ್ಕಣ್ಣಕಾವಸ್ಥಾ ಚೀವಸ್ಯ; ತತ ಉದಯಾದಿಸಂಚಾತಾನಾಮಾತ್ತಸೋ
ಭಾವಾನಾಂ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಭೂತತ ಫಾರಿಥಾವಸ್ಥಾತ್ತೇನ ಸ್ವಯಂ ಪರಿಣಮನಾದ್ವರ್ವಕರ್ಮಣಿ
ವವಹಾರನಯೇನಾತ್ತಸೋ ಭಾವನಾಂ ಕರ್ತೃತ್ಯಮಾಪದ್ಧತ ಇತಿ ।

ଗାନ୍ଧୀ - ଜିପ

గాథాఫ్ : - [కమ్మేణ ఏడా] కమ్మివిల్లదే [జీవస్స] జీవక్కే [ఉదయం] ఉదయ, [ఉవసమం] ఉపతమ, [ఖిళయం] క్షుయిక [వా] అథవా [ఖించివసమియం] క్షుయోపశమికపు [ణ ఏడ్జుడే] ఇరువుదిల్ల, [తమ్ము తు] ఆదుదరింద [భావం] భావ (చతువీధ జీవభావ)గలు [కమ్ముకదం] కమ్మికేతవాగిచె.

ಟೀಕೆ :- ಇಲ್ಲಿ (ಡಿದಯಿಕ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರರೂಪದಿಂದ ದೃಷ್ಟಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಡಿದಯಿಕ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಜೀವಕ್ಕೆ ಪುದಲಕರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಉದಯ, ಉಪಶಮ, ಕ್ಷಾಯಿಕವಿಲ್ಲವೇ !

ಯಾವ ಕಾರ್ಯೋಪಶಮಕವಿಲ್ಲದರಿಂದ ಭಾವಗಳು ಕರ್ಮಕ್ಕೆತಿವಾಗಿವೆ ॥೫೮॥

**ಭಾವೋ ಜದಿ ಕಮ್ಮೆಕದೋ ಅತ್ಯ ಕಮ್ಮೆಸ್ ಹೋದಿ ಶಿಥ ಕತ್ತಾ ।
ಇ ಕುಣದಿ ಅತ್ಯ ಶಿಂಚಿ ಏ ಮುತ್ತಾ ಅಣ್ಣಂ ಸಗಂ ಭಾವಂ ॥೫೮॥**

**ಭಾವೋ ಯದಿ ಕಮ್ಮೆಕೃತ ಆತ್ಯ ಕಮ್ಮೆನೋ ಭವತಿ ಕಥಂ ಕತ್ತಾ ।
ನ ಕರೋತ್ಯಾತ್ಯ ಶಿಂಚಿದಪಿ ಮುಕ್ಕಾನ್ನತ್ತೋ ಸ್ವಕಂ ಭಾವವ್ಯ ॥೫೯॥**

ಒಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು. ಪಾರಿಣಾಮಿಕ ಭಾವವಂತೂ ಅನಾದಿ-ಅನಂತ, ನಿರುಪಾಧಿ^೦ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಇದೆ. (ಜೀದಯಿಕ ಮತ್ತು ಕ್ಷಯೋಪಶಮಿಕ ಭಾವಗಳು ಕಮ್ಮೆವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಕಮ್ಮೆಕೃತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ - ಈ ಮಾತಂತೂ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ; ಕ್ಷಯಿಕ ಮತ್ತು ಜೀಪಶಮಿಕ ಭಾವಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ) ಕ್ಷಯಿಕಭಾವವು ಸ್ವಭಾವದ ವೃತ್ತರೂಪ (ಪ್ರಕಟತರೂಪ) ಏರುವುದರಿಂದ ಅನಂತ (ಅಂತರಹಿತ) ವಿದ್ವರೂ ಕಮ್ಮೆಕ್ಕೆಯದಿಂದ ಉತ್ಸನ್ನವಾಗುವ ಕಾರಣ ಸಾದಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಕಮ್ಮೆಕೃತವೆಂದೇ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಜೀಪಶಮಿಕ ಭಾವವು ಕಮ್ಮೆದ ಉಪಶಮದಿಂದ ಉತ್ಸನ್ನವಾಗುವ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಅನುಪಶಮದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುವ ಕಾರಣ ಕಮ್ಮೆಕೃತವೇ ಇದೆ. (ಹೇಗೆ ಜೀದಯಿಕಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾವಗಳನ್ನು ಕಮ್ಮೆಕೃತವೆಂದು ನಂಬುವುದು.)

(ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ) - ಉದಯ, ಉಪಶಮ, ಕ್ಷಯ ಮತ್ತು ಕ್ಷಯೋಪಶಮಸ್ವರೂಪದ ನಾಲ್ಕು (ಅವಸ್ಥೆಗಳು) ದ್ರವ್ಯಕಮ್ಮೆದ ಅವಸ್ಥೆಗಳೇ ಇವೆ, ಪರಿಣಾಮಸ್ವರೂಪ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ, ಜೀವದಪುಗಳಲ್ಲಿ (ಎಂದರೆ ಉದಯ ಮೊದಲಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ದ್ರವ್ಯಕಮ್ಮೆದೇ ಇವೆ, 'ಪರಿಣಾಮ'ವು ಯಾವುದರ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ ಅಂಥ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆರೂಪದಿಂದ ಅವಸ್ಥಿತವಾದ ಜೀವದ-ಪಾರಿಣಾಮಿಕಭಾವರೂಪಸ್ವಿತ ಜೀವದ-ಅವು ನಾಲ್ಕು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿವೆ); ಆದುದರಿಂದ ಉದಯಾದಿಕದ ಮುಖಾಂತರ ಉತ್ಸನ್ನವಾಗುವಂಥ ಆತ್ಯನ ಭಾವಗಳನ್ನೇ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಭೂತವಾದಂಥ ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಅವಸ್ಥೆಗಳರೂಪ (ದ್ರವ್ಯಕಮ್ಮೆ)ವು ತಾನು ಪರಿಣಾಮಿತವಾಗುವ ಕಾರಣ ದ್ರವ್ಯಕಮ್ಮೆವೂ ವೃವಹಾರನಯ ದಿಂದ ಆತ್ಯನ ಭಾವಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಥೆ - ೫೯

ಗಾಥಾ೫೯ :- [ಜದಿ ಭಾವೋ ಕಮ್ಮೆಕದೋ] ಒಂದು ಹೇಳಿ ಭಾವ (ಜೀವಭಾವ)ವು ಕಮ್ಮೆಕೃತವಾದರೆ [ಅತ್ಯ ಕಮ್ಮೆಸ್ ಕತ್ತಾ ಹೋದಿ] ಆತ್ಯನ ಕಮ್ಮೆದ (-ದ್ರವ್ಯಕಮ್ಮೆದ) ಕರ್ತೃವಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. [ಶಿಥ] ಅದಂತೂ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? [ಅತ್ಯ] ಏಕೆಂದರೆ ಆತ್ಯನಂತೂ [ಸಗಂ ಭಾವಂ ಮುತ್ತಾ] ತನ್ನ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡ್ದು [ಅಣ್ಣಂ ಶಿಂಚಿ ಏ] ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ [ಇ ಕುಣದಿ] ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

**ಭಾವ ಕಮ್ಮೆಕೃತವಾದರೆ ಆತ್ಯ ಕಮ್ಮೆದ ಕರ್ತೃವಾಗಬೇಕದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? |
ಜೀವನಂತೂ ತನ್ನ ಭಾವಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾವುದನೆಂದೂ ತಾ ಮಾಡಲಾರನು ||**

೧. ನಿರುಪಾಧಿ = ಉಪಾಧಿಯಲ್ಲದ ; ಡಿಪಾಧಿಕವಾಗದಂಥ, (ಜೀವದ ಪಾರಿಣಾಮಿಕಭಾವವು ಎಲ್ಲ ಕಮ್ಮೋ-ಪಾಧಿಯಂದ ನಿರವೇಚ್ಚಿದಿರುವಕಾರಣ ನಿರುಪಾಧಿಯಿದೆ.)

ಜೀವಭಾವಸ್ಯ ಕರ್ಮಕರ್ತೃತ್ವೇ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷೋಽಯಮಾ ।

ಯದಿ ವಿಲ್ಲೋದಯಿಕಾದಿರೂಪೋ ಜೀವಸ್ಯ ಭಾವಃ ಕರ್ಮಾಣಾ ಕ್ರಿಯತೇ, ತದಾ ಜೀವಸ್ತಸ್ಯ ಕರ್ಮಾ ನ ಭವತಿ । ನ ಚ ಜೀವಸ್ಯಾಕರ್ತೃತ್ವಮಿಷ್ಟತ್ವತೇ । ತತಃ ಪಾರಿಶೇಷೇಣ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಾಣಾಃ ಕರ್ಮಾಭದ್ಯತೇ । ತತ್ತು ಕರ್ಮಾ? ಯತೋ ನಿಶ್ಚಯನಯೇನಾತ್ಮಾ ಸ್ವಂ ಭಾವಮುಷ್ಟಿಂದಾ ನಾನ್ಯತ್ವಮಹಿ ಕರೋತೀತಿ ।

ಭಾವೋ ಕರ್ಮಾಣಮಿತೋ ಕರ್ಮಂ ಪುಣ ಭಾವಕಾರಣಂ ಹವದಿ ।

ಇ ದು ತೇಸಿಂ ವಿಲು ಕರ್ತಾಣ ವಿಣಾ ಭೂದಾ ದು ಕರ್ತಾರಂ ॥೬೦॥

ಭಾವಃ ಕರ್ಮಾನಿಮಿತ್ತಃ ಕರ್ಮ ಪುನಭಾವವಕಾರಣಂ ಭವತಿ ।

ನ ತು ಕೇವಾಂ ವಿಲು ಕರ್ಮಾ ನ ವಿನಾ ಭೂತಾಸ್ತ ಕರ್ಮಾರಮಾ ॥೬೧॥

ಟೀಕೆ :- ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಜೀವಭಾವದ ಕರ್ತೃತ್ವವಾಗುವ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷೋಽವಿದೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ದೀದಯಿಕಾದಿರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಭಾವಗಳು ಕರ್ಮದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಜೀವವು ಅದರ (ದೀದಯಿಕಾದಿರೂಪ ಜೀವಭಾವದ) ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಜೀವದ ಅಕರ್ತೃತ್ವವಂತೂ ಇಷ್ಟ(ಮಾನ್ಯ)ವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವವು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಬಾಕಿ ಉಳಿಯುವುದು. ಆದರೆ ಅದಂತೂ ಹೇಗಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ? ಏಕೆಂದರೆ ನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದ ಆತ್ಮನು ತನ್ನ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರೆ ಎನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

(ಟೀಗೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಉಪಸ್ಥಿತ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.)

ಗಾಥೆ - ೬೦

ಗಾಥಾ ಭಾ :- [ಭಾವೋ ಕರ್ಮಾಣಮಿತೋ] ಜೀವಭಾವಕ್ಕೆ ಕರ್ಮವು ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ [ಪುಣ] ಮತ್ತು [ಕರ್ಮಂ ಭಾವಕಾರಣಂ ಹವದಿ] ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಜೀವಭಾವವು ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ, [ಇ ದು ತೇಸಿಂ ವಿಲು ಕರ್ತಾ] ಅದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಒಂದು - ಇನ್ನೊಂದರ ಕರ್ತೃವಾಗಿಲ್ಲ; [ಇ ದು ಕರ್ತಾರಂ ವಿಣಾ ಭೂದಾ] ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲದ ಆಗುತ್ತವೆ - ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಜೀವಭಾವಕ್ಕೆ ಕರ್ಮನಿಮಿತ್ತವಿದ್ದು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಜೀವಭಾವನಿಮಿತ್ತವಿದ್ದರೂ ।

ಅವೇರದು ಪರಸ್ಪರ ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲ ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲದೆ ಆಗುವಂತೆಯೂ ತಾನಿಲ್ಲ ॥೬೦॥

ಪೂರ್ವಸೂತೋದಿತಪೂರ್ವಪಕ್ಷಸಿದ್ಧಾಂತೋಽಯವೋ ।

ವ್ಯವಹಾರೇಣ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರತ್ವಾಜ್ಞೀವಭಾವಸ್ಯ ಕರ್ಮ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮಕ್ಷೋಽಪಿ ಜೀವಭಾವ: ಕರ್ತಾ; ನಿಶ್ಚಯೀನ ತು ನ ಜೀವಭಾವಾನಾಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ತೃ, ನ ಕರ್ಮಕ್ಷೋ ಜೀವಭಾವ: । ನ ಚ ತೇ ಕರ್ತಾರವುಂತರೇಣ ಸಂಭೂಯೀತೇ; ಯತೋ ನಿಶ್ಚಯೀನ ಜೀವಪರಿಣಾಮಾನಾಂ ಜೀವ: ಕರ್ತಾ ಕರ್ಮಪರಿಣಾಮಾನಾಂ ಕರ್ಮಕರ್ತೃ ಇತಿ ।

ಕುವ್ವಂ ಸಗಂ ಸಹಾವಂ ಅತ್ಯಾ ಕರ್ತಾ ಸಗಸ್ಯ ಭಾವಸ್ಯ ।

ಇ ಹಿ ಪೌರ್ಗಲಕರ್ಮಾಣಂ ಇದಿ ಜಣವಯಣಂ ಮುಕೇದವ್ವಂ ॥೬೦॥

ಕುರ್ವಣ್ಣ ಸ್ವಕಂ ಸ್ವಭಾವಂ ಅತ್ಯಾ ಕರ್ತಾ ಸ್ವಕರ್ಸ್ಯ ಭಾವಸ್ಯ ।

ನ ಹಿ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಕಾಮಿತಿ ಜನವಚನಂ ಜಾತವ್ಯವೋ ॥೬೧॥

ಟೀಕೆ :- ಇದು ಮೊದಲಿನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ (ಈ ನೆಯ ಗಾಢೆಯಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷದ ಸಮಾಧಾನರೂಪವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದೆ.

ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರವಿರುವುದರ ಕಾರಣವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಜೀವಭಾವಕ್ಕೆ ಕರ್ಮವು ಕರ್ತೃವಿದ (ಜೀದಯಿತ ಮೊದಲಾದ ಜೀವಭಾವಕ್ಕೆ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮವು ಕರ್ತೃವಿದ), ಕರ್ಮಕ್ಷೋ ಜೀವಭಾವವು ಕರ್ತೃವಿದ, ನಿಶ್ಚಯದಿಂದಂತೂ ಜೀವಭಾವಗಳ ಕರ್ತೃವು ಕರ್ಮವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವು ಜೀವಭಾವಗಳಿಲ್ಲ. ಅವು (ಜೀವಭಾವ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಗಳು) ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲದೆ ಆಗುತ್ತವೆ - ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಜೀವಪರಿಣಾಮಗಳ ಕರ್ತೃವು ಜೀವವಿದೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಪರಿಣಾಮಗಳ ಕರ್ತೃವು ಕರ್ಮ (ಪುದ್ಗಲ)ವಿದೆ.

ಗಾಢೆ - ೬೦

ಗಾಢಾಫ್ರ : - [ಸಗಂ ಸಹಾವಂ] ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ೦ [ಕುವ್ವಂ] ಮಾಡುತ್ತಿರುವ [ಅತ್ಯಾ] ಅತ್ಯನು [ಹಿ] ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ [ಸಗಸ್ಯ ಭಾವಸ್ಯ] ತನ್ನ ಭಾವದ [ಕರ್ತಾ] ಕರ್ತೃವಿದ್ಯಾನೆ, - [ಇ ಪೌರ್ಗಲಕರ್ಮಾಣಂ] ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಗಳದ್ದಲ್ಲ ; [ಇದಿ] - ಎಂಬ [ಜಣವಯಣಂ] ಜನವಚನವನ್ನು [ಮುಕೇದವ್ವಂ] ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ತನ್ನ ಭಾವವವಾದುತ್ತಿರುವಾತ್ಮನಿಜದಿ ತನ್ನ ಭಾವದ ಕರ್ತೃವಿರುವನು ।

ಭನ್ನ ಪುದ್ಗಲ ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲಂಬ ಜನವಚನ ತಿಳಿಯುವುದು ॥೬೦॥

೧. ಶಾದ್ಯ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಕೇವಲಜ್ಞನ ಮೊದಲಾದ ಶಾದ್ಯ ಭಾವಗಳು 'ಸ್ವಭಾವ'ವೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಶಾಧ್ಯನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ರಾಗಾದಿಗಳೂ 'ಸ್ವಭಾವ'ವೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.